

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2015

Aleš Pozdník

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**Únor 1948, kolektivizace venkova, jednotná evidence půdy a jejich vliv na
pozemkový katastr**

(sonda do vybrané obce v okrese Kutná Hora v letech 1948 – 1968)

Bakalářská práce

Autor: Aleš Pozdník
Studijní program: B3928 – Technická podpora humanitních věd
Studijní obor: Počítačová podpora v archivnictví
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor:	Aleš Pozdník
Studium:	F12207
Studijní program:	B3928 Technická podpora humanitních věd
Studijní obor:	Počítačová podpora v archivnictví
Název bakalářské práce	Únor 1948, kolektivizace venkova, jednotná evidence půdy a jejich vliv na pozemkový katastr
Název bakalářské práce AJ:	February 1948, the collectivization of the countryside, the single land parcel registration and their impact on the land registry

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Heuristika, analýza, komparace, interpretace, syntéza. Statistická metoda.

BAUDYŠ Petr: Katastr a nemovitosti. 2. vydání, Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010., KUK-LÍK, Jan: Konfiskace, pozemkové reformy a vyvlastnění v československých dějinách 20. století. Praha: Auditorium, 2011., BAUDYŠ Petr: Nedokončené scelovací řízení a pozemkové úpravy. Ad notam č. 2/1999, BRANTOVÁ Jana: Pozemkové knihy význam v současnosti. Zeměměřič č. 4,5, /1999., PEŠL Ivan: Katastr nemovitostí v České republice, jeho historie a další předpokládaný vývoj., VESELÝ Vilém: Knihování přídelů (Zákon ze dne 8. května 1947, číslo 90 Sb., s prováděcími a souvisejícími předpisy). Praha II: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart 1947.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

Oponent: PhDr. PhDr. Jiří Pavlík, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 24. 10. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 16. 12. 2015

Aleš Pozdník

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat (jmenovitě v abecedním pořadí) Janě Brantové, Ing. Ladislavu Grandischovi, RNDr. Miroslavu Kronusovi, Janě Lebedové, PhDr. Pavlu Novákovi CSC, Haně Pospíšilové, Ing. Aleně Zemanové za pomoc při tvorbě.

Rovněž tak mé rodině za trpělivost.

Zvláštní poděkování patří Prof. PhDr. Evě Semotanové, DrSc. za cenné připomínky, podněty a věnovaný čas při vedení této práce.

Anotace

POZDŇÍK, Aleš. *Únor 1948, kolektivizace venkova, jednotná evidence půdy a jejich vliv na pozemkový katastr*: sonda do vybrané obce v okrese Kutná Hora v letech 1948 – 1968. Hradec Králové, 2015. 110 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta.

Práce je zaměřena na působení únorových událostí 1948 a následné kolektivizace venkova ve sféře katastrální evidence mezi lety 1948 – 1968 a posuzuje jejich vliv na současný katastr nemovitostí s využitím případové sondy do vybrané obce v okrese Kutná Hora. Zde jsou na konkrétních příkladech ukázány důsledky kolektivizace, scelování pozemků a zakládání JZD tak, jak se promítly do vývoje katastrální evidence. Součástí práce je přehledné shrnutí vývoje pozemkové evidence od první poloviny 11. století, kdy se projeví první snahy o jednotnou daňovou politiku, do současnosti.

Klíčová slova: katastr, evidence, jednotná evidence půdy, hospodářsko-technické úpravy, katastrální mapa.

Anotation

POZDŇÍK, Ales. *February 1948, collectivization of rural areas, uniform land registry, and their impact on land cadastre*: probe into selected municipality within Kutna Hora district during years 1948 – 1968. Hradec Kralove, 2015. 110 s. Bachelor thesis. University of Hradec Kralove, Faculty of Arts.

The thesis deals with an effect of events in February 1948 and following collectivization of rural areas within cadastre registry during years 1948 – 1968. Discussed is the impact of these events on current cadastre of real estate which is shown utilizing the probe into selected municipality within Kutna Hora district. Particular examples demonstrate effects of collectivization, plots merging, and JZD founding and document a reflection of these effects on development of cadastre registry. Thesis includes well-arranged summary of cadastre registry development from the first half of the eleventh century, when first attempts at tax reform emerged, up to present time.

Key words: cadastre, registry, uniform land registry, agricultural technological innovations, cadastre mapping.

Obsah

Úvod do problematiky.....	11
1. Prameny a literatura	14
1.1. Archivní prameny	14
1.1.1. Vybraná literatura.....	17
1.1.2. Elektronické zdroje	19
1.1.3. Zákony.....	20
2. Metodika	21
3. Staré katastry.....	22
3.1. Zemské desky napříč katastry.	22
3.2. Urbáře – vrchností pořizené seznamy (14. stol – 1650).....	23
3.3. Vesnické gruntovní knihy	23
3.4. Složitá cesta ke katastrům	24
3.4.1. První berní rula 1650 – 1684.....	24
3.4.2. Druhá berní rula (1684-1748)	24
3.5. Tereziánské katastry.....	25
3.5.1. První tereziánský rustikální katastr - třetí berní rula (dokončen 1. 5. 1749)	25
3.5.2. Druhý tereziánský katastr rustikální – čtvrtá berní rula a exaequatorium dominicale (v platnosti od roku 1757).....	25
3.6. Josefínské katastry	26
3.6.1. Josefínský katastr (1789-1790)	26
3.6.2. Spojený katastr tereziánsko-josefínský (1792-1860)	26
3.7. Obecný zákoník občanský č. 949/1811 ř. z. (1. 1. 1812 -31.12.1950)	27
3.8. Vznik nové katastrální soustavy	29
3.8.1. Počátky stabilního katastru.....	29

3.9.	Údržba katastrální a daňové soustavy po roce 1848.....	30
3.9.1.	Reambulace stabilního katastru (1869 - 1881).....	30
3.9.2.	Geometrický plán (1883 – 2015)	30
3.9.3.	Nové knihy pozemkové pro království české (1874-1964)	32
3.9.4.	Katastr daně pozemkové a jeho revize (1883 – 1927)	33
3.9.5.	Obnovování katastrálních map evidovaného katastru (od 1883).....	33
3.10.	První pozemková reforma (1919-1938).....	34
3.11.	Pozemkový katastr (1927 – 1971)	35
4.	Vývoj po roce 1948.....	37
4.1.	Konfiskace a přidělové řízení po roce 1945	37
4.2.	Konfiskace podle dekretů prezidenta republiky (1945).....	39
4.3.	Revize první pozemkové reformy. (1947).....	40
4.4.	Druhá pozemková reforma (1948).....	40
4.5.	Destrukce katastrální evidence po roce 1948	41
4.5.1.	Střední občanský zákoník (1. 1. 1951 – 31. 3. 1964).....	41
4.5.2.	Scelování pozemků v období platnosti zákona č. 47/1948 (1948-1991).....	43
4.5.3.	Hospodářsko-technické úpravy pozemků - HTÚP (1955-1991).....	44
4.5.4.	Základní postupy při provádění HTÚP:	46
4.6.	Evidence půdy po roce 1948	49
4.6.1.	Závodové listy (1951)	49
4.6.2.	Štítková akce (1952)	50
4.7.	Jednotná evidence půdy - JEP (1954-1964).....	51
4.7.1.	První pokus o založení JEP (1954-1956)	51
4.7.2.	Zakládání JEP	54
	(podle vládního nařízení z 25. ledna a 28. listopadu 1956)	
4.8.	Evidence nemovitostí (1964-1992).....	56

4.8.1.	Písemný operát evidence nemovitostí	59
4.8.2.	Mapové operáty evidence nemovitostí.....	59
4.9.	Období stabilizace katastrální evidence (1968).....	60
4.10.	Vliv evidence nemovitostí na současný katastr nemovitostí	61
5.	Případová studie po roce 1948 v okrese Kutná Hora.....	64
5.1.	Okres Kutná Hora v současnosti	64
5.2.	Okres Kutná Hora v letech 1945-1960	64
6.	Případová sonda do územně správního celku obce Nepoměřice.	67
6.1.	Stručná historie územně správní obce Nepoměřice	67
6.2.	Revize I. pozemkové reformy – zbytkový statek Albrechtice	68
6.2.1.	Stručná historie katastrálního území Košice	68
6.2.2.	Historie zbytkového statku Albrechtice	70
6.2.3.	Zahájení a průběh revize zbytkového statku Albrechtice	70
6.2.4.	Přídělový operát	72
6.2.5.	Superrevize zbytkového statku Albrechtice	75
6.2.6.	Zájmová obec Miletice - příděl ze zbytkového statku	76
6.2.7.	Zbytkový statek Albrechtice a současný katastr nemovitostí	78
6.3.	HTÚP a pozemková evidence po roce 1955 v obci Miletice.....	81
6.3.1.	Historie obce Miletice s osadou Bedřichov.....	81
6.3.2.	Zřizování mapy stabilního katastru a založení nových knih pozemkových.....	82
6.3.3.	Revize 1. pozemkové reformy	83
6.4.	JZD jako podmínka k provádění pozemkových úprav.	84
6.4.1.	JZD Miletice.....	84
6.4.2.	JZD Bedřichov	85
6.4.3.	HTÚP v katastrálním území Miletice.....	86
6.4.4.	Jednotná evidence půdy v obci Miletice	89

6.4.5. Výsledky JEP v obci Miletice	90
7. Závěr	93
8. Definice pojmů.....	98
9. Seznam zkratk	101
10. Seznam pramenů a literatury.....	102
10.1. Archivní prameny	102
10.2. Ostatní zdroje.....	103
10.3. Literatura.....	104
10.4. Elektronické zdroje.....	106
10.5. Zákony	107
10.6. Ústní zdroje.....	108
10.7 Seznam obrazových a grafických příloh v textu.....	109

Úvod do problematiky

Současný katastr nemovitostí je pokračovatelem všech předchozích pozemkových katastrů a evidencí, ze kterých čerpá a na které navazuje. Do každé evidence nemovitostí více či méně zasáhly společenské přeměny, které v jednotlivých časových úsecích naší historie proběhly. Jen v první polovině dvacátého století došlo k několika změnám, které měly na katastrální evidenci větší či menší vliv, ale se kterými se dokázala vyrovnat a podchytit změny z nich vzešlé.

Ke zlomu došlo po druhé světové válce v souvislosti s odsunem Němců, konfiskacemi majetků kolaborantů a zrádců, druhou pozemkovou reformou a revizí první pozemkové reformy¹ Právními úpravami pro potřeby těchto reforem, ale hlavně pro potřeby změny politické orientace došlo k narušení systému intabulace zápisů vlastnických práv do pozemkových knih.² Narušením intabulačního principu zápisů do pozemkových knih započala destrukce do té doby téměř bezvadně fungujícího pozemkového katastru, která byla završena zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník. Tím došlo k totálnímu úpadku obecného knihovního zákona č.95/1871 ř. z., který byl v platnosti od roku 1872 i samotného pozemkového katastru. Úplným zničením aktuálnosti knihovního obsahu a ztrátou důvěryhodnosti pozemkového katastru byly založeny základy obrovských problémů pro další desetiletí v oblasti evidence nemovitostí.³ V mnoha případech nebyly tyto problémy odstraněny a projevují se i v současném katastru nemovitostí.

Jako zaměstnanci katastrálního úřadu jsou mi tyto problémy dobře známy, setkávám se s nimi a vím, že uvést současný katastr nemovitostí opět do důvěryhodného stavu by bylo téměř nemožné, pokud by se nedochoval pozemkový operát. Zachováním pozemkového operátu byla umožněna technická realizace restitučních procesů po roce 1989 a v současné době i stále probíhající realizace komplexních pozemkových úprav (KoPU) a obnova katastrálních operátů.⁴ Právě komplexní pozemkové úpravy a obnova katastrálních operátů umožňují odhalit a ve většině případů i odstranit dědictví nedokončených nebo nepromyšlených reforem a pozemkových úprav, které nastaly po roce 1948. Jak již bylo zmíněno, při KoPU i obnově katastrálního operátu se ve velké míře využívají katastrální mapy pozemkového katastru, písemný operát pozemkového katastru, pozemkové knihy a velmi často i grafický operát stabilního katastru. Bez

¹ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 99.

² Český úřad zeměměřický a katastrální: Stručná historie pozemkových evidencí. *CUZK* [online]. Praha, 2013 [cit. 2015-06-20].

³ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky: Stručná virtuální příručka*. [online]. Praha, 2003. [2015-06-1993]

⁴ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 104.

těchto předchozích evidencí a bez jejich kvality, které dosahovaly, by se i s využitím nejmodernější měřicí a výpočetní techniky vakuum vzniklé v evidenci nemovitostí po roce 1948, vyplňovalo jen těžko.

Cílem mé bakalářské práce je seznámení v kontextu své profesní praxe z katastrálního pracoviště s vývojem katastrální evidence, kde největší důraz bude kladen na období mezi léty 1948 – 1968. Důvodem ke zvolení tohoto časového úseku je skutečnost, že to je období rozhodujících politických zlomů a státotvorného uspořádání, které další vývoj katastrální evidence v naší zemi nejvíce ovlivnily. Právě v rozmezí těchto let byla vydána většina zákonů, které podobu katastrální evidence na mnoho dalších let nejvíce zasáhly a změnily. Správné pochopení vývoje katastrální evidence po roce 1948 a vliv tohoto vývoje na pozemkový katastr, ale i základní znalost pozemkového katastru je důležité pro chápání principů i některých problémů současného katastru nemovitostí.

Tato práce by měla vystihnout hlavní charakteristiky vývoje katastrální evidence v tomto období a na názorném příkladu z okresu Kutná Hora ukázat, jak byl současný katastr nemovitostí těmito změnami ovlivněn.

Úvodní všeobecná část práce je zaměřena na stručnou historii vývoje pozemkových evidencí od založení desk zemských v období vlády Přemysla Otakara II. (1253–1278) do poloviny dvacátého století⁵.

Hlavní část práce se zabývá obdobím mezi léty 1948 – 1968. Soustředí se na celkový pohled vývoje pozemkové evidence v tomto období a pokusí se ho popsat ve všech jeho aspektech.

Případová studie do vybraného územně správního celku obce Nepoměřice a do ní sloučených katastrálních územích Košice u Nepoměřic a Miletice u Nepoměřic v okrese Kutná Hora, by měla poskytnout zřetelný a úplný obraz poválečných reforem zrealizovaných ve vnitrozemí tehdejšího Československa a bezprostředně spjatých s politickými změnami v roce 1948. Studie by měla nastínit jejich vliv a důsledky pro předchozí i současnou katastrální evidenci.

Úvod studie je věnován seznámení se s okresem Kutná Hora v současnosti a popisu jeho charakteristiky v letech 1945-1960.

Průběh sondy je řazen chronologicky tak, jak jednotlivé reformy probíhaly v časové ose. V katastrálním území Košice bude přiblížen průběh revize první pozemkové reformy, která byla

⁵ Jiří ŠÍMA, Stálá výstava Vývoj geodézie, kartografie a katastru v českých zemích v Praze, Geodetický a kartografický obzor, Praha 2010. s. 235.

zahájena podle zákona č. 140/1947 Sb. o revizi I. pozemkové reformy, v roce 1948. Její záměry nebyly nikdy zcela naplněny a reforma nebyla dokončena a do důsledku provedena.⁶

Z katastrálního území Košice se předmět sondy přesune do katastrálního území Miletice u Nepoměřic s osadou Bedřichov. Zde se nejprve pokusí zmapovat celkový historický vývoj katastrální evidence v této malé obci tak, aby se opět vrátila a navázala na další osud přídělů pocházejících z revize I. pozemkové reformy ze sousedního k. ú. Košice. Poté bude proveden rozbor hospodářsko-technických úprav pozemků (HTÚP) a zakládání jednotné evidence půdy (JEP) po roce 1956, včetně stručného vyhodnocení jejich vlivu na současný katastr nemovitostí.

Po roce 1964 sonda stručně přiblíží průběh zakládání evidence nemovitostí tak, jak proběhla v územně správním celku obce Nepoměřice.⁷

Závěr práce je věnován shrnutí výsledků získaných při studiu této historické etapy vývoje, v kontextu s předchozí i současnou katastrální evidencí.

⁶ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky*, [online] Praha 2003 [cit. 2015-09-14] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.

⁷ Územně správní celek obce Nepoměřice po roce 1948 sestával z obcí Nepoměřice, Košice u Nepoměřic a Miletice u Nepoměřic s osadou Bedřichov.

1. Prameny a literatura

1.1. Archivní prameny

Zejména archivní prameny použité pro tuto práci jsou značně fragmentované a nekompletní. Jsou celkem trojího druhu: mapové (rukopisné, reprodukované, digitální) písemné a tištěné.

Z mapových pramenů, chronologicky seřazených podle pořadí vzniku byly využity naskenované kopie povinných císařských otisků stabilního katastru⁸, originální příruční mapy pozemkového katastru,⁹ grafický přidělový plán,¹⁰ mapy jednotné evidence půdy,¹¹ reprodukované mapy souvislého zobrazení,¹² evidence nemovitostí¹³ a katastrální mapy digitalizované.¹⁴

Písemné prameny lze rozdělit na elaboráty předválečných katastrů a písemné elaboráty poválečných evidencí. Elaboráty předválečných katastrů zahrnují zejména parcelní protokoly pozemkového katastru,¹⁵ sbírku listin pozemkového katastru, pozemkovou knihu¹⁶ a desky zemské.¹⁷ Písemné elaboráty poválečných evidencí obsahují, zápisy z jednání přidělových komisí,¹⁸ výpočetní protokoly přidělového plánu, závěrečné zprávy, přidělové listiny,¹⁹ projekty HTÚP,²⁰ výpočetní protokoly jednotné evidence půdy atd.

Mezi **tištěné prameny** lze zařadit prováděcí předpisy, instrukce a sbírky zákonů.²¹

⁸ Císařské povinné otisky jsou dostupné na portálu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního http://archivnimapy.cuzk.cz/skici/skici/CAS/CAS358018380/CAS358018380_index.html, [citováno 10. 11. 2015]

⁹ Originální příruční mapy pozemkového katastru jsou uloženy v oddělení pozemkových knih, Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, mapové sbírka, katastrální území Miletice

¹⁰ Originál grafického přidělového plánu je uložen v oddělení pozemkových knih Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, neuzavřená řízení, nezařazeno.

¹¹ Originální katastrální mapy zakládání JEP jsou uloženy v oddělení pozemkových knih Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, mapová sbírka, katastrální území Miletice, inv. č. 29-92

¹² Originální pozemkové mapy souvislého zobrazení jsou uloženy v oddělení pozemkových knih Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, mapová sbírka, číslo mapového listu

¹³ Originální mapy evidence jsou uloženy v oddělení katastru nemovitostí Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, mapová sbírka, číslo mapového listu X-18-20

¹⁴ <http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=6D2BCEB5&MarQueryParam0=703427&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>, Katastrální mapa digitalizovaná pro katastrální území Miletice [citováno 10. 11. 2015]

¹⁵ Originály parcelních protokolů pozemkového katastru jsou uloženy v oddělení katastru nemovitostí Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, sbírka písemných operátů, katastrální území Košice, č. k.ú. 29-91

¹⁶ Originály sbírky listin a pozemkových knih jsou uloženy v oddělení pozemkových knih Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, oddělení veřejných knih, Pozemková kniha pro katastrální území Košice, knihovní vložka 120.

¹⁷ Archiv Katastrálního pracoviště Praha KÚ pro hlavní město Prahu, oddělení pozemkových knih, knihovní vložka desk zemských č. 887.

¹⁸ SOKA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967, kart. 251.

¹⁹ Uloženo v oddělení pozemkových knih Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře, neuzavřená řízení, nezařazeno.

²⁰ SOKA KH., fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Miletice, kart. 426.

²¹ ÚAZK Praha, Fondy katastrálních a měřických předpisů a technických předpisů pro geodetické a kartografické práce, fond C, Evid. č. C-488/31.

V práci využití **mapové prameny** jsou v péči dvou institucí: Ústředního archivu zeměměřičství a katastru v Praze a Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře. ÚAZK má ve svých fondech uloženy císařské otisky stabilního katastru přístupné prostřednictvím geoportálu ČÚZK a od roku 2014 i digitalizované indikační skiny poskytnuté Národním archivem v Praze. Ostatní výše uvedené mapové prameny jsou uloženy na Katastrálním pracovišti v Kutné Hoře. Katastrální mapa digitalizovaná je přístupná na webu ČÚZK.

Písemné prameny pozemkového katastru jsou uloženy v archivu pozemkových knih hlavního města Prahy a v archivu pozemkových knih při Katastrálním pracovišti (KP) v Kutné Hoře. V tomto případě probíhá jednání o jejich odevzdání do péče SOkA v Kutné Hoře.

Písemné prameny z poválečných evidencí jsou zčásti uloženy v archivních fondech SOkA Kutná Hora a zčásti na KP v Kutné Hoře, kde jsou stále využívány při plnění některých činností katastrálního pracoviště, ve stavu středně opotřebeném občasným využíváním.

Tištěné písemné prameny, zejména prováděcí vyhlášky a instrukce jsou uloženy převážně v ÚAZK Praha. Sbírky zákonů jsou přístupné z několika zdrojů a záleží na každém, z jakého zdroje si vybere. Pro potřeby této práce byl nejčastěji využit právní informační systém CODEXIS.

Většina pramenů z období před druhou světovou válkou je dobře uspořádána a snadno přístupná. Kritika těchto pramenů proto nepřichází v úvahu, neboť okolnosti jejich vzniku byly předem pevně stanoveny. Horší situace nastává u pramenů mezi roky 1948 - 1956. Legislativa nebyla pevně stanovena a v archivních fondech často neuspořádaných, lze najít pouze to, „co tam kdysi někdo dal, protože nevěděl, co s tím.“ Stav pramenů vztahujících se zejména k závodovým listům, štítkové akci a provádění HTÚP po roce 1948 není lepší ani na katastrálním pracovišti. Jeho právní předchůdce okresního střediska geodézie byl pověřen vykonáváním pozemkové evidence až od roku 1956. Mezi lety 1948 - 1956 proto nemá katastrální pracoviště k dispozici žádné písemné nebo grafické operáty. Po zahájení zakládání jednotné evidence půdy v roce 1956 jsou na KP Kutná Hora založeny veškeré písemné a mapové operáty a kritika uložených operátů nepřichází v úvahu. Tištěné prameny ve formě prováděcích předpisů k zakládání a údržbě JEP jsou snadno dostupné v ÚAZK Praha. Korespondence k zakládání JEP je ve značně fragmentovaném stavu uložena v SOkA Kutná Hora.

Stěžejním časovým úsekem pro splnění cíle této práce bylo období mezi lety 1948 – 1968. Sledovanou obcí byla obec Nepoměřice se spádovými obcemi Miletice a Košice. Bylo tedy nutné využívat prameny z těchto katastrálních území z období zejména po roce 1948. Nejdůležitějším byl operát pozemkového katastru, pozemkové knihy, grafické přidělové plány a s nimi

související písemné operáty, plány a projekty hospodářsko-technických úprav pozemků, technické zprávy k těmto účelům a mapy ze zakládání jednotné evidence půdy, včetně písemného operátu. Kvalita uvedených pramenů je velice rozdílná.

Pozemkové knihy jsou uloženy na detašovaném pracovišti Katastrálního pracoviště v Kutné Hoře. Pozemkové knihy pro katastrální území Košice sestávají z pěti svazků hlavní knihy. Katastrální území Miletice sestává z dvou svazků. Součástí je rejstřík parcel. Knihy jsou v dobrém stavu, vazba knih je stále dostatečně pevná a jejich celkový stav odpovídá době vzniku. Rovněž mapové prameny pozemkového katastru z obou katastrálních území jsou v dobrém stavu. Protože se jedná o stále používaný mapový operát, byly pro pracovní účely katastrálního pracoviště vyhotoveny jejich přesné kopie. Originály jsou uloženy v mapových skříních, každý mapový list samostatně v ochranném fóliovém obalu. V případě horší čitelnosti kopií mapy jsou originály v ojedinělých případech využity pro pracovní účely.

Pro účely studia revize I. pozemkové reformy v k. ú. Košice má velký význam grafický přidělový plán, který obsahuje dvě samostatné části. Návrh přidělu je zhotoven na silném kreslicím papíře formátu A2. Plán je poničen potrháním a zohýbáním okrajů. Vlastní přidělový plán je zhotoven na nezajištěném papíře typu průsvítka. Jeho stav poškození je porovnatelný s návrhem přidělového plánu. Písemný operát revize I. pozemkové reformy je neúplný a neuspořádaný. Obsahuje však veškeré náležitosti nutné pro rekonstrukci grafického přidělu. Je uložen na Katastrálním pracovišti v Kutné Hoře.²² Další část, týkající se revize I. pozemkové reformy, je korespondence, zápisy z jednání a přidělové listiny.²³ Celá tato část je uložena ve fondech SOkA Kutná Hora.

Podstatným pramenem jsou závodové listy, evidenční listy štítkové akce,²⁴ plány a projekty hospodářsko-technických úprav.²⁵ V době provádění pozemkových úprav spadaly tyto do kompetence MNV Nepoměřice. V té době neexistovala ucelená evidence půdy a tomu odpovídá i stav pramenů. Grafický návrh pozemkových úprav se nedochoval. Z toho důvodu bylo nutné vycházet z dochovaných písemných pramenů a částečně i z narativního pramene. Písemné prameny jsou neúplné, fragmentované a na jejich základě nelze zodpovědně zrekonstruovat vývoj HTUP v dané lokalitě. Jsou uloženy v SOkA Kutná Hora ve fondu MNV Nepoměřice. Narativní pramen pak byl konfrontován s dochovanými písemnými prameny a leteckými snímky.

²² KP Kutná Hora, uloženo ve sbírkách písemných a grafických operátů příslušných obcí.

²³ SOkA Kutná Hora, uloženo v archivním fondu Okresního národního výboru Kutná Hora.

²⁴ SOkA Kutná Hora, uloženo v archivním fondu Místního národního výboru Nepoměřice 1951-1959.

²⁵ Tamtéž.

Stav posledních z nejdůležitějších pramenů o zakládání a údržbě JEP byl již víceméně popsán v úvodu této kapitoly. Pro úplnost je možné konstatovat, že stav mapového operátu celkově není dobrý. Není to ale způsobeno jeho poškozením, které by mohlo nastat v době od jeho založení, ale kvalitou materiálu a technologických postupů při jeho zřizování. Kopie katastrálních map byly provedeny na nekvalitní kreslicí papír o gramové váze 200-250 metodou kyanotypické kopie. Původní kresba je v mnoha případech zcela vybledlá a nečitelná. Papír je křehký, nepevný se sklonem k snadnému potrhání. Zákresy provedené při zakládání JEP jsou zpravidla dobře čitelné, ale vzhledem ke stavu kopie není často možné vyčíst, co jimi bylo myšleno. Písemný operát je zčásti ručně psaný. Jeho čitelnost je dobrá. Některé další části písemného operátu jsou zhotoveny pomocí výpočetní techniky. Tímto postupem vyhotovený tisk ztratil svoji kvalitu, ale je stále dobře čitelný. Celkově je písemný operát JEP v dobrém stavu.

1.1.1. Vybraná literatura

Literatura použitá v této práci byla vybírána s ohledem na jednotlivá období vývoje katastrální evidence. Obdobím od počátků katastru do období stabilního katastru popsal ve své kandidátské disertační práci, „Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty“²⁶ Petr Cafourek v roce 1965. Ve svoji práci spojuje vývoj katastrálních evidencí s historickými událostmi a vývojem společnosti v českých zemích. Při studiu jeho práce do sebe zapadají jednotlivé historické souvislosti s vývojem katastrální evidence naprosto logickým způsobem. Dějiny katastrů neoddelitelně spojuje s dějinami hospodářskými a daňovými, které spojené v jeden celek odráží vývojový stupeň společnosti a státu. To samé tvrdí i o dějinách kartografie, které poskytují obraz vývoje lidské společnosti z pohledu technického a uměleckého. Přehled použitých pramenů a literatury sice neodpovídá požadavkům současných norem, ale i tak je naprosto vyčerpávající a hodnotný i pro současné badatele. Bohužel Cafourkova práce končí obdobím stabilního katastru, a proto bylo potřebné najít vhodnou literaturu zabývající se mladšími katastry. Jako nejvhodnější se jeví publikace Františka Maška, „Pozemkový katastr“ z roku 1948.²⁷ Kniha je zaměřena nejenom na odbornou veřejnost, ale i na širší okruh čtenářů se zájmem o správu, význam a vedení pozemkového katastru. Stejně jako Cafourkova práce, tak i Maškova kniha začíná v počátcích utváření české státnosti. Na rozdíl od něj, ale nevěnuje historickým

²⁶ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*. Praha 2- Vinohrady, 1967. Kandidátská disertační práce. [b.š.], 131s.

²⁷ MAŠEK, František. *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*. Praha: [b.n.], 1948, 223 s. Knihovna ministerstva financí.

souvislostem tolik prostoru. Svoji knihu rozvíjí až v období po vzniku Československé republiky. Obsáhle a srozumitelně informuje o unifikačním zákoně a jeho příčinách. Pozemkové operáty, funkci a význam pozemkového katastru, ale i jeho daňovou funkci vysvětluje dost podrobně, ale s ohledem na okruh zájemců o tuto problematiku.

Po druhé světové válce se okruh literatury zaměřené za katastrální správu rapidně zmenšuje. V souvislosti s přijetím dekretů prezidenta republiky a obrovskému pohybu vyvlastněného majetku vydal v roce 1947 Vilém Veselý publikaci s názvem „Knihování přídělů.“²⁸ Tato publikace je určena zejména pracovníkům knihovnických soudů jako návod pro vedení pozemkových knih. Reaguje na nový právní stav, který nastal v důsledku konfiskací a pozemkových úprav. Vysvětluje principy nového vedení pozemkových knih ve snaze umožnit návrat k dřívějšímu souladu mezi pozemkovými knihami a katastrální správou, které byly narušeny poválečnými reformami. Tato publikace se stává velice cennou pro pochopení souvislostí a vývoje katastrální evidence ve světle znalosti událostí, které po vydání této publikace následovaly.

V dalších letech nebylo vydáno žádné ucelené dílo, které by se věnovalo problematice evidence půdy. Až v roce 2007 vyšla skvělá kniha Jana Bumby „České katastry od 11. do 21. století.“²⁹ Ve snaze přiblížit vývoj katastrální evidence širokému okruhu čtenářů poutavou formou popisuje její vývoj až do současnosti. Pro účely této práce je však málo podrobnou, a proto se muselo využít dobové literatury. Nejvýznamnější z nich je kniha Valera Fábryho „Zemědělsko-družstevní právo z roku. 1958.“³⁰ Autor ve své publikaci vysvětluje pojetí právních norem vztahujících se k pozemkové držbě, které nastaly po převratu. Kniha je poplatná době a ideologii, ve které byla napsána. Zajímavá je autorova snaha o logické vysvětlení z pohledu katastrálních evidencí zcela nelogických změn po roce 1948. Kniha je špatně čtivá, její velká část se stále odvolává na marxisticko-leninské koncepty pojetí nacionalizace pozemkových vztahů a vysvětlování pozemkového práva na cestě k vybudování komunistické společnosti. Pro pochopení vývoje a pohledu na katastrální evidenci po roce 1948 je však jedinečnou publikací.

Po dobu celého průběhu práce byl využíván odborný zeměměřický časopis, jehož název se v proměnách času neustále měnil. (Zeměměřický Věstník, Zeměměřický Obzor, Zeměměřictví

²⁸ VESELÝ, Vilém. Knihování přídělů: Zákon ze dne 8. května 1947, č. 90 Sb. Vydání 1. V Praze: Právnické a knihkupecké nakladatelství, 1947, 115 s. ISBN n.

²⁹ BUMBA, Jan. České katastry od 11. do 21. století. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, 190 s. ISBN 978-80-247-2318-1.

³⁰ FÁBRY, Valer. *Zemědělsko-družstevní právo. II. přepracované a doplněné vydání.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 572 s. ISBN D582145.

a od roku 1955 po dnešek Geodetický a kartografický obzor)³¹. Jako se v průběhu doby měnil jeho název, tak se měnil i obsah a množství ideologických názorů. Vždy ale zůstal věrný svému poslání, tj. problematice katastrů a katastrálního měření. V období provádění hospodářsko-technických úprav pozemků a zakládání jednotné evidence půdy často posloužil jako jediný zdroj informací o jejich průběhu. V některých člancích uveřejněných po roce 1950 často překvapuje odvaha a otevřenost jejích autorů, kterými se odvážili kritizovat a poukazovat na pravý stav katastrální evidence. Pro posouzení vlivu vývoje po roce 1948 na současný katastr nemovitostí byla v některých případech využívána kniha autorů Kuba-Olivová, Katastr nemovitostí české republiky³² z roku 2005. Sice se jedná o příručku vydanou ještě před platností nového katastrálního zákona z roku 2013, ale pro účel práce plně vyhovující. Jsou v ní uvedeny údaje o vedení a správě katastru nemovitostí a znění obecně právních předpisů pro katastr nemovitostí.

1.1.2. Elektronické zdroje

V průběhu práce bylo využíváno elektronických zdrojů jak ve formě digitalizované literatury, tak elektronické zdroje, které poskytují webové stránky archivů, úřadů a organizací. Vzhledem k postupující digitalizaci analogových map, byl nejčastěji využíván webový portál, českého úřadu zeměměřictví a katastru. Pro období po roce 1950 byla velice přínosnou možností bezplatného prohlížení archiválií Ústředního archivu zeměměřictví a katastru v Praze. Pro potřeby komparace a selekce poskytuje nenahraditelné informace digitalizované vydání zeměměřického periodika, které je vydáváno od roku 1913. Ve velké míře byla využívána možnost přístupu na stránky geoportal.cuzk.cz³³ a nahlížení do katastru nemovitostí³⁴ zřízenými Českým úřadem zeměměřictví a katastru umožňující výběr mapových děl v různých časových horizontech. Sporadicky v průběhu práce byla využívána možnost přístupu na všeobecnou encyklopedii Wikipedia.³⁵ Výsledky, ale byly následně konfrontovány s odkazovanými zdroji, případně jinou dostupnou literaturou vztahující se k danému tématu. Z interních elektronických zdrojů je velice kvalitní webová stránka Lumíra Nedvídky – „Chronologický přehled vývoje katastru

³¹ Zeměměřický věstník. obsahy a texty z let 1913 až 2015, dostupné také na : http://archivnimapy.cuzk.cz/index_zemvest.html#zemvest_vice [citováno 2.11.2015]

³² KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ. Katastr nemovitostí České republiky. 9. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1.5.2005. Praha: Linde, 2005, 469 s. ISBN 80-720-1545-1.

³³ Geoportál ČÚZK, přístup k mapovým roduktům a službám resotu. ČÚZK [online]. Praha, 2015, [cit. 2015-12-01]. [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(uihshy5lwtpompsqfue5wyi1\)\)/Default.aspx?head_tab=sekce-01-gp&mode=Mapa&menu=11&news=yes&side=prohlizet](http://geoportal.cuzk.cz/(S(uihshy5lwtpompsqfue5wyi1))/Default.aspx?head_tab=sekce-01-gp&mode=Mapa&menu=11&news=yes&side=prohlizet)

³⁴ Nahlížení do katastru nemovitostí. ČÚZK [online]. Praha, 2015, [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: www.cuzk.cz

³⁵ Wikipedia: Otevřená encyklopedie [online]. 2015 [cit. 2015-08-17].

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Hlavn%C3%AD_strana

nemovitostí České republiky“. Výhodou této práce je stručnost která a umožňuje získání základních znalostí všeobecné vývoje katastrálních evidencí.

1.1.3. Zákony

Úplná znění zákonů byla v největší míře získávána webového portálu “EPravo“, „Zákony pro lidi“ nebo prostřednictvím programu „Codexis“ softwarové společnosti Atlas consulting spol. s.r. o.³⁶ Výhodou programu „Codexis“ je možnost zobrazování právních předpisů v jejich aktuálním i dřívějším znění. Program navíc disponuje možností zobrazení právník komentářů a dodatku, včetně odkazů na použitou literaturu.

Oborové legislativní předpisy pak byly poskytnuty Ústředním archivem geodezie a kartografie v Praze.³⁷

³⁶ Právní systém CODEXIS. 2012,. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: Intranet WAN CUZK

³⁷ Fondy katastrálních a měřických předpisů a technických předpisů pro geodetické a kartografické práce, od 1785, signatura C, archivně nezpracováno, uloženo v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru, Praha, [cit. 2015-08-17].

2. Metodika

Výsledek této práce je postaven na studiu literatury a studiu pramenů – heuristice. Z té byla využita metoda indukce, kombinace metody progresivní a jejího protipólu metody retrospektivní, komparativní a kartografická metoda.

Po výběru literatury a ujasnění pojmů, bylo přistoupeno k získání a shromáždění relevantních regionálních zdrojů. Ty jsou tvořeny zejména písemnými a kartografickými prameny. Jejich shromáždění bylo prováděno současně jak pro všeobecnou, tak i případovou část práce. Po jejich analýze bylo nutno ještě doplnit prameny o další archivní, zejména tištěné materiály (zákony, prováděcí vyhlášky a instrukce) důležité pro orientaci a zařazení již získaných materiálu do kontextu. V případové studii byla v některých jejích částech z důvodu nedostatku použitelných pramenů zvolena nepřímá metoda získávání údajů s využitím příbuzných pramenů a jejich zařazení do kontextu práce. I přesto někdy bylo využito empirického studia materiálu, vedoucího k postupnému formálnímu zařazení do kontextu a výsledné rekonstrukci děje. V některých částech případové sondy byly přesnější datace určeny pomocí paleografie a metrologie. K odhalení prostorového vývoje v oblasti studie byla využita kartografická metoda. Ta byla následně využita i při interpretaci historických a současných leteckých snímků.

3. Staré katastry

Cílem této kapitoly je stručně shrnout historii a vývoj katastru tak, jak se vyvíjel od svých prapočátků až do současnosti. Zvláštní důraz je kladen na období druhé poloviny dvacátého století a to, jak se změny, které toto období provázely, projeví v dalším vývoji katastru.

Během vývoje se měnil i jeho název. Ať to byly urbáře, soupisy půdy vedené před založením první berní ruly v roce 1654, kdy byl pro elaborát vyhotovený v letech 1653-1656 zaveden název „*První rustikální katastr*“, nebo v letech 1860-1883 „*Stabilní katastr*“, vždy se jednalo o totéž. O přehledný soustavný popis zvláštních vlastností osob, věcí nebo práv, zejména pak soupis pozemků nebo výtěžků z obchodu a živností pořizovaných k daňovým účelům.³⁸

Cesta k vybudování podkladů sloužících ke spravedlivému vyměřování základu daní nebyla snadná ani krátká. Nejprve se člověk musel naučit poznávat okolní krajinu, poté ji znázorňovat a zaznamenávat tak, aby se v poznaném prostředí dokázal posléze i orientovat. Tím byla započata cesta k umění vytvořit mapu, která se v průběhu stovek let vyvíjela, až v 18. století dosáhla takové úrovně, že se stala využitelnou nejen k účelům polohopisným a orientačním, ale i k účelům hospodářským a daňovým.³⁹

3.1. Zemské desky napříč katastry.

Zemské desky (ZD) nebyly vytvořeny jako součást katastru a součástí katastru se nikdy nestaly. Přesto by nebylo správné zemské desky v této práci vynechat už jen z toho důvodu, že se jedná o historicky nejstarší, po celou dobu své existence živou veřejnou knihu na území Českých zemí, která přetrvala ve své podstatě od dob formování českého státu, až do roku 1964 a měla při vedení a správě všech historických katastrálních evidencích nesmírný vliv na evidenci majetkových práv. Dokonce i současný katastr nemovitostí se musí při řešení některých složitých případů k ZD vracet. V průběhu jejich vývoje bylo vytvořeno několik zásad, které byly beze zbytku převzaty i pozdějšími katastry.

Zejména se jednalo o zásady:⁴⁰

- právní nezpochybnitelnosti – co nebylo vloženo, mohlo být bráno v pochybnost
- intabulačního principu – **vkládání do desek**

³⁸ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky*, [online]Praha 2003[cit. 2015-09-14] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.

³⁹ KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ, *Katastr nemovitostí České republiky*, Praha 2005, s. 22.

⁴⁰ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 122.

- konstitutivní povaha – právotvorná povaha plynoucí ze závaznosti vkladů do zemských desk
- formální publicita – volný přístup k nahlížení a pořizování zápisů z desk zemských

K postupnému uzavírání zápisů v ZD a jejich přenášení do evidence pozemkových knih došlo po vzniku samostatného Československa. Po nabytí platnosti „Středního“ občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., dostaly ZD přídomek „v likvidaci“, ale vklady, i když už jenom v omezené míře se prováděly i nadále. Jednalo se hlavně o zápisy typu „majetek byl zabrán státem, na majetek byla uvalena národní správa“ apod. Převody majetku se zde již téměř neobjevovaly⁴¹. Datum 1. dubna 1964 znamená definitivní konec ZD i PK. K tomuto datu vstoupil v platnost zákon č. 22/1964 Sb. o evidenci nemovitostí, kterým byl s konečnou platností zrušen jak obecní knihovní zákon z r. 1871 tak i zákon o založení nových knih pozemkových z r. 1874.

3.2. Urbáře – vrchností pořizené seznamy (14. stol – 1650)

Tak jako si duchovenstvo i šlechta nechávaly vkládat zápisy svých držav do desk zemských, tak i držebnosti a povinnosti poddaných byly před rokem 1650 zanášeny do knih nazvaných urbáře. Pozemky v nich zapsané se nazývaly urbárními, rustikálními a později kontribuentními.⁴² Urbáře byly vrchností pořizené seznamy, které byly přechodem mezi právy založenými na lidské paměti nebo ústním podáním a mezi jednostrannou panskou listinou, jejíž správnost byla podmíněna spravedlivostí zřizovatele. Na rozdíl desk zemských byly urbáře povětšinou zřizovány v rámci panství a pozemky v nich zapsané byly podrobeny dani. Proto se v pozdějších dobách pozemky v nich zapsané nazývaly kontribuentní.

3.3. Vesnické gruntovní knihy

Tyto knihy vznikly v průběhu 15. století z potřeby šlechty mít podchycenu každou poddanskou usedlost na svém panství. Záznamy do těchto knih byly prováděny povinně, ale zásady intabulace a publicity, známé především z pozemkových knih, se zde ještě neuplatňovaly. Hlavním účelem těchto knih byla potřeba vrchnosti udržovat přehled o svém panství za účelem výběru dávek.

⁴¹ Jana BRANTOVÁ, vedoucí oddělení informací z KN a veřejných knih, Katastrální úřad pro hlavní město Prahu, Praha dne 1. 4. 2015.

⁴² kontribuentní-od slova kontribuce = nucený příspěvek, daň

3.4. Složitá cesta ke katastrům

Proces výběru berní, započatý v době vlády Přemysla Otakara II. nelze považovat za vznik nějakého soustavného katastru v Království českém, ale pouze za zrod nového efektivnějšího výběru berní. Ve druhé polovině 16. a začátkem 17. stol. bylo učiněno několik bezvýsledných pokusů o založení jakési katastrální evidence, která ale nebyla podložena kartografickými pracemi. Až třicetiletá válka a její kruté důsledky v podobě morálního úpadku, hospodářských škod a úbytek jedné třetiny obyvatelstva v českých zemích si začaly žádat řešení. Česká šlechta a stavové vyvinuli snahu postavit bernictví v Království českém na nových základech.⁴³

3.4.1. První berní rula 1650 – 1684

Pro uskutečnění tohoto cíle byly sestaveny tři visitační komise, které v letech 1653 – 1655 provedly „*jenerální visitaci*“, jejímž výsledkem byl soupis (katastr) rustikálních pozemků a statků, které byly v držení nejen poddaných, ale i měšťanů, cechů, farářů apod. Půda, která byla do tohoto soupisu zahrnuta, se členila na dvě kategorie. Půdu ornou a půdu neobdělávanou. V žádném případě ještě nelze berní rulu srovnávat se současným katastrem. Cílem berní ruly nebylo vytvořit úplný soupis půdy, ale sledovat pouze poddanskou půdu s tím, že poddanské louky, lesy a všechn dominikál ani zdaněn nebyl. Tento nově vzniklý první berní katastr pro Čechy je znám jako první rustikální katastr, neboli první berní rula (*catastrum rollare*).⁴⁴

3.4.2. Druhá berní rula (1684-1748)

Po určitých úpravách, upřesnění a doplnění prvního rustikálního katastru v letech 1674 – 1683 (*Recalculace rustikálního katastru*) vstoupil v platnost druhý rustikální katastr známý jako druhá berní rolla. Zdaňované pozemky byly rozšířeny o půdu pustou, ze které byly vybírány berně poloviční výše.

Berní rula sloužila svému účelu mezi léty 1655 – 1683. Přes veškeré svoje nedostatky se stal prvním ucelenějším soupisem půdy, jenž přinesl další pokrok do budoucna.⁴⁵

⁴³ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 12.

⁴⁴ MICHAL Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 51.

⁴⁵ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 13.

3.5. Tereziánské katastry

3.5.1. První tereziánský rustikální katastr - třetí berní rula

(dokončen 1. 5. 1749)

Problémy, způsobené nepřesnostmi při zakládání prvních berních rul, ale i nepokoje poddaných sedláků přiměly zemské stavy k úvahám o řešení nastalé situace a novém rozdělení berních povinností. Byly vytvořeny čtyři samostatné formuláře pro *fasse*. Každá skupina, tj. poddaní, vrchnost, duchovenstvo a královská i svobodná města měla svůj vlastní typ formuláře.⁴⁶ Oproti I. a II. berní rule, která dělila pozemky pouze do tří skupin, byly pozemky *vtříděny*⁴⁷ do osmi tříd podle výnosu zrn (zrnování).⁴⁸ Elaborát, zpracovaný pro tento katastr, nazývaný třetí berní rollou, vstoupil v platnost k 1. listopadu 1748.⁴⁹

3.5.2. Druhý tereziánský katastr rustikální – čtvrtá berní rula

a exaequatorium dominicale (v platnosti od roku 1757)

První tereziánský katastr se ukázal jako nepříliš zdařilý, proto na žádost stavů byla v letech 1751 – 1753 provedena nová úřední *revisitace*⁵⁰ celé země. Z pohledu vlastního katastru, jakožto evidence, k žádným zásadním změnám nedošlo. Údaje o majitelích a umístění pozemků byly převzaty z tehdy již 40 let starého prvního tereziánského katastru a nově byly zjištěny pouze bonity a výnosy z polí.⁵¹ Jeho platnost byla ukončena krátce po smrti Josefa II. (†1790). Souběžně s druhým tereziánským katastrem bylo vytvořeno **exaequatorium dominicale**, neboli panské vyrovnání. Jednalo se historicky o první katastr dominikální.⁵² Panský katastr byl zdaněn nižším procentem berní než ostatní katastry, ale znamenal další mezník ve vývoji katastrálních evidencí v českých zemích.

Čtvrtá berní rolla i exaequatorium dominicale byly vedeny samostatně až do roku 1848, kdy byl v důsledku zásadní přeměny ve společnosti zrušen rozdíl mezi dominikálním a rustikálním katastrem.⁵³ Souhrnně se pak nazývaly katastrem tereziánským, případně tereziánskou rekvalifikací katastru.

⁴⁶ František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 10.

⁴⁷ vtříděny = rozděleny

⁴⁸ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 13.

⁴⁹ 1. listopad byl počátkem berního a vojenského roku

⁵⁰ revisitace = revize

⁵¹ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 12.

⁵² František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 10.

⁵³ Tamtéž, s. 11.

3.6. Josefínské katastry

3.6.1. Josefínský katastr (1789-1790)

Další zdokonalování tereziánského katastru rustikálního i dominikálního již z důvodu neexistence grafických podkladů nepřicházelo do úvahy. Patentem Josefa II. z 20. dubna 1785 o reformě daně pozemkové a vyměření půdy došlo k zásadním změnám, z nichž mnohé jsou platné i v současnosti. Dosavadní neurčitý pojem „*osedlost*“ byl nahrazen novým, menším a přesnějším daňovým prvkem, kterým se stal pozemek. Ještě před zahájením prací byly vymezeny obvody obcí – katastrální obce. Pro každou katastrální obec, byla založena kniha „*fassi*“ a další akta, jejichž podstatné části jsou podobné parcelním protokolům a pozemnostním archům, které byly v platnosti po celou dobu trvání katastru daně pozemkové a pozemkového katastru až do jeho zrušení zákonem č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii. Každý pozemek v katastrální obci byl zaměřen, rozdělen podle druhu kultury a zapsán do písemného operátu.⁵⁴ To následně umožnilo přesnější zjištění jeho čistého výnosu. Tyto dva základní prvky: rozloha a výnos odpovídaly osvěcenému způsobu myšlení a josefínský katastr se stal **prvním katastrem pozemkovým**.

Tento katastr měl zajistit spravedlnost při vybírání berní od vrchnosti i poddaných a neopomnělo se ani na veřejnou kontrolu ve formě možnosti nahlížení do katastru a jeho veřejnou přístupnost.

3.6.2. Spojený katastr tereziánsko-josefínský (1792-1860)

Právě spravedlivost, o kterou se josefínský katastr snažil, byla začátkem jeho konce ještě dříve než jeho berní a urbánní reforma vstoupila v definitivní platnost. Leopold pod tlakem šlechty patentem z 9. května 1790 nařídil s účinností od 1. 5. 1790 obnovit platnost druhého tereziánského katastru z roku 1757.⁵⁵

Po krátké době se ukázalo, že návrat ke starým katastrům nepřinesl monarchii žádné výhody. Proto 30. června 1792 již za vlády Františka I. Rakouského (*1768 - †1835) byl vydán nový patent, kterým byl vytvořen kompromis mezi josefínským katastrem, ze kterého převzal výměry a výnosy z pozemků, a tereziánským katastrem, kde ponechal šlechtě výhody z ocenění k placení berní podle *exaequatoria dominicale*.

⁵⁴ František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 13-14.

⁵⁵ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 21.

3.7. Obecný zákoník občanský č. 949/1811 ř. z. (1. 1. 1812 -31.12.1950)

Zásadní milník v novodobém vývoji katastrů, ale i ve sjednocování veřejných knih, znamenalo vydání císařského patentu ze dne 1. června 1811 č. 946 Sb. ř. z., kterým byl vyhlášen Obecný zákoník občanský. V zemích Koruny české vstoupil tento zákoník v účinnost dne 1. ledna 1812. V mnoha ohledech se jednalo o zákoník natolik propracovaný, že některé z jeho ustanovení platilo až do konce roku 1965. Do svých paragrafů, v částech zákoníku 2 a 7 přesně zakotvil definici a popis věcí movitých a nemovitých. Z klasického římského práva, „*superficies solo cedit*“ převzal a dokonale popsal principy, podle kterých je stavba součástí pozemku. V neposlední řadě přesně definoval způsob zápisů do pozemkových knih ve věcech převodů vlastnických práv k pozemkům a stavbám, ale i pozůstalostí a rozsudků. Pro tyto zápisy se pak začalo používat označení vklady neboli intabulace. Zásady tohoto institutu týkající se katastrů a veřejných knih, potom v českých zemích platily s menšími úpravami až do roku 1951.⁵⁶

Období vydání Obecného zákoníku občanského lze všeobecně považovat i jako začátek vytváření systému pozemkových knih. Zde je na místě upřesnit postavení veřejných knih zejména pak knih pozemkových a desk zemských vůči katastru. Existuje představa, že tyto knihy jsou součástí katastru, ale opak je pravdou. **Veřejné knihy** jsou s katastrem a katastrální mapou v úzké vazbě, využívají výsledků státního katastrálního díla, ale **součástí katastru nejsou**.⁵⁷ Systém pozemkových knih je tvořen několika hlavními zásadami, bez kterých by pozdě novověké a moderní katastry z první poloviny 20. století nedosáhly takové důvěryhodnosti, které užívaly a kterou pozbyly po roce 1951 přijetím nového občanského zákoníku právě proto, že tyto zásady byly porušeny.

Za hlavní zásady při vedení veřejných knih a to zejména pozemkových knih a zemských desk po roce 1874 lze považovat:

- **Zavedení hlavní knihy** – ta tvořila základ pozemkových knih, do kterých se prováděly veškeré vklady práv vlastnických, zástavních, občanských a dalších právních změn.

⁵⁶ RAKOUSKÉ CÍSAŘSTVÍ. Obecný zákoník občanský: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie. In: <https://www.beck-online.cz>. 1811, částka 946, číslo 946. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna>

⁵⁷ Jana BRANTOVÁ, *Veřejné knihy*. [online] Praha 2005, [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: http://www.vugtk.cz/OPVK/prezentace/03_Ve%C5%99ejn%C3%A9%20knihy_3.pdf

- **Uspořádání hlavní knihy podle věcného rejstříku** a její členění na knihovní vložky s oddíly „A“ pro soupis parcel a jejich vývoj, „B“ – pro evidenci vlastnických práv, „C“ - pro závazky, služebnosti a věcná břemena zapsaná v dané knihovní vložce.
- **Povinná intabulace** - právní akt nabytí platnosti až po zápisu do PK.
- **Zásada volnosti** - zápisy se provádějí na vlastní žádost a nikoliv z moci úřední.
- **Zásada legality** - bylo možné vkládat listiny pouze se všemi právními náležitostmi.
- **Zásada priority** - vklady bylo možné zapisovat pouze v pořadí, v jakém byly podány knihovnímu soudu.
- **Zásada přehlednosti** - veškeré zápisy do pozemkových knih bylo možno provádět pouze podle zákonem stanovené normy.
- **Zásada veřejnosti** - zákonem bylo zaručeno volné nahlížení, čím byla umožněna i veřejná kontrola provedených vkladů.
- **Zásada důvěry v PK** - v úzké souvislosti se zásadou veřejnosti chránila účastníky, kteří jednali v souladu se zápisy- pro případ chybného či mylného zápisu.
- **Zásada souladu s katastrem** - zákonná povinnost udržování souladu s technickým stavem katastru.⁵⁸

Podle říšského zákoníku č. 95/1871 Ř.z., pak bylo jasně vymezeno, že knihami veřejnými jsou:

- Zemské desky
- Pozemkové knihy
- Horní knihy
- Železniční knihy

Před účinností tohoto zákona plnily funkci knih veřejných i jiné knihy, jako jsou například:

Gruntovní knihy, vodní knihy, městské knihy, dvorní knihy a další.⁵⁹

K úplnému uzavření zápisů do veřejných knih tak jak je vymezil zákon č. 95/1871 Ř.z., došlo podle zákona č. 22/1964 Sb., zákonem o evidenci nemovitostí. Archiváliemi budou tyto knihy prohlášeny po 100 letech od jejich uzavření, tedy v roce 2064.⁶⁰

⁵⁸ Jana BRANTOVÁ, *Veřejné knihy*. [online] Praha 2005, [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: http://www.vugtk.cz/OPVK/prezentace/03_Ve%C5%99ejn%C3%A9%20knihy_3.pdf

⁵⁹ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 104.

⁶⁰ Jana BRANTOVÁ, *Veřejné knihy*. [online] Praha 2005, [cit. 2015-05-16]. Dostupné z: http://www.vugtk.cz/OPVK/prezentace/03_Ve%C5%99ejn%C3%A9%20knihy_3.pdf

3.8. Vznik nové katastrální soustavy

3.8.1. Počátky stabilního katastru

Počátkem 19. století byla situace habsburské říše v důsledku válečných konfliktů v neutěšeném finančním stavu. Po utišení válečných vřav a zkušenostech, nabytých v uplynulých dramatických letech, se začala ve vládě projevovat snaha o sjednocení berních systémů jednotlivých zemí celé rakouské říše. Jedinou možností ke sjednocení bylo vytvoření zcela nového katastru. Po zkušenostech z předchozích katastrů bylo jasné, že pokud má být nový katastr dostatečně kvalitní a má se vyvarovat předchozím chybám, musí se vytvoření katastru věnovat, mimo jiné i dostatek času. Proto vláda přikročila vydáním patentu ze dne 8. února 1819 k zavedení provizoria daně pozemkové, která byla v platnosti od začátku vojenského a hospodářského roku 1820 až do doby, než byl v jednotlivých zemích monarchie zaveden stabilní katastr.

Přijetím patentu z 23. prosince 1817 o dani pozemkové a vyměření půdy byly rozhodnuto o založení nového tzv. stabilního katastru, čímž byly položeny základy dnešního novodobého katastru nemovitostí.

Po zvážení všech pro a proti bylo rozhodnuto, že veškeré pozemky budou:

- geometricky zaměřeny, zobrazeny, sepsány a popsány,
- rozříděny podle druhu kultur a užívání,
- hospodářsky využitelné pozemky budou vtříděny do bonitních tříd, podle kterých bude vceněním určen čistý výnos.⁶¹

Vše bez ohledu, jsou-li v držbě selské nebo panské!

Z katastru josefinského zůstalo v platnosti, že základem pro výpočet daně je pozemek. Každý z pozemků byl zařazen do katastrální obce, pro kterou byla vyhotovena samostatná mapa, ve které byly jednotlivé pozemky zobrazeny a označeny katastrálním číslem. Hranice katastrálních obcí byly převzaty opět z katastru josefinského a s malými změnami v některých katastrálních obcích jsou platné dosud. V mapách zobrazené pozemky se začaly nazývat parcelami.⁶² Měření, konané pro založení stabilního katastru bylo v českých zemích dokončeno v roce 1843.

Celkově lze stabilní katastr hodnotit i s ohledem na jeho některé nedostatky jako základ pro vznik současného katastru nemovitostí. Ve své době umožnil spravedlivější daňové zatížení všech majitelů pozemků a umožnil grafický přehled všech pozemků v českých zemích.

⁶¹ Vtřídění a vcenění = výnos v průměrném roce po odečtení všech nutných nákladů

⁶² František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 15-17.

3.9. Údržba katastrální a daňové soustavy po roce 1848

3.9.1. Reambulace stabilního katastru (1869 - 1881)

Odstranění nedostatků, vzniklých během zakládání stabilního katastru, a zrychlený pohyb v pozemkové držbě, které probíhaly v návaznosti na změny v roce 1848, si vyžádaly vydání reambulačního zákona ze dne 24. května 1869 č. 88 ř. z., o úpravě daně pozemkové. K vydání tohoto zákona přispěly také úvahy o založení zcela nových knih pozemkových, neboť stávající pozemkové knihy stabilního katastru se pro svou nepřehlednost neosvědčily.⁶³

Hlavním cílem reambulace bylo:

- doplnění písemného, grafického a měřického katastrálního elaborátu o změny vzniklé od původního měření
- provedení nového vycenění a vtřídění pozemků podle nově stanovených 8 bonitních tříd

Založení nových knih pozemkových zásadně přispělo k urychlení reambulace stabilního katastru. Bylo vyžadováno, aby parcely, které budou do nových knih pozemkových zapisovány, byly již v souladu s pozemnostními archy reambulovaného katastru.⁶⁴

Ve snaze o zachování aktuálnosti reambulovaného katastru bylo stanoveno provádět revize katastru vždy po 15 letech. Zákon ze dne 23. května 1883, č. 83 Ř. z., o evidenci katastru daně pozemkové navíc stanovil povinnost udržovat veškeré operáty stabilního katastru a veřejných knih v souladu se změnami, které v přírodě proběhly.⁶⁵

3.9.2. Geometrický plán (1883 - 2015)

Po zkušenostech nabytých při reambulaci, kdy se změny v terénu zakreslovaly do kvalitních map stabilního katastru bez odborného přístupu, si vyžádaly vytvoření nového nástroje, který by údržbě katastru sloužil.⁶⁶ Tímto nástrojem se stal geometrický plán (GP) právně zakotvený v zákonu ze dne 23. května 1883 č. 82/1883 Ř. z. Geometrický plán od svého vzniku sloužil a stále slouží k označování, dělení a určování hranic pozemků a dalším odborným účelům při správě a evidenci katastru. Vysoká vypovídací schopnost GP, jehož základy byly položeny ve druhé polovině 19. století, přestála, i pro katastr krizové období po roce 1948, resp. 1950. Poté

⁶³ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky*, [online] Praha 2003 [cit. 2015-09-14] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.

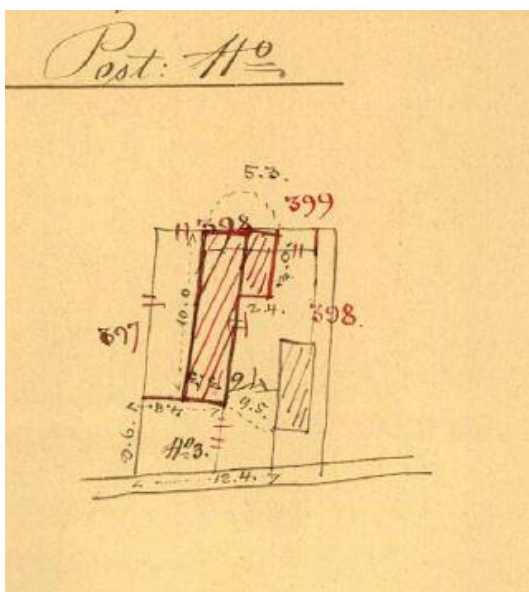
⁶⁴ Petr CAFOUREK, *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty*, Praha 1967, s. 103.

⁶⁵ František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 19-22.

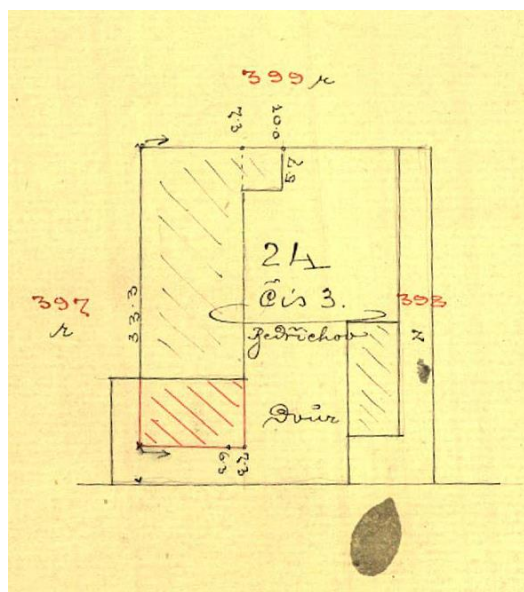
⁶⁶ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 80.

jeho vypovídací hodnota upadla, ale nová právní úprava z roku 1998 vrací obsahu GP jeho vysoký technický a právní význam.

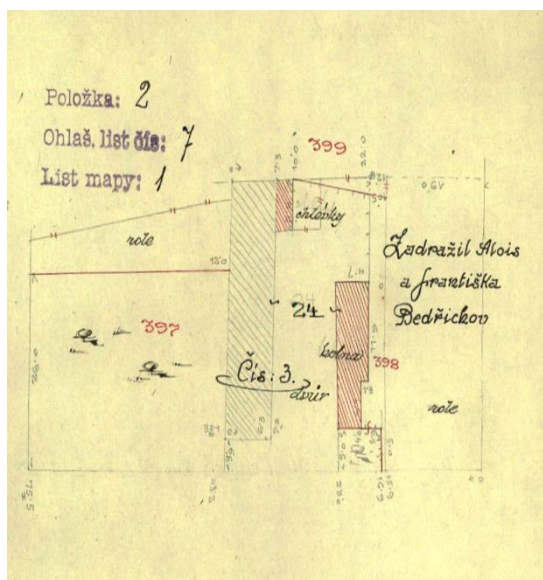
**Ukázka vývoje geometrického plánu zobrazující stavební parcelu 24
v katastrálním území Miletice u Nepoměřic.**

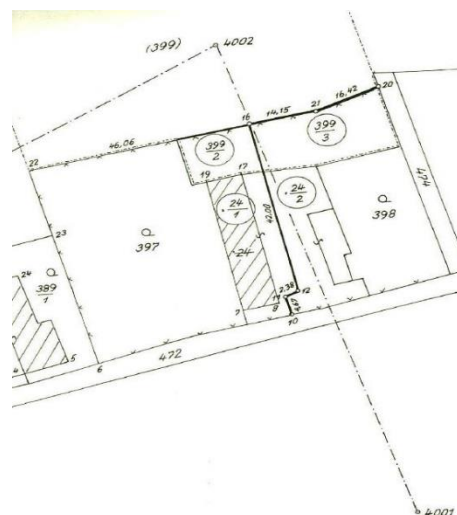
Obr. 1: GP – r. 1886

Obr. 2: GP – r. 1903

Obr. 3: GP – r. 1919

Obr. 4: GP – r. 1994

3.9.3. Nové knihy pozemkové pro království české (1874-1964)

Souběžně s probíhající reambulací stabilního katastru byly vydávány příslušné zákony a činěny kroky směřující k založení neznámější z veřejných knih – **knihy pozemkové**. Tlustou čáru za všemi předcházejícími veřejnými knihami udělal zákon z 25. června 1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách. Tímto zákonem byly konstituovány principy, na kterých bylo knihovní právo založeno. Další specifika veřejných knih byly dále upřesňovány samostatnými zákony vydávanými pro jednotlivé země mocnářství s ohledem na jejich postuláty. Pro potřeby českých zemí byl vydán zákon č. 92/1874 z. z. Č., o založení nových knih pozemkových pro Království české a o jejich vnitřním zařízení.

Podle tohoto zákona byly pro každé katastrální území v českých zemích založeny nové pozemkové knihy. Ty sestávaly z rejstříku, hlavní knihy, sbírky listin a mapy pozemkového katastru. Každá hlavní kniha pak sestávala z jednotlivých knihovních vložek.

Kontrolu souladu mezi skutečným a knihovním stavem práv zajišťovala veřejná přístupnost knih. Prvotní soulad mezi těmito oběma stavy byl dán načasováním založení pozemkové knihy pro konkrétní katastrální území ihned po dokončení reambulace tohoto katastrálního území.⁶⁷

Právní důvěryhodnost byla zajištěna intabulačním principem. Podle intabulačního principu, který měl oporu v § 431 obecného zákoníku občanského z roku 1817, k převodu nemovitostí nedostačovala pouze převodní smlouva, ale k nabytí vlastnického práva došlo až zápisem, vkladem neboli intabulací do veřejných knih. Tento systém zaručil právní publicitu, ve chvíli nabytí práva vkladem, do veřejných knih.⁶⁸

Pozemkové a ostatní veřejné knihy poskytovaly perfektní údaje až do roku 1948, kdy obrovský objem převáděných nemovitostí v důsledku poválečných reforem zatížil knihovní soudy do té míry, že muselo být přistoupeno k přijetí zákona 90/1947 Sb. o provedení knihovního pořádku na přidělené půdě. V souladu s ním bylo přistoupeno k nouzovým řešením, mimo jiné zavedení předběžných knihovních vložek. Konečné zhroucení tohoto perfektního systému nakonec „zajistil“ zákon č. 151/1950 Sb., občanský zákoník, známý také jako střední občanský zákoník. K definitivnímu zrušení pozemkových knih došlo až k 1. dubnu 1964, nabytím účinnosti zákona č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí.⁶⁹

⁶⁷ Jana BRANTOVÁ, Praha, 1. 4. 2015. Ústní sdělení.

⁶⁸ Václav KLIMENT, *Věcná práva a katastr nemovitostí ve znění změn a doplňků právních předpisů r. 2000*. Zdíby, 2001, s. 11.

⁶⁹ Jana BRANTOVÁ, Praha, 1. 4. 2015. Ústní sdělení.

3.9.4. Katastr daně pozemkové a jeho revize (1883 – 1927)

Po reambulaci stabilního katastru přestal mít pojem „stabilní katastr“ smysl. Vývoj změn nezařaditelně pokračoval a nutnost pravidelné údržby katastrálních operátů a veřejných knih byla víc než jasná. Vydáním zákona ze dne 25. května 1883 č. 83/1883 Ř. z., o evidenci katastru daně pozemkové byla zajištěna stálá evidence katastru a jeho soulad s veřejnými knihami. Po zkušenostech s reambulací stabilního katastru došlo k uzákonění povinnosti všech držitelů pozemků nastalé změny ohlašovat bernímu úřadu.⁷⁰ Údržba katastrální mapy a vyšetřování změn bylo měřickými inženýry v terénu prováděno každé tři roky v letním období, zpravidla po 1. květnu. Zjištěné změny byly následně zaměřeny a zaneseny do katastrální mapy.⁷¹

Ve snaze vyvarovat se znehodnocení, jako k tomu došlo v případě stabilního katastru, byla zákonem z 12. 7. 1896 č. 121 Ř. z., o revizi katastru daně pozemkové nařízena **revize katastru daně pozemkové**.⁷² V jejím průběhu se ale ukázalo, že na činnost katastru nebude mít žádný zásadní význam. Většina hrubých závad byla zachycena již při provádění zákona č. 83/1883 Ř. z., o evidenci katastru daně pozemkové.

3.9.5. Obnovování katastrálních map evidovaného katastru (od 1883)

Shoda, mezi evidencí katastrálních map a veřejnými knihami, které bylo poprvé v historii katastrů dosaženo, umožnila využití katastrálních map i k jiným účelům, než jenom k daňovým. Obce, které byly podle stavebního řádu povinny vést upravovací plán,⁷³ začaly v hojně míře k tomuto účelu využívat katastrálních map. U větších měst se projevila nedostatečnost měřítka 1:2880, které je pro tyto účely málo podrobné. Po přechodu na novou metrickou soustavu (1876) byl vydán v roce 1887 měřický návod, kterým byla stanovena nová měřítka (1:2500, 1:1250 atd.) při měření pro katastrální účely. Po vzniku ČSR byl tento návod nahrazen katastrálním zákonem č. 177/1972 Sb. a jeho prováděcími instrukcemi.

⁷⁰ František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 22.

⁷¹ František NOVOTNÝ, *Nauka o rakouském katastru a o knihách pozemkových se zvláštním zřetelem na království České: pro posluchače vys. škol techn. a pro civilní techniky*, Praha 1896, s. 108-136.

⁷² František MAŠEK, *Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR*, Praha 1948, s. 23.

⁷³ Upravovací plán – v dnešní terminologii územní plán

3.10. První pozemková reforma (1919-1938)

V prvních letech po vzniku se Československá republika potýkala se značnými hospodářskými i sociálními problémy. Bylo třeba vytyčit směr, kterým se bude republika dále ubírat a jak překonat všeobecný nedostatek zboží a potravin, hladové bouře, inflaci a obnovit válkou zničené hospodářství.⁷⁴ Jako jedno z řešení se nabízelo přerozdělení půdy.

K provedení pozemkové reformy nevedly jenom snahy o zefektivnění hospodářské výkonnosti v zemědělství, ale hlavně snahy o upevnění ČSR a politickou stabilizaci se širokou podporou veřejnosti. I tehdejšímu prezidentovi Masarykovi bylo jasné, že velkostatky jsou výkonnější než malorolnická výroba, ale vzhledem k poměrům na venkově s velkým počtem bezzemků a vnitropolitické situaci, byla první pozemková reforma nakonec zahájena.⁷⁵ Provázelo ji heslo „*Půda patří tomu, kdo na ní pracuje.*“ Toto heslo pak bylo v dějinách ČSR použito s úspěchem ještě jednou po roce 1948 k ospravedlnění kolektivizace českého venkova.

Základem reformy byly čtyři zákony:

- záborový zákon č. 215/1919 Sb. z. a n., o zabrání velkého majetku
- přidělový zákon č. 81/1920 Sb. z. a n., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní
- náhradový zákon č. 329/1920 Sb. z. a n., o převzetí a náhradě za převzatý pozemkový majetek
- drobnopřídělový zákon č. 77/1922 Sb. z. a n., kterým se vydávají přechodná ustanovení k zákonu č. 329/1920 Sb. z. a n., k jednotlivým parcelám a částem parcel ze zabraného majetku.⁷⁶

Svým rozsahem patřila první pozemková reforma k jedné z nejrozsáhlejších z reform, které se v první polovině 20. stol. uskutečnily v celkem 22 evropských státech.⁷⁷ Pomohla stabilizovat hospodářské a sociální poměry v Československu a přispěla tak k upevnění role státu.

Z pohledu katastrální evidence byla perfektně zpracována jak v katastru daně pozemkové, tak později i v pozemkovém katastru. Je shodou historických okolností, že zbytkové statky vytvo-

⁷⁴ Vratislav VANÍČEK, *Dějiny země koruny české*, Praha 1992, s. 166-167.

⁷⁵ Ondřej PIKSA, *Vzpomínky na první pozemkovou reformu: Dnešek*. Melantrich, Praha 1947, 2(29). s. 451-453. [cit. 2015-10-23] Dostupné z: <http://www.pritomnost.cz/archiv/cz/1947/29.pdf>

⁷⁶ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 95.

⁷⁷ Jan KŘIVANEC, *První pozemková reforma a její aplikace*, [online] 2014, s. 35. [cit. 2015-06-22] Dostupné z: http://is.muni.cz/th/348420/pravf_m/DP_Krivanec_final.pdf.

řené během první pozemkové reformy se staly důvodem k zahájení a ospravedlnění nikdy nedokončené revize první pozemkové reformy zahájené vydáním zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy. Důsledky tohoto nedokončeného přidělového řízení se v mnoha případech přenesly i do současnosti a jsou zpravidla řešeny při obnově katastrálních operátů nebo během provádění komplexních pozemkových úprav.

3.11. Pozemkový katastr (1927 – 1971)

Po vzniku Československa platil katastr o evidenci daně pozemkové pouze na území českých zemí. Poněvadž Československo vzniklo spojením několika historických zemí a tím i několika různých zobrazovacích soustav katastrálních map a různých zákonných předpisů (Slovensko – uherské zákony, Horní Slezsko – pruské zákony), stalo se jejich sjednocení prvořadým úkolem. Po vnitřním uspořádání země přijalo Národní shromáždění dne 16. 12. 1927 zákon č. 177/1927 Sb. z. a n., o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon), pro celé území ČSR. Kromě sjednocení mapových podkladů katastrální zákon vymezil účel katastru a přesně specifikoval, co je pozemek a co je parcela.⁷⁸

- Pozemkem podle tohoto zákona rozumí se část přirozeného povrchu zemského, která jest oddělena od sousedních částí trvale viditelným rozhraničením, hranicí správní nebo držebnostní nebo se od nich liší vzděláváním nebo užíváním.
- Každý pozemek je v pozemkovém katastru geometricky zobrazen. Takto zobrazený pozemek nazývá se parcelou. Každá parcela je označena číslem (číslem parcelním).⁷⁹

Původní daňové poslání katastru bylo přetvořeno na všeobecně hospodářský a právní účel, čímž se stal nenahraditelným při převodech veškerých nemovitostí.

Operát evidovaného reambulovaného pozemkového katastru byl používán až do doby, než došlo k jeho postupnému nahrazování vytvořením nového mapového díla. To bylo na velmi vysoké technické úrovni. K zobrazování zastavěné oblasti měst bylo opuštěno málo podrobné měřítko 1:2880 a bylo nahrazeno podrobnějším měřítkem 1:1000. Pro zobrazení méně urbanisticky zastavěných částí měst a extravilánu obcí bylo využíváno ještě měřítka 1:2000 nebo 1:4000. Na územích, kde nebyly nové mapy ještě založeny, se nadále využívalo mapových měřítek převzatých ze stabilního a evidovaného katastru.

⁷⁸ S. Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 54.

⁷⁹ Zákon č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení: (Katastrální zákon).

Při obnově mapového díla byl použit nový národní souřadnicový systém – Jednotná trigonometrická síť katastrální (S-JTSK). Tím bylo dosaženo vyšší přesnosti a vzájemné návaznosti jednotlivých katastrálních území.

Podstatnou částí pozemkového katastru byly:

- Operát měřický, tj. mapy,
- operát písemný, tj. písemné sestavení výsledků šetření,
- sbírka listin, podle kterých se prováděly zápisy v pozemkovém katastru,
- úhrnné výkazy, jež obsahovaly celkové údaje pozemkového katastru pro katastrální území anebo širší finanční obvody.⁸⁰

V § 57 byla zakotvena ohlašovací povinnost vlastníků nemovitostí, u kterých byly provedeny změny.⁸¹

Pozemkový katastr byl velmi přesný až do roku 1938. Po zabrání Sudet, přesunem odborných pracovníků z pohraničí do vnitrozemí a celkovým stavem ve společnosti v důsledku okupace, přestala být údržba katastru dostatečná a pozemkový katastr poprvé od svého vzniku ztratil na důvěryhodnosti. Po roce 1945 se v důsledku poválečných konfiskací, přidělových řízení a později socializace venkova již nepodařilo navázat na předválečný stav. Po nabytí účinnosti občanského zákoníku 141/1950 Sb., se jeho grafický operát i nadále využíval při hospodářsko-technických úpravách pozemků, při zakládání jednotné evidence půdy a při zakládání evidence nemovitostí po roce 1964. Pro restituční procesy, které nastaly po roce 1989, je velkým štěstím, že se po roce 1950 používaly k zaznamenávání změn pouze kopie jeho mapových listů. Pokud přesto došlo k nějakému zákresu změny hranic do originálu mapy, byla tato změna provedena zpravidla tužkou nebo modrou barvou. Tento systém umožňuje identifikaci zákresů po roce 1950, tedy v době, kdy písemný operát nebyl fakticky vůbec udržován.

K ukončení platnosti katastrálního zákona došlo až se zahájením účinnosti zákona č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii.⁸²

⁸⁰ Zákon č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení: (Katastrální zákon).

⁸¹ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 92.

⁸² Jiří ŠÍMA, *Stálá výstava Vývoj geodézie, kartografie a katastru v českých zemích v Praze*, GaKO, Praha 2010, s. 235. [cit. 2015-10-16] Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/cisla/Rok201011.pdf>

4. Vývoj po roce 1948

Druhá část práce se zabývá vývojem katastrální resp. pozemkové evidence po roce 1948. V této době o nějaké soustavné katastrální evidenci nelze hovořit. Ve snaze prosadit cíle vedoucí k socialistickému uspořádání společnosti byla vyvíjena snaha k potlačení vlastnického práva. Je důležité zdůraznit, že proces postupného úpadku katastrální evidence nebyl započat přesně v roce 1948, ale krátce před ním. V souvislosti s dekrety prezidenta republiky v 1945 přijatými bezprostředně po druhé světové válce byly zahájeny procesy konfiskací a vyvlastňování půdy v takovém rozsahu, že s nimi dosud skvěle fungující pozemkový katastr spolu s veřejnými knihami začali ztrácet krok. Byla sice projevována snaha úpadku katastrální evidence předejít, ale se změnami, které nastaly po únoru 1948 byly veškeré tyto snahy zmařeny. Dokonce i dobře míněné zákony⁸³ byly pomocí jejich dodatků zneužity při prosazování socializace a kolektivizace venkova, se všemi průvodními dopady na katastrální evidenci. Tuto, zatím nepříliš souvisle popsanou část dějin vývoje katastru se pokusí přiblížit a dát do souvislostí následující část práce.

4.1. Konfiskace a přidělové řízení po roce 1945

Po skončení druhé světové války Československo navázalo na právní řád platný v období první republiky, který byl ve své podstatě novelizovaným rakouským občanským zákoníkem. Pozemkový katastr se i nadále řídil zákonem o pozemkovém katastru z roku 1927. Během války utrpěl operát pozemkového katastru, hlavně v pohraničních oblastech bývalých Sudet újmu, způsobenou nedostatečnou údržbou, v důsledku odchodu kvalifikovaných pracovníků nebo byl nenávratně ztracen. Krátce po válce se projevila snaha uvést veškerý tento operát opět do stavu před rokem 1938. Nejenom do těchto snah, ale do celého občanského právního řádu a dalších sfér veřejného života výrazně zasáhly změny související s přijetím dekretů prezidenta republiky. Majetkových vztahů se týkaly hlavně dekrety o národní správě č. 5/1945 Sb., o konfiskaci půdy č. 12/1945., a o konfiskaci nepřátelského majetku č. 108/1945 Sb.⁸⁴

Konfiskace a přiděly půdy prováděné v tomto období se dotýkaly celé jedné třetiny území státu. Pod tlakem obrovských přesunů půdy byl stát nucen upřednostnit přidělování půdy novým

⁸³ Například zákon č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (scelovací zákon).

⁸⁴ TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, *Občanské zákoníky: Vývoj občanského práva* [online] Právní systém CODEXIS, 2012, [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: Intranet WAN CUZK

vlastníkům na úkor zachování souladu mezi skutečným stavem a stavem zapsaným v pozemkových a ostatních veřejných knihách. To nutně směřovalo k novému výkladu o převodech vlastnictví.

Podle náhradového zákona č. 329/1920 Sb., ve znění platném od 8. 1. 1948 se vlastnictví pozemkového majetku nově nabývalo po uplynutí výpovědní lhůty od doby, kdy přídělce pozemky převzal a začal na nich hospodařit. Převzetí faktické držby tak předcházelo převzetí držby knihovní. To vedlo ke stále většímu nesouladu mezi operáty pozemkového katastru a pozemkovými knihami.

Ve snaze o odstranění tohoto stavu a záchraně důvěryhodnosti katastru byl vydán zákon č. 90/1947 Sb., o provedení knihovního pořádku na přidělené půdě.⁸⁵ Přijetím tohoto zákona došlo k značnému zjednodušení zápisů do pozemkových knih. Byly například zřízeny předběžné knihovní vložky bez uvedení parcelních čísel, ale pouze s číslem přidělu nebo usedlosti. Parcelní čísla měla být doplněna až po definitivním dokončení přidělového řízení. Z původních knihovních vložek se naopak parcely, na které se reforma vztahovala, neodepisovaly. Původní knihovní vložky se pouze označily nadpisem „konfiskováno“ a vyznačila se poznámka zamýšleného převzetí.⁸⁶

Přídělový operát byl jako celek nejednotný. Jeho součástmi byly zpravidla:

- přehled návrhu přidělu
- seznamy břemen
- seznamy konfiskovaných a směňovaných pozemků
- grafický přídělový plán

Grafický přídělový plán se nejčastěji zhotovoval na zmenšenině katastrální mapy 1:5000. Zákon č. 90/1947 umožnil používat technicky nedokonalé polohopisné nástiny, které se zhotovovaly podle grafických přídělových plánů na otiscích katastrální mapy.

Podle zákona mělo dojít k ukončení tohoto způsobu evidence dnem, stanoveným ministrem spravedlnosti, ale k tomu již nedošlo.⁸⁷ K definitivnímu ukončení došlo v důsledku politického vývoje, který následoval po únoru 1948. Žádná z poválečných reforem tak nebyla nikdy zcela

⁸⁵ Petr BAUDYŠ, *Katastr nemovitostí*, Praha 2010, Beckovy příručky pro právní praxi. s. 271-273.

⁸⁶ Vilém VESELÝ, *Knihování přidělu: Zákon ze dne 8. května 1947, č. 90 Sb.*, Praha 1947, s. 29.

⁸⁷ Zákon č. 90/1947 Sb.: Zákon o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek. [cit. 2015-11-03] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-90>.

dokončena, zůstalo obrovské množství v katastrálních mapách nezobrazených přídělů, nedošlo k naplnění cílů reforem ani k provedení knihovního pořádku.

Po nabytí právní účinnosti občanského zákoníku 141/1950 Sb., byl prolomen intabulační princip a ve vztahu k nemovitostem nastal zcela jiný poměr. Zájem o provedení knihovního pořádku upadl. Z neknihovaných a v katastrálních mapách nezobrazených přídělů se stal závažný problém do budoucna, včetně současného katastru.⁸⁸

Rekonstrukce poválečných přídělů prováděly po roce 1991 státní pozemkové úřady formou jednoduchých pozemkových úprav podle zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.⁸⁹ V současné době se rekonstrukce přídělů řídí zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.⁹⁰ V některých případech, kdy je dochován celý elaborát poválečných reforem, lze provést rekonstrukci i v rámci probíhající digitalizace, souboru geodetických informací SGI. Složitější případy jsou řešeny soudní cestou.

Konfiskace a přidělové řízení po roce 1945 proběhlo ve třech základních etapách:

- 1) dekrety prezidenta republiky (Benešovy dekrety)
- 2) revize první pozemkové reformy
- 3) druhá pozemková reforma

4.2. Konfiskace podle dekretů prezidenta republiky (1945)

Ve věcech konfiskace zemědělského majetku sehrál hlavní úlohu dekret č. 12/1945 Sb., který znamenal největší zásah do majetkových vztahů. U osob, jejichž majetek konfiskacím podléhal, docházelo ke konfiskacím přímo ze zákona bez správního řízení a bez náhrady.⁹¹

Cenu přidělovaného zemědělského majetku zpravidla určovaly místně příslušné rolnické komise sestavené ze zástupců žadatelů o pozemky.

Pro správu konfiskovaného pozemkového majetku byl zřízen Národní zemědělský fond, který byl pověřen jeho správou až do jeho přidělení osobám slovanské národnosti, příslušnému národnímu výboru, obcím, okresům nebo jiným oprávněným žadatelům o přiděl.⁹²

⁸⁸ Zákon č. 141/1950 Sb.: občanský zákoník.

⁸⁹ Zákon č. 284/1991 Sb.: České národní rady o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.

⁹⁰ Zákon č. 139/2002 Sb.: o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ KARFÍK, Zdeněk a Marie KARFÍKOVÁ. *Pozemky ve světle nové právní úpravy v občanském zákoníku a daň z nemovitostí*. m. n.: Havlíček Brain Team, 2012, (12). s. 23-26.

⁹² Zákon č. 12/1945 Sb.: Dekret presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.

4.3. Revize první pozemkové reformy. (1947)

V článku XII. Ústavy Československé republiky č. 150/1948 Sb., ústavní zákon, bylo zakotveno heslo v duchu I. pozemkové reformy „*Půda patří tomu, kdo na ní pracuje!*“ Realizace tohoto hesla probíhala v součinnosti se zákonem č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy ve znění vyhlášky č. 145/1948 Sb.

Revizí byl řešen majetek, který nebyl zahrnut do záboru v první pozemkové reformě. Jednalo se zejména o zbytkové statky o výměře do 150 ha zemědělské půdy, nebo do 500 ha půdy veškeré. Bylo také řešeno vlastnictví půdy, která byla ponechána původním vlastníkům z titulu udržování historických památek nebo ochrany přírodních krás a majetek, o kterém nebylo dosud rozhodnuto a u kterého nebylo provedeno přidělové řízení.⁹³ Vlastníkům zbytkových statků podrobených reformě byla ponechána výměra do 50 ha zemědělské půdy v družích podle jejich volby.

Žadatelům o příděl bylo možné přidělit 5 až 15 ha pozemků. Přídělové řízení probíhalo v součinnosti ministerstva zemědělství a rolnickými komisemi sestavenými ze zástupců žadatelů o příděl. Dnem převzetí držby přecházel příděl do vlastnictví přídělce, který byl povinen na přidělené půdě osobně pracovat, jinak mu mohl být příděl odejmut. Pokud byly v obci prováděny hospodářsko-technické úpravy, byli přídělci povinni podrobit svůj pozemkový majetek těmto úpravám.

Provedením a realizací revize první pozemkové reformy byla pověřena revizní komise zřízená při ministerstvu zemědělství. Zajištění knihovního pořádku bylo dáno do kompetence Národního pozemkového fondu.

4.4. Druhá pozemková reforma (1948)

Úmysl snížit horní hranici pro určování velkých zemědělských majetků vznikl ještě před únorem 1948 přijetím Hradeckého programu.⁹⁴ Při prosazování zákona o nové pozemkové reformě došlo k rozporům mezi nekomunistickými stranami a komunisty, které argumentovali nemožností zasahovat do soukromého vlastnictví. Převzetím moci komunisty po únoru 1948 se situace změnila. Přijetím zákona č.46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, pro kterou se vžil název

⁹³ Vavřín ONDRŮŠEK, *Zeměměřický inženýr při přestavbě zemědělství, První pozemková reforma*, Zeměměřický obzor, Praha 1949. s. 142 – 148. [2015-06-09] Dostupné z: <http://archiv-nimapy.cuzk.cz/zemvest/cisla/Rok194911.pdf>

⁹⁴Z pohledu nastupujícího režimu bylo cílem konečné vyřešení otázky půdy, nové půdní přiděly z pozemkového fondu, přiděly zemědělských strojů a výhodné scelování půdy.

druhá pozemková reforma a který vstoupil v platnost dne 14. dubna 1948, byla reforma započata.⁹⁵

Její hlavním posláním bylo navázat na první pozemkovou reformu, hájit záměry komunistického vedení směřující ke kolektivizaci venkova a na základě administrativních rozhodnutí vykoupit za průměrné ceny z předchozích deseti let veškerou půdu výkonných zemědělců, přesahující 50 ha, a přidělit ji uchazečům o přiděl. Výkup se vztahoval i na půdu nezemědělců nad 2 ha.

Druhá pozemková reforma nebyla nikdy plošně uskutečněna. Po vyhlášení platnosti zákona 46/1948 Sb., se již poměry v Československu natolik změnilly, že převody vlastnictví k půdě nebyly žádoucí a veškerá pozornost se vztahovala pouze na združstevňování půdy a socializaci venkova.

4.5. Destrukce katastrální evidence po roce 1948

4.5.1. Střední občanský zákoník (1. 1. 1951 – 31. 3. 1964)

Na zasedání ÚV KSČ⁹⁶ v červnu 1948 vyhlásil Klement Gottwald nutnost zavedení nového právního řádu, se kterým by bylo možné upevnit a dále rozvíjet politické vítězství. Ve svém projevu zdůraznil: „*je třeba zlikvidovat nemožný stav, kdy u nás platí zákony z doby Marie Terezie.*“⁹⁷ Tím byl dán první impulz k přijetí nového občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., později nazvaného přídomkem „střední.“

V něm se zřetelně projevovala sovětizace našeho právního řádu, ale současně ještě v určité míře respektoval soukromé vlastnictví.

Nově se vlastnictví začalo dělit na tři skupiny:

- 1) socialistické – buď státní, nebo družstevní vlastnictví
- 2) státní – vyšší forma socialistického vlastnictví, např. národní vlastnictví
- 3) soukromé vlastnictví – zejména vlastnictví k výrobním prostředkům a půdě. Zde ale pozor! Vlastnické poměry k půdě se dále ještě řešily samostatnými předpisy.⁹⁸

⁹⁵ Pavla DUBOVSKÁ, *Přídělové plány a přídělové listiny v katastru*, Brno 2013. s. 30-32. [2016-09-19] Dostupné také z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=89705.

⁹⁶ ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

⁹⁷ TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, *Občanské zákoníky: Vývoj občanského práva* [online] Právní systém CODEXIS, 2012, [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: Intranet WAN CUZK

⁹⁸ Tamtéž.

Pro chod evidence nemovitostí zde nastala zásadní změna spočívající v opuštění intabulačního principu zápisů do pozemkových knih. Od zahájení účinnosti tohoto zákoníku již nebyl okamžik nabytí vlastnictví k nemovitostem spojen s okamžikem jeho veřejné publicity, ale podle § 111 občanského zákoníku přecházelo vlastnictví k určeným věcem již jen samotnou smlouvou.⁹⁹

Další zásadní změnu přineslo zrušení zásady „*superficiis solo cedit*“.¹⁰⁰ V § 26 obč. zák., byla stavba povýšena na samostatnou věc, čímž se vlastníkem stavby může stát také někdo jiný než vlastník pozemku.

Oblast knihovního práva, střední občanský zákoník č. 141/1950 Sb., žádným předpisem neřešil. Nedošlo k novelizaci ani ke zrušení knihovního zákona č. 95/1871. Pouze ve výnosu ministra spravedlnosti č. 6648/50-IV/1 z 18. 12. 1950 došlo k upřesnění některých změn knihovního práva ve vztahu k novému občanskému zákoníku, kde se mimo jiné uvádí: „*Brzdou na cestě k socialismu nesmí být zejména ani formalismus, jímž je ovládáno knihovní právo.*“¹⁰¹ Zemské desky jsou tímto výnosem označeny jako historický přežitek, kde není překážek, aby byly při změně vlastníků postupně rušeny a nemovitosti v nich zapsané, se při každém převodu vlastnického práva převáděly do pozemkových knih.

Takovýmto pojetím knihovního práva zapříčinil Střední občanský zákoník rychlý úpadek knihovního práva a celkovou destrukci pozemkové evidence.

V pramenech je nepříliš zmiňována klauzule, podle které se účinnost občanského zákoníku vztahovala i na nové poměry před začátkem jeho účinnosti.¹⁰² Tuto právní doložku pak bylo možné použít i pro aplikaci některých vhodných zákonů, jejichž právní základ je možné hledat ještě před únorem 1948. Jedním z takto využitých zákonů byl i scelovací zákon č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků. Tento zákon byl kromě svého hlavního poslání, tj. scelování a pozemkové úpravy, využíván i jako prostředek k likvidaci soukromého zemědělského stavu. Platil až do roku 1955, kdy byl zrušen a nahrazen nařízením vlády č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru technicko-hospodářských úprav pozemků.

⁹⁹ Zákon č. 141/1950 Sb.: občanský zákoník. [cit. 2015-09-16] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-141>.

¹⁰⁰ *superficiis solo cedit*, povrch ustupuje půdě, ve významu stavba je součástí pozemku

¹⁰¹ Výnos ministra spravedlnosti ze dne 18. prosince 1950, č. 6648/50-IV/1, kterým se upozorňuje na některé změny knihovního práva.

¹⁰² TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, *Občanské zákoníky: Vývoj občanského práva* [online] Právní systém CODEXIS, 2012, [cit. 2015-11-07]. Dostupné z: Intranet WAN CUZK

4.5.2. Scelování pozemků v období platnosti zákona č. 47/1948 (1948 - 1991)

Důležitou součástí cesty k socialistickému hospodaření byl proces přeměny individuálního soukromého zemědělství na kolektivní. Tento proces je často označován termínem „kolektivizace.“ Na rozdíl od předchozích reforem nebyla kolektivizace podložena žádným zákonem. Hlavními instrumenty k provedení procesu kolektivizace, majícími bezprostřední vliv na pozemkovou evidenci, byl zejména zákon č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, zákon č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků, nařízení vlády č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků. V neposlední řadě docházelo k aplikaci trestních norem a dalších právních předpisů.¹⁰³

Základní směrnice pro další vývoj venkova byla vytyčena na IX. sjezdu Komunistické strany Československa v projevu prezidenta republiky Klementa Gottwalda. V něm zaznělo: „*Musíme pro socialismus získat vesnici, malého a středního rolníka a izolovat vesnického boháče. Nebude u nás socialismu bez přechodu vesnice k socialismu.*“¹⁰⁴

První jednotná zemědělská družstva, která začala vznikat v roce 1949, často brzy zanikala a výsledky jejich hospodaření byly nevalné. Proto v dalším projevu prezident apeloval: „*Musíme nabádat družstva, která se vytvořila, k tomu, aby v první řadě organizovala společné obdělávání půdy.*“¹⁰⁵ Tímto projevem nabral dosavadní průběh scelování pozemků zcela jiný rozměr.

Zákon č. 47/1948 Sb., (scelovací zákon) původně připravovaný demokratickým zákonodárným sborem před rokem 1948, ještě respektoval vlastnické právo. Jeho původním účelem nebylo vytváření větších půdních celků za účelem kolektivizace a socializace venkova, ale posílení individuálního hospodaření. Počítal s tím, že k přechodu vlastnického práva u směřovaných pozemků dojde provedením knihovního pořádku podle knihovního zákona č. 95/1871 ř. z., na základě výroku scelovacího orgánu.

V době přijetí se scelovacímu zákonu dostalo od zemědělců široké podpory, ale po projevech prezidenta se provádění tohoto zákona v praxi začalo obracet proti nim. Pro JZD byly vytvářeny souvislé plochy zemědělské půdy v blízkosti obcí. V souladu se směrnicemi, přijatými na X. sjezdu KSČ byly se zemědělskými družstvy uzavírány smlouvy o rozšíření orné půdy ležící

¹⁰³ Zdeněk HRABA, *K fenoménu potlačování tzv. "vesnických boháčů": Zemědělské podniky v kolektivním vlastnictví*, Praha 2013, s. 187-198

¹⁰⁴ PRŮŠA, Jaroslav a Vladimír KRÁTKÝ. *Budování socialismu na vesnici*, Zeměměřictví, Praha 1951, s. 33. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1951.pdf>

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 33.

ladem. Tato půda, nově využívaná jako orná půda, byla na dobu dvou let osvobozena od dávek¹⁰⁶ a byly na ní poskytnuty zvláštní půjčky osiva a sadby. Strojní a traktorové stanice, bez kterých by tehdejší JZD nebyla schopna fungovat, poskytovala slevu za práci na této půdě. Nově obdělávaná půda byla navíc podle vyhlášky Ministerstva financí č. 221/1954 Ú. 1., o osvobození nově obdělávané půdy od zemědělské daně, od této daně osvobozena. Legislativní podporu k rozšiřování orné půdy poskytly vzorové stanovy JZD z března 1949, které se staly zvláštním druhem právního předpisu. V článku 2. odst. 1 vzorových stanov se uvádí: „*Všechny meze, které dosud oddělovaly jednotlivé pozemky, (kromě zábran proti splavování půdy), se rozorají a utvoří se velké scelené lány, na kterých budou členové společně hospodařit:*“¹⁰⁷ Od roku 1955 ke vzorovým stanovám přistoupilo vládní nařízení č. 55/1955., o rozšíření orné půdy. Soukromě hospodařící rolníci a přístup k nim během provádění scelování byl v naprostém protikladu oproti přístupu při zakládání JZD. Jejich původní pozemky v blízkosti obcí byly sloučeny do velkých půdních celků a přešly do užívání JZD. Původním vlastníkům byly následně přiděleny pozemky s horší bonitní třídou ve vzdálených částech katastrů nebo s horšími přístupovými možnostmi. To vytvářelo pro soukromě hospodařící zemědělce takové podmínky, že nebyli schopni plnit předepsané dodávky. Pokud se chtěli vyhnout exemplárním trestům, zabavování majetku a často i vystěhování, byli nuceni i se svými pozemky vstoupit do JZD.¹⁰⁸

Jak z předchozích odstavců vyplývá, složité scelovací řízení předepsané zákonem č. 47/1948 Sb., nebylo v praxi dodržováno a scelovací řízení končilo odevzdáním přidělených pozemků do užívání a nikoliv do vlastnictví. Knihovní pořádek nebyl téměř nikdy proveden a mapy pozemkového katastru, přestože byly hlavním podkladem při provádění scelování, zůstaly změnami také nedotčeny. Tento stav následně přinášel problémy ve formě dlouhodobých investic a dalšího rozvoje.

K vyřešení tohoto nepříznivého stavu bylo vydáno vládní nařízení č. 47/1955 Sb., ze dne 10. srpna 1955, o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků.

4.5.3. Hospodářsko-technické úpravy pozemků - HTÚP (1955-1991)

Scelovací zákon č. 47/1948 byl v roce 1955 nahrazen vládním nařízením č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků, které bylo provedeno vyhláškou

¹⁰⁶ Státem předepsané povinné odvody státu.

¹⁰⁷ SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967. sl. 12.

¹⁰⁸ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Kolektivizace v Československu*. 2015. [cit 2015-10-12]. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Kolektivizace_v_%C4%8Ceskoslovensku&oldid=12761357

č. 212/1955 Ú. 1. a následně vyhláškou č. 27/1958 Ú. 1. Tato vládní nařízení definovala účel pozemkových úprav jako prostředek k zavedení socialistické velkovýroby a využití mechanizace při polních pracích.¹⁰⁹

HTÚP měla kromě scelování nesourodých a rozptýlených pozemků provádět i terénní a vodohospodářské úpravy. Pozemkové úpravy se prováděly dvěma způsoby, které odpovídaly úrovni a stupni socializaci zemědělství v dané obci a konkrétním potřebám v daném místě. HTÚP proto mohla být prováděna ve formě jednoduchého nebo souhrnného projektu.

Podle jednoduchého projektu se úpravy prováděly hlavně v období zakládání JZD, kde se již založené družstvo rozhodlo rozorot meze, společně hospodařit, ale družstvo ještě nebylo ustáleno a členská a půdní základna se v důsledku přijímání nebo naopak odchodu členů mohla měnit. Charakteristikou jednoduchého projektu bylo vytváření půdních celků, hlavně z pozemků členů družstva, ale pouze v rámci stávajících polních cest, vodohospodářských zařízení a jiných přirozených hranic. Bylo tím dosaženo ucelení půdní držby a umožněno využití mechanizace při agrotechnických pracích.

Souborný projekt HTÚP byl prováděn výhradně tam, kde družstvo bylo již stabilizované, držba půdy již byla upevněna a většina místních zemědělců byla členy družstva. Souborný projekt, stejně tak jako jednoduchý projekt, vytvářel půdní celky s maximálním využitím půdního fondu. Vzhledem k předpokladu, že ke změnám v držbě půdy bude docházet minimálně, mohlo být přistoupeno i k projektům a realizaci terénních úprav, melioračních ztečí, vodohospodářských zařízení, komunikací a rozmístění hospodářských staveb.¹¹⁰

Do HTÚP mohly být v zájmu vytváření půdního masivu obhospodařovaného JZD pojety i pozemky přespolní, nejčastěji pozemky ležící v blízkosti katastrální hranice v sousední obci.

O provádění HTÚP žádaly JZD nebo jiný závod socialistického sektoru po projednání s místně příslušným MNV a po schválení radou ONV.

Do roku 1958 bylo založeno více jak 12 200 JZD, pro které bylo potřebné HTÚP provést.¹¹¹ Převážná většina družstev svou strukturu rozšiřováním členské a půdní základny neustále měnila, jiná zanikla. Dosavadní, již zpracované hospodářsko-technické úpravy pozemků bylo proto nutné neustále měnit a přepracovávat. Dokončené souborné hospodářsko-technické

¹⁰⁹ Valer FÁBRY, *Zemědělsko-družstevní právo*, Praha 1958, s. 152-154

¹¹⁰ Karel HODAČ, *Hospodářskotechnické úpravy pozemků*, GaKO, Praha 1959. s. 49-54. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

¹¹¹ Karel HODAČ, *Hospodářskotechnické úpravy pozemků*, GaKO, Praha 1959. s. 52. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

úpravy pozemků byly využívány v ostatních resortech bytové a občanské výstavby jako podklad k územnímu plánu výstavby.¹¹²

Pravým posláním ale již nebylo efektivnější využívání zemědělského půdního fondu, tak jak to bylo původně zamýšleno ve scelovacím zákoně, ale utlumovat vědomí vlastníka o jeho vlastnických právech a preferovat kolektivní vztahy k půdě jako výrobnímu prostředku.

Prováděním HTÚP mělo být zrušeno na 15 milionů pozemkových parcel.¹¹³ Nárůst půdního fondu společně hospodařících JZD, v období nejrozsáhlejšího scelování mezi roky 1953 – 1957 činil více jak 2 miliony ha půdy.

PŮDNÍ FOND JZD SE SPOLEČNÝM HOSPODÁŘENÍM /BEZ ZÁHUMENKŮ/

Země	Rok	Celková výměra v ha	Z celkové výměry připadá na							
			ornou půdu	chmelnice	vinice	louky	pastviny	zemědělskou půdu	lesní půdu	rybníky a ostatní vodní plochy
České kraje	1953	1,366,335	1,046.006	6.055	1.670	173.251	76.114	1,319.612	23.573	1.900
	1955	1,184.318	916.441	4.600	1.141	145.742	57.312	1,143.907	13.872	2.839
	1957	2,256.518	1,715.738	4.675	1.614	311.920	108.106	2,168.034	39.338	4.952
Slovensko	1953	1,026.828	635.505	-	2.054	106.210	188.242	939.885	63.123	3.908
	1955	745.462	479.083	-	1.758	75.379	190.088	692.483	37.317	3.271
	1957	1,161.420	744.050	-	4.145	124.102	190.617	1,071.033	63.922	5.353
Č S R	1953	2,393.163	1,681.511	6.055	3.724	279.461	264.356	2,259.497	86.696	5.808
	1955	1,929.780	1,395.524	4.600	2.899	221.121	187.400	1,836.390	51.189	6.110
	1957	3,417.938	2,459.788	4.675	5.759	436.022	298.723	3,239.067	103.260	10.305

Tab. 1: Vývoj půdního fondu. zdroj: převzato, Deset let JZD 1 (str. 138)

4.5.4. Základní postupy při provádění HTÚP:¹¹⁴

Přípravné práce:

Odborný projektant převzal a obstaral si všechny potřebné údaje, podle nichž byly zjištěny údaje o pozemcích a jejich užívání. Ty byly tvořeny písemným a geodetickým operátem pozemkového katastru, JEP, dříve provedené HTÚP, pokud již byly provedeny a údaje Jednotné trigonometrické sítě ČR.

Před vlastním zahájením prací byly zjišťovány informace pro politickou a odbornou práci přímo na místě úprav.

Zahájení prací v obci probíhalo za součinnosti MNV a místní komise pro pozemkové úpravy.

¹¹² Tamtéž, s. 52.

¹¹³ Jaroslav PRŮŠA, *Soustředění státních zeměměřických organizací, kartografie a evidence nemovitostí*. Zdiby 1992, s.26

¹¹⁴ ÚAZK Praha, *Metodické pokyny pro vypracování jednoduchého projektu*, fond C, Evid. č. C-500/66.

Doplnění podkladů:

Formou poznámek se doplnily dosud neprovedené změny v držbě a užívání pozemků, doplnily se přespolní pozemky, které byly v obhospodařování místních zemědělců a porovnávala se pracovní mapa HTÚP s mapou základního operátu tj. mapou pozemkovou a pracovní mapa se doplnila tak, aby byla shodná s údaji základního operátu.

Terénní práce:

Terénní práce byly prováděny za účasti místní komise sestavené z členů JZD nebo MNV, případně místních znalců. Při něm byly ověřeny údaje základních operátů se skutečným stavem v terénu. Byly zjištěny možnosti úprav při zohlednění hospodářského obvodu obce, polohové určení komunikací, strží, úhorů a remízů pro ochranu zvěře a ptactva. Byl brán zřetel i na vodní režim obce.

Na základě všech těchto údajů byly zjištěny možnosti sloučení pozemků do větších půdních celků, při kterých byl brán ohled i na prvky zabraňující erozi půdy.

Součástí průzkumu terénu bylo zjištění geodetických a pevných bodů a posouzení jejich použitelnosti pro vytyčení projektu.

Veškeré výsledky z průzkumu terénu se zaznamenaly do pracovní mapy. Do té se zaznamenávaly i změny zjištěné měřeními, které se provádělo co nejjednoduššími způsoby, často sáhovkou¹¹⁵ nebo dokonce pouhým krokováním.¹¹⁶

Projekční práce vymezily hospodářský obvod se zřetelem, zda je jedná o JZD většinové nebo menšinové a po dohodě mezi místně příslušnými MNV.

V zájmu urychleného provedení HTÚP se scelování provádělo do celků ohraničených dosavadními přirozenými hranicemi kultur, polních cest, vodotečí a jiných přirozených hranic. Rozmístění celků probíhalo v součinnosti s místní komisí. Pokud to místní podmínky umožňovaly, měly být scelené bloky tvořeny tam, kde převládaly pozemky členů JZD. Zvláštní důraz při tvorbě scelených bloků byl kladen na vodohospodářské a protierozní opatření. Na svažitých pozemcích musely zůstat zachovány vysoké meze.

¹¹⁵ dřevěné nejčastěji rozvírací sáhové délkové měřidlo (tvaru A) k měření pozemků pootáčením (sáhováním)

¹¹⁶ odměřování vzdálenosti počtem kroků

Přidělování náhradních pozemků:

Náhradní pozemky se přidělovaly vlastníkům pozemků, kteří při HTÚP pozbyli užívání svých pozemků. Přiměřenost náhradních pozemků upřesňovalo vládní nařízení podle § 10 vl. nař. 47/1955 Sb. a §§ 17 a 18 vyhlášky č. 27/1958 U. l.

Těmito předpisy byla specifikována výměra, bonita a hospodářský stav přidělených náhradních pozemků. Při posuzování vzdálenosti přidělených pozemků od bydliště, nebo sídla závodu, byl brán zřetel i na skladbu o přepravní rychlost dopravních prostředků. Bylo přihlíženo i k výhodám a nevýhodám získaných v důsledku pozemkové úpravy, čímž bylo myšleno scelení pozemků jednotlivě hospodařících zemědělců nebo změna bonity, která se mohla pohybovat v rozmezí až 20%.¹¹⁷

Přehled o provedených směnách byl zaznamenán do výkazu náhradních pozemků.

Právě přidělování náhradních pozemků bylo pro mnoho soukromě hospodařících zemědělců likvidační a nutilo je k odevzdání zemědělských pozemků a vstupu do JZD.

Přidělování záhumenků:

Příděl záhumenků se řídil ustanovením vzorových stanov JZD. Maximální výměra záhumenku mohla být 0,5 ha, včetně zahrady nebo sadu. Po schválení ONV mohla být v pastvinářských oblastech výměra záhumenky až 1 ha, přičemž i zde bylo podmínkou, že výměra orné plochy v rámci záhumenky bude max. 0,5 ha. Podle VS měly být záhumenky co neblíže bydliště záhumenkáře, ale nesměly narušovat celistvost půdních celků v držení JZD.

Mapy:

V průběhu prací na HTÚP se používala pracovní mapa, což byla státní mapa 1:5000 - odvozená¹¹⁸ a projekty realizovali pracovníci okresních měřických středisek.¹¹⁹

Do pracovní mapy byly vyznačovány výsledky místního šetření červeně a údaje měření černě. V terénu se označily hranice pozemků, kde mělo dojít k rozorání mezí, čarou po obvodu budoucího půdního bloku. Následně byl tento půdní blok označen parcelním číslem, které bylo převzato ze slučované parcely, která měla buď největší výměru nebo nejnižší číslo ze slučovaných parcel. Vytvořené půdní bloky se následně označily arabskou číslicí.

¹¹⁷ Valer FÁBRY, *Zemědělsko-družstevní právo*. Praha 1958, s. 156-160.

¹¹⁸ Státní mapa odvozená je provizorium mapy vydávané od roku 1950. Pro polohopis byl využit pozemkový operát katastrálních map.. Výškopis nejčastěji odvozen z topografických map, nebo map III. Vojenského mapování.

¹¹⁹ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky*, [online] Praha 2003 [cit. 2015-09-14] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.

Veškeré změny v mapových podkladech pozemkového katastru se prováděly při pozdějších snahách o zaevidování nastalých změn pouze do jeho modrotiskových kopií, nebo sepiokopií. Originály pozemkových map, které zachycovaly původní vlastnické vztahy, byly uvedeny do klidu a změny HTÚP se v nich neprováděly.

4.6. Evidence půdy po roce 1948

Potřeba založení evidence půdy se ukázala již krátce po roce 1948. Společenské a hospodářské změny, související s přechodem od zemědělské malovýroby k velkovýrobě, se projevíly ve vlastnických vztazích k půdě. Pozemkový katastr byl ve stavu takového nesouladu, že již nebyla možná jeho obnova. Vláda došla k poznání, že pro potřeby plánování a další rozvoj státu potřebuje znát výměry, kultury pozemků a uživatele pozemků.¹²⁰ V důsledku nemožnosti použít pozemkový katastr, byly údaje o půdě zjišťovány různými způsoby. Jak se ukázalo, tak nespolehlivými a nepřesnými. Někdy docházelo i k situacím, že po selhání těchto pokusů, si některé MNV sestavovaly evidenci půdy pro svou potřebu vlastními silami.¹²¹ Prvním centralizovaným pokusem o novou evidenci půdy po roce 1948 se stala evidence ve formě závodových listů.

4.6.1. Závodové listy (1951)

Impulzem pro zakládání závodových listů bylo vydání vládního nařízení č. 55/1951 Sb., o rozšíření plochy orné půdy a zajištění půdy pro zemědělskou výrobu. Ve smyslu tohoto nařízení bylo národním výborům uloženo činit návrhy na rozšiřování orné půdy a tyto návrhy postupovat okresním národním výborům.¹²² Ke splnění úkolu byly národními výbory v obvodu jejich působnosti pořizovány soupisy zemědělských závodů.¹²³ Za oblast soupisu posloužilo katastrální území v hranicích převzatých z pozemkového katastru spadající do působnosti příslušného MNV. Pro každý zaevidovaný zemědělský závod byl založen závodový list. Předmětem evidence v závodovém listě byly pozemky jednotlivých držitelů v rámci závodu a způsob jejich obdělávání. Údaje pro účely založení závodového listu byly zjišťovány jako v dobách Marie

¹²⁰ Viktor HARTL, Založení jednotné evidence půdy v ČSR, GaKO, Praha 1959, s. 41. [cit. 2015-05-28] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

¹²¹ Martin BAUMANN, *První etapa založení jednotné evidence půdy v českých zemích skončena*, GaKO, Praha 1959, s. 6-7. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

¹²² Vládní nařízení č. 55/1951., o rozšíření plochy orné půdy a zajištění půdy pro zemědělskou výrobu.

¹²³ Za zemědělský závod po roce 1948 byl považován jakýkoli zemědělský výrobní subjekt. Tím mohlo být JZD, ale i soukromě hospodařící zemědělec.

Terezie, tedy příznáním držitelů pozemků. Výměra pozemků se většinou odhadovala.¹²⁴ V lepším případě se odvozovala z písemného elaborátu, nejčastěji pozemkových archů, pokud je držitelé pozemků měli k dispozici. Po založení závodových listů tímto nepřesným způsobem a součtu všech zjištěných výměr se zjistilo, že výměra orné půdy v republice je menší, než se předpokládalo. Po tomto výsledku byly závodové listy zavrženy jako nevhodný způsob evidence a hledala se další cesta k evidování zemědělské půdy. V pozemkovém katastru se výsledky této činnosti v důsledku jeho zavržení žádným způsobem neprojevily a jiná katastrální evidence neexistovala.

4.6.2. Štítková akce (1952)

Po fiasku závodových listů byla podle směrnice „O zjištění orné půdy a zemědělské půdy“ (Štítková akce) z 12. ledna 1952 zahájena nová opatření za zavedení pořádku do evidence půdy.¹²⁵

Hlavním úkolem štítkové akce bylo porovnání údajů o zemědělské půdě v obvodech tvořených hranicemi katastrálních území, zaevidovaných v závodových listech s údaji pozemkového katastru. Cílem bylo dosáhnout v co nejkratší době zjištění výměry zemědělské půdy.

Pro tyto účely byly pro každý zemědělský závod založeny evidenční štítky (listy). Ty byly vedeny bez ohledu na katastrální území. Jejich hlavním obsahem byla evidence veškeré obdělávané i neobdělávané půdy a výměry půdy najímané i pronajímané zemědělským závodem. Po vyšetření a založení všech štítků byla zjištěná výměra porovnávána s údaji vedenými na závodovém listě.¹²⁶

Během zakládání štítkové akce se údaje zjišťovaly pouze na základě příznání uživatelů a tak často docházelo i k cílenému zatajování půdy, ve snaze dosáhnout snížení odvodů povinných dávek. Jejím kladem bylo, že se jednalo o občasnou přehlídku stavu v terénu, i když jenom se zaměřením na kultury pozemků.

Tato metoda byla o něco dokonalejší, než předchozí závodové listy, ale údaje nebyly získávány z technických podkladů, tj. map, a narážela na nedostatek kvalifikovaného personálu, který se na této akci podílel. Na tento stav upozornil ve svém článku „Pozemkový katastr a jeho použití v lidospřávně“ v časopise *Zeměměřictví* z roku 1952 předseda ONV Klatovy, Josef Kocián:

¹²⁴ 62, Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 62.

¹²⁵ Viktor HARTL, *Nové významné úkoly zeměměřičů při výstavbě socialismu*, *Zeměměřictví* 4/42 (1954) s. 163. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1954.pdf>

¹²⁶ Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky: Stručná virtuální příručka*. Praha, 2003. Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI\historie\hist.htm

„Není dostatek úředníků a techniků, kteří by každé příležitosti mohli v obci zjistiti veškeré změny pro potřeby lidosprávy....tuto práci však nemůže vykonávati předseda MNV laik, který nezná použití pozemkového katastru a tak se tyto práce a nutnosti stále a stále hromadí, až nastává úplná nepřehlednost a neúplnost, což vede ke stálým neshodám mezi rolníky a MNV a mezi MNV a ONV a někdy i KNV. V poslední době snaží se tuto nesrovnalost ministerstvo zemědělství urovnati tzv. štítkovou akcí. Tato akce však byla svěřena učitelům a není proto záruky, že výsledek bude uspokojivý, natož správný“¹²⁷

Po selhání štítkové akce byly hledány způsoby jak opět uvést evidenci půdy do použitelného stavu.

Směrnice X. sjezdu KSČ proto uložily resortu Ústřední správy geodezie a kartografie:

- 1) do konce března 1955 zjistit celkovou výměru půdy podle způsobu obdělávání v rámci obcí, okresů a krajů
- 2) v roce 1955 – 1958 zjistit celkovou výměru sektorů a závodu v obcích a na podkladě těchto výsledků založit novou, přesnou evidenci půdy a udržovat ji ve stálém souladu se skutečným stavem.¹²⁸

Dalším cílem přijaté směrnice bylo zvýšení výměry orné půdy. Do roku 1958 bylo uloženo dosáhnout plánované výměry orné půdy 5 230 000 ha. V roce 1960 pak měla výměra orné půdy činit 5 325 000 ha.¹²⁹

4.7. Jednotná evidence půdy - JEP (1954-1964)

4.7.1. První pokus o založení JEP (1954-1956)

Usnesením vlády ze dne 31. srpna 1954 o zavedení pořádku v evidenci půdy bylo uloženo geodetické a kartografické službě splnit první část úkolu daného směrnicemi X. sjezdu KSČ. Do 31. března 1955 měly být zjištěny globální údaje o hospodářských plochách a kulturách ve všech katastrálních územích, rozčleněných podle obcí, okresů a krajů.¹³⁰ Při vyšetřování výměr

¹²⁷ Josef KOCIÁN, *Pozemkový katastr a jeho použití v lidosprávě*, Zeměměřičtví 2/40 (1952) s. 144. [cit. 2015-06-05] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1952.pdf>

¹²⁸ Jaroslav PRŮŠA, *Politicko ekonomický význam jednotné evidence půdy*, GaKO 4/46 (1958) s. 1. [cit. 2015-06-06] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1958.pdf>

¹²⁹ Tamtéž, s. 1.

¹³⁰ František ŠPONER, *Okresní měřická střediska v boji za splnění úkolů dovršení socialistické výstavby v ČSR*, GaKO s. 7. [cit. 2015-06-05] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

půdy se údaje čerpaly z pozemkového katastru. Součástí úkolu také bylo poskytnout MNV technickou pomoc při zpřesňování evidenčních listů.

Zjištěné údaje o půdě byly rozděleny do tří základních skupin.¹³¹

- 1) Ústředně plánovaný sektor – byla sem zařazena půda ústředně řízenými závody, např. státními statky.
- 2) Krajský plánovaný sektor- závody řízené jednotlivými kraji, zejména JZD, členů JZD a samostatně hospodařících zemědělců.
- 3) Půda vyloučená z ústředního plánování – tj. půda vhodná pro zemědělskou výrobu, která ale nebyla v dané chvíli obhospodařovaná.

Během vyšetřování údajů o půdě došlo k návratu ke starším katastrům a základní jednotkou se opět stalo katastrální území. Půda obhospodařovaná v rámci jednoho závodu, ale fyzicky ležící v sousedním katastrálním území se evidovala v samostatném soupise parcel, který následně sloužil při určování hospodářského obvodu obce. Pro určení celkových hodnot výměr, se mimo údajů z pozemkového katastru využívalo i nedokončených operátů předchozích evidencí. Při práci s grafickým operátem se používalo planimetrické určení výměry.

Na základě těchto výsledků byly pro nejmenší a nejjednodušší sektory parcel založeny soupisy výměr. Takto zjištěné sektorové výměry se následně odečetly od zjištěných úhrnných katastrálních hodnot, čímž byla zjištěna výměra největšího sektoru parcel. Součet všech sektorů se pak měl rovnat výměře hospodářské plochy obce, která byla zjištěna hned v první fázi plnění tohoto úkolu daného X. sjezdem KSČ.

Záporem je, že touto „matematickou“ metodou zjišťování údajů pro pozemkovou evidenci vznikaly nepřesnosti, které bylo ale možné dalšími matematickými postupy vcelku úspěšně skrýt a celkové výměry tak fiktivně uvést do požadovaného stavu. Veškeré práce byly prováděny ve značné časové tísní s nedostatkem odborných pracovníků. Za stávajícího stavu nebylo ani technicky možné, zaměřit veškeré změny v terénu a provést potřebné vyšetřování. Bylo nutné splnit úkol, daný X. sjezdem KSČ a ten splněn byl.

Kladně bylo přijato zjištění, že oproti statistickým údajům ze začátku roku 1954 se celková výměra zemědělské půdy zvýšila o 334 556 ha.¹³²

¹³¹ MICHAL Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 62-63.

¹³² Tamtéž, s. 63.

4.7.2. Zakládání JEP (podle vládního nařízení z 25. ledna a 28. listopadu 1956)

Jednotná evidence půdy neměla žádný právní základ a oporu v zákoně tak, jak tomu bylo v předchozích evidencích.

Ústřední správa geodesie a kartografie vědoma si zásadních nedostatků dosavadního zakládání JEP, vypracovala návrh vládního usnesení na nový postup při zakládání jednotné evidence půdy, který byl Usnesením vlády č. 192 z 25. ledna 1956 schválen. Přijetí tohoto usnesení mělo odstranit nedostatky a zajistit splnění směrnic z X. sjezdu KSČ o zavedení pořádku do evidence půdy.

Cílem JEP bylo vybudovat evidenci půdy, která by poskytovala hodnověrné údaje pro plánování v zemědělské oblasti, umožnila účelněji stanovit dodávky a zároveň poskytla podklady pro evidenci pozemků, budov, staveb a posloužila tak rozvoji národního hospodářství.

Aby mohly být tyto cíle splněny, bylo nutné v každé obci vyhotovit mapové a písemné podklady které by odstínily dosavadní neutěšený stav evidence půdy. Veškeré pozemky bylo nutno adresně umístit pro zemědělské závody i jednotlivé uživatele podle parcel, výměr a kultur. Změnou směru v zemědělské výrobě bylo nutné zredukovat i rozčlenění druhů pozemků. Oproti pozemkovému katastru byl počet druhů pozemků snížen z deseti na sedm.¹³³

Ještě před přijetím usnesení vlády č. 192 byla vypracována směrnice č. 1, pro založení jednotné evidence půdy z 10. prosince 1955, ÚSGK č.j.: SZ: 242-334-16100/55, v doplněném vydání z 23. června 1956, ÚSGK č.j. SZ: 242-334-8000/56. V úvodní kapitole byly vyjmenovány všechny nedostatky evidence z roku 1954. Poukazuje se, že údaje získané v předchozí evidenci obsahují pouze globální hodnoty sektorů, neoznačují jednotlivé pozemky a ani jejich výměru. *„Rovněž údaje na evidenčních listech u místních národních výborů jsou bez uvedení pozemků a výměr, a proto nejsou průkazným materiálem o půdě užívané těmito závody. Půda, nepatřící zemědělským závodům a družstvům, není v evidenčních listech zachycena vůbec. Nastalé změny se v takto založené evidenci špatně udržují a evidence je celkově nepřehledná. Operáty pozemkového katastru nebyly několik let udržovány a zavedení pořádku v takto založené evidenci je nemožné.“*¹³⁴ Po rekapitulaci všech výše jmenovaných nedostatků bylo rozhodnuto s využitím

¹³³ Viktor HARTL, *Založení jednotné evidence půdy v ČSR*, GaKO 5/47 (1959) s. 42 [cit. 2015-06-02] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

¹³⁴ ÚSGK, *Směrnice č. 1: pro založení jednotné evidence půdy*, 1956 Praha.

operátů pozemkového katastru vyhotovit základní technické podklady JEP a udržovat je v souladu se skutečným stavem. Na základě technických podkladů založit u místních národních výborů nové operáty JEP a zajišťovat jejich technické vedení.¹³⁵

Pokračující socializace venkova, vznik nových JZD a s tím související pohyb půdy, vyžadovaly neustálé nové změny v již provedených HTÚP a zakládání nových HTÚP. Protože HTÚP a JEP se dostávaly v časovém horizontu do vzájemné souvislosti, bylo by značně neefektivní provádět JEP v obcích s převažujícím soukromým hospodařením, neboť se daly předvídat časté změny v důsledku dalších a dalších změn v HTÚP. Proto vláda na základě návrhu Ústřední správy geodezie a kartografie usnesením z 28. března 1956 rozhodla provádět oba úkoly současně a uložila dokončit zakládání JEP do konce roku 1958.

Zahájení prací bylo uloženo vládním rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1956. Stanovilo, že zakládání JEP bude probíhat dvěma způsoby:¹³⁶

- 1) Přesnou metodou na základě zaměrování a vyšetřování pozemků ve 25-30 % obcí s převažující socializací.
- 2) Zjednodušenou metodou na základě převzatých, použitelných údajů z předchozích evidencí v 70-75 % obcí, kde socializace dosud nenabyla převahy nad soukromým hospodařením.

Dále bylo uloženo s postupující socializací nahradit do konce roku 1960 operáty JEP vyhotovené zjednodušenou metodou úplnými operáty JEP.

Pro zakládání JEP vydala Ústřední správa geodezie a kartografie šest základních technologických postupů.¹³⁷

- Směrnice JEP č. 1 – pro založení jednotné evidence půdy.
- Směrnice č. 2 a 3 – pro zakládání jednotné evidence půdy s pozemky ve správě ministerstva národní obrany a pro území s pozemky v pohraničním pásmu.
- Směrnice č. 4 – pro udržování JEP v souladu se skutečným stavem (od roku 1957 nahrazeny směrnicemi pro udržování JEP u MNV a u okresních měřických středisek.
- Směrnice č. 5 – pro zakládání JEP ve velkých městech.
- Směrnice č. 6 – pro zakládání JEP zjednodušeným způsobem v obcích s převažujícím soukromým sektorem.

¹³⁵ Viktor HARTL, *Založení jednotné evidence půdy v ČSR*, GaKO 5/47 (1959) s. 43 [cit. 2015-06-02] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>

¹³⁶ Tamtéž s. 43.

¹³⁷ Tamtéž s. 44.

Po roce 1957 zůstala v platnosti pouze směrnice pro udržování jednotné evidence půdy u MNV a středisek geodézie.

V roce 1959 ještě byly vydány:¹³⁸

- Směrnice SPS č. 1 – pro vyhotovování písemného operátu mechanickým způsobem strojně početní stanicí (SPS) a Směrnici SPS.
- Směrnice SPS č. 2 – pro vyhodnocování písemného operátu strojeně početní stanicí¹³⁹

V průběhu zakládání JEP vycházelo velké množství upřesňujících pokynů, které postup prací dále upřesňovaly a snažily se je dát do souladu s probíhajícími hospodářsko-technickými úpravami pozemků.

Operát jednotné evidence půdy:

Operát JEP byl sestaven z měřického a písemného operátu, sbírek listin a úhrnných výkazů.

Měřická část JEP:

- Pozemková mapa – většinou jako kyanotypická kopie mapy pozemkového katastru, v pohraničí, kde byly mapy během války zničeny to mohly být i kopie grafického přídělového plánu.
- Evidenční mapa – kopie pozemkové mapy zhotovená pro potřeby MNV.
- Pracovní mapa – kopie pozemkové mapy podlepená kartonem a rozřezaná na čtvrtky, používaná při práci v terénu.

Písemná část JEP:

- Písemný operát – soupis parcel s uvedením čísel evidenčních listů, čísla parcel, výměr a druhů kultury, seznam vlastníků – uživatelů, rejstřík vlastníků – uživatelů a evidenční listy.
- Úhrnné výkazy – výkaz úhrnných hodnot druhů pozemků podle obcí, okresů a krajů, sektorové přehledy ploch a kultur podle obcí, okresů a krajů.
- Sbíрка listin – záznam změn, seznam pozemků odňatých ze zemědělské výroby, záznam nesouladů mezi stavem evidovaným a skutečným, geometrické plány atd. Samostatnou část tvoří rozhodnutí a listiny, vztahující se k evidenci vlastnických práv.¹⁴⁰

Při měření za účelem založení JEP je ve Směrnici č. 1 zdůrazněno: „*Měření budiž prováděno účelně a úsporně*“, což znamená - vyloučit nadbytečné měření a to i na úkor přesnosti. Měření

¹³⁸ Tamtéž s. 44.

¹³⁹ Tamtéž s. 44.

¹⁴⁰ MICHAL Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 62-64.

mělo být prováděno jen v případě, že nešlo využít podkladů z pozemkového katastru, nebo podkladů z nedokončených přidělových řízení. Měřické práce se prováděly způsobem vyhovujícím evidenčním předpisům bez potřebné přesnosti. Byly povoleny značné odchylky, které překračovaly povolené odchylky podle pozemkového katastru až trojnásobně. I když Směrnice č. 1 toto výslovně nepovolovala, bylo při určování vzdáleností používáno i krokování. Při výpočtu parcel nebyly meze přesnosti stanoveny vůbec. Nově vzniklé stavby se vyznačovaly přibližnými půdorysy, přerušovanou čarou.¹⁴¹

Před vyhotovením pozemkové mapy JEP se doplnila mapa pozemkového katastru o předešlé změny. Poté byla katastrální mapa uzavřena. Další změny se pak prováděly výhradně do pozemkové mapy JEP. Tímto přístupem došlo k záchraně map pozemkového katastru se stavem map k roku 1956, přičemž změny provedené mezi lety 1948-1956 jsou snadno zjistitelné. Byly prováděny zpravidla jinou barvou než původní zákresy v mapách. To umožnilo technickou realizaci restitučních procesů po roce 1989.

Pozemkové mapy JEP se podle „Směrnice pro obnovu map JEP reprodukcí v souvislém zobrazení“ z roku 1963 staly podkladem pro vyhotovení map evidence nemovitostí. I když měly poskytovat pouze informace sloužící k určování hranic kultur, jsou zdrojem hrubých chyb i dnes. Výrazným technickým nedostatkem, který stále ovlivňuje i současný katastr nemovitostí, jsou chyby ve výměrách parcel, zapříčiněné zcela nepřesným určováním výměr při zakládání JEP. Ač se jednalo o výměry parcel, které byly určovány z potřeby uživatelské a nikoliv vlastnické, byly v mnoha případech použity i při zakládání evidence nemovitostí, která vstoupila v platnost 1. dubna 1964 podle zákona č. 22/1964 Sb., o zakládání evidence nemovitostí.¹⁴² Tento druh chyby v katastrálním operátu stále způsobuje časté problémy katastru nemovitostí. Nejvíce těchto chyb je zachyceno a odstraněno při komplexních pozemkových úpravách, prováděných pozemkovými úřady a při postupné digitalizaci popisného a grafického operátu katastru nemovitostí.

4.8. Evidence nemovitostí (1964-1992)

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb. prohlašuje ve svých paragrafech 100, 101 a 110 „*Společenské socialistické vlastnictví je nedotknutelný zdroj bohatství a síly republiky a blahobytu pracujícího lidu. Socialistické vlastnictví má buď formu státního vlastnictví anebo formu vlastnictví*

¹⁴¹ ÚSGK, *Směrnice č. 1: pro založení jednotné evidence půdy*, 1956 Praha.

¹⁴² Zákon č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí.

družstevního.¹⁴³ Paragrafem 111 citovaného zákona pak byla zrušena povinnost intabulace do pozemkových knih. Vlastnictví již nevznikalo vkladem do pozemkových knih, ale mnozí vlastníci pozemků i nadále požadovali provedení zápisu do pozemkových knih, a to i přesto, že byl prováděn za úplat. Povinnost vkladů měly ze zákona státní podniky a organizace, které naopak tuto povinnost často nedodržovaly. K registraci změn byla vytvořena jednotná evidence půdy, jejímž úkolem bylo pouze zaznamenávání a evidence užívacích vztahů. Vlastnické vztahy ale nebylo možno pomocí JEP prokazovat. Další problém vyvstal s úrovní elaborátu, způsobený povolením větších odchylek a zavedením půdních celků (sektorů), bez zabezpečení řádné evidence parcel. V dalších letech se tyto problémy prohubovaly dalším spojováním půdních celků a přirozeným vývojem převodů vlastnických práv.¹⁴⁴

Ještě před zahájením zakládání evidence nemovitostí v roce 1964 bylo nutné zajistit kvalitní mapové podklady. Stávající mapy JEP byly zcela nevyhovující, protože že jednalo o otisky katastrálních map tzv. „mokrou cestou“ a další obnova těchto map klasickou reprodukcí již nebyla možná. Navíc byly tyto mapy vyhotoveny samostatně pro jednotlivá katastrální území, což bylo nevýhodné při slučování obcí nebo pro činnost velkých zemědělských závodů. V roce 1960 se proto přistoupilo k obnově pozemkových map reprodukcí do souvislého zobrazení. Pro ně bylo zvoleno v ČSR stále nejčastěji používané měřítko 1:2880. Podkladem byla matrice na plastické průhledné fólii. Po sestavení základních listů¹⁴⁵ se na matici ryl polohopis katastrální mapy s přihlédnutím ke stavu vzniklému při zakládání JEP. Po ověření výsledků činnosti byla v r. 1963 vydána „Směrnice pro obnovu map JEP reprodukcí v souvislém zobrazení.“¹⁴⁶ Mapami souvislého zobrazení byly nahrazeny nekvalitní mapy JEP a úspora mapových listů činila v českých krajích 60-70%.

V průběhu sjednocování a obnovy mapového díla byla zákonem č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí ze dne 31. ledna 1964 a prováděcí vyhláškou č. 23/1964 Sb., stanovena zcela nová evidence, která měla za úkol spojit zájmy společnosti na ochranu vlastnictví státního, družstevního a vlastnictví osobního. Evidence nemovitostí (EN) vstoupila v platnost společně s novým občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb., dne 1. dubna 1964. Ten nově upravil některé pojmy evidence nemovitostí a převody práv. K obnovení knihovního principu nedošlo. Tímto dnem

¹⁴³ Zákon č. 141/1950 Sb.: občanský zákoník. [cit. 2015-09-16] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-141>.

¹⁴⁴ Tomáš MORÁVEK, *Parcely ve zjednodušené evidenci*. GaKO. 41/83 (1995) s. 71-75. [cit. 2015-06-20] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1995.pdf>

¹⁴⁵ Za základní mapové listy byly vybírány listy s nejrozsáhlejší nebo nejsložitější kresbou.

¹⁴⁶ Jan BUMBA, *České katastry od 11. do 21. století*, Praha 2007, s. 105.

také došlo k úplnému pozastavení zápisů ve všech veřejných knihách. V případě převodu vlastnických práv byla příslušná knihovní vložka pozemkové knihy opatřena razítkem, s vyznačením o jaký druh převodu se jedná. Hlavním cílem nové evidence nemovitostí bylo dosažení souladu písemného a mapového operátu se skutečností, průběžné vyšetřování a zaměřování nově nastalých změn a jejich provádění v operátech. Významným pokrokem proti stavu mezi lety 1950 – 1964 bylo zavedení několika nových zásad, z nichž nejdůležitějšími jsou:

- 1) legalita – zápisy právních vztahů byly prováděny pouze na podkladě právních listin
- 2) ucelenost – evidence byla vedena na celém území státu jednotně
- 3) zásada úřední povinnosti – zápisy byly prováděny z úřední povinnosti
- 4) veřejnost - vyhláškou ÚSGK č. 23/1964 Sb., byla zaručena možnost nahlížení do příslušných částí operátů evidence nemovitostí a pořizování tužkových náčrtů, výpisů, poznámek atd., pokud tomu nebránil zájem společnosti.¹⁴⁷

Založením evidence nemovitostí byly pověřeny orgány Ústřední správy geodezie a kartografie. Po přijetí zákona č. 143/1968 Sb., *o Československé federaci*, kterým byl zřízen český a slovenský ústřední orgán geodezie a kartografie, vykonával tuto činnost český úřad geodezie a kartografie. Vlastním prováděním prací byly pověřeny okresní střediska geodezie.

Zakládání evidence nemovitostí bylo postupně prováděno ve dvou fázích. V první fázi, která probíhala mezi lety 1964 – 1966 sloužil jako technický podklad pro zakládání EN operát jednotné evidence půdy, který byl rozšířen o listy vlastnictví. Při změnách právních vztahů byly tyto změny v EN vyznačovány na podkladě došlých listin v pořadí, ve kterém byly listiny příslušnému středisku geodezie doručeny státním notářstvím. Tento princip fungoval až do doby, než byla v daném katastrálním území zahájena druhá fáze komplexního zakládání evidence nemovitostí (KZEN) a založena nová evidence nemovitostí pro toto katastrální území.

Komplexní zakládání evidence nemovitostí bylo zahájeno podle Směrnice pro komplexní zakládání evidence nemovitostí ÚSGK č. 7000/1966/23-332 z 12 listopadu 1966. Podporu poskytovalo státní notářství. Testovací práce začaly v roce 1966. V rámci celé republiky bylo ve dvou vybraných obcích každého okresu zkušebně provedeno komplexní zakládání evidence nemovitostí, včetně evidence vlastnických vztahů tak, aby mohly být tyto zkušenosti vyhodno-

¹⁴⁷ MICHAL Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 96-97.

ceny a využity při zahájení systematického zakládání komplexní evidence od roku 1967 v celém státě. Současně s tím probíhalo kartografické a polygrafické převádění map do souvislého zobrazení.¹⁴⁸

Hlavní částí komplexního zakládání evidence nemovitostí bylo místní šetření. Pověřený pracovník střediska geodezie podpůrně vybavený pozemkovou knihou konkrétního katastrálního území, na základě předkládaných ověřených kopií nebo originálů a po porovnání s údaji pozemkové knihy, zakládal listy vlastnictví, do kterých byly doplňovány dosud nikde nevedené údaje o vlastnictví z období po roce 1950. Vyšetřování a KZEN probíhalo postupně, v rámci okresů až do roku 1988. V průběhu prací docházelo k vydávání nových směrnic a návodů, zejména v souvislosti s masivním nástupem automatizace a výpočetní techniky.

4.8.1. Písemný operát evidence nemovitostí

Údaje nezbytné pro správné fungování evidence nemovitostí zajišťoval písemný operát. Základním požadavkem byl bezpodmínečný soulad mezi písemným a měřickým operátem. Tento hlavní požadavek nebyl do důsledku splněn. Příčinou byly značné nedostatky a chyby během ukvapeného zakládání JEP a přebírání změn z provádění HTÚP. Nejčastějšími nedostatky, které způsobovaly problémy při zakládání a vedení operátů EN a často přetrvávaly i do dneška, tvořily překročené mezní odchylky výměr, nekvalitní zákresy do mapy JEP, čárkované přibližné zákresy polohy a tvaru parcel. Tyto nedostatky nebyly v počátcích zakládání EN z důvodu nedostatku kvalifikovaných pracovníků odhaleny a způsobily pokles kvality písemného a grafického operátu.¹⁴⁹

Základními částmi písemného operátu byly soupisy parcel, evidenční listy, listy vlastnictví, seznam uživatelů a vlastníků, rejstřík uživatelů a vlastníků, seznam domů a výkazy změn. Ke zpracování písemného operátu bylo v maximální míře využito nastupující výpočetní techniky. Výjimku tvořily listy vlastnictví, které byly až do ukončení evidence nemovitostí v roce 1992 vedeny ručně.

4.8.2. Mapové operáty evidence nemovitostí

Vzhledem ke špatnému stavu map JEP bylo přistoupeno ke tvorbě již zmíněných map souvislého zobrazení. Rozvoj socialistického hospodářství kladly vyšší požadavky také na kvalitu

¹⁴⁸ Karel KUČERA, Zamyšlení na začátek roku 1966 GaKO.15/54 (1966) s. 1-2. [cit. 2015-07-03] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1966.pdf>

¹⁴⁹ MICHAL Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ, *Evidence nemovitostí 1*, Praha 1982, s. 77-98.

map. Ve snaze přizpůsobit kvalitu map potřebám národního hospodářství, byl kladen důraz zejména na mapy velkých měřítek. V roce 1962 došlo k přijetí vládního nařízení č. 43 o postupném vyhotovování **technickohospodářské mapy** (THM) na celém území státu. Tato mapa se vyhotovovala v souvislém zobrazení novým zaměřením intravilánů obcí. V extravilánech bylo použito převážně fotogrametrické metody. Měřítko mapy bylo podle potřeby stanoveno na 1:5000, 1:2000, 1:1000, někdy i 1:500. Tato mapa spojovala vlastnosti topografických map a mapy evidence nemovitostí. Mapou THM bylo pokryto v roce 1980 přibližně 15% plochy státu. Tvorba map THM byla velmi náročná z hlediska finančních požadavků, pracovních kapacit a hlavně z hlediska požadavků na údržbu této mapy. V roce 1975 proto bylo přistoupeno k návrhu na tvorbu **základní mapy velkého měřítka** (ZMVM). Oproti mapě THM byl obsah mapy ZMVM zjednodušen do stavu, který usnadnil údržbu tohoto mapového díla.¹⁵⁰ Pro svou přesnost zpracování a použitý souřadnicový systém S-JTSK byla a stále je tato mapa oblíbena mezi geodety. Její kvality a přesnosti využilo mnoho katastrálních pracovišť při zahájení digitalizace souboru geodetických informací.

4.9. Období stabilizace katastrální evidence (1968)

Rok 1968 se v oblasti správy katastrální evidence nesl v duchu organizačních změn. V souvislosti s přijetím zákona o Československé federaci v roce 1968 a se zaváděním nového modelu národního hospodářství došlo k převedení větší části organizací spadajících pod Ústřední správu geodézie a kartografie (ÚSGK) ze sféry rozpočtové na sféru příspěvkovou. Celková politická situace a období pražského jara přinesly do společnosti mnohé změny a pohled na minulé roky. Vytváření JZD bylo v té době, již završeno a vzniklá JZD stabilizovaná. Pozemkové úpravy HTÚP se prováděly i nadále, ale nyní již v součinnosti s evidencí nemovitostí. Její vývoj se od doby jejího vzniku a zavedení do praxe v roce 1966 již ustálil. Okresní střediska geodézie se věnovala obnovování zanedbané katastrální evidence. V součinnosti s průběhem zakládání EN byly prováděny přehledky stavu změn v terénu. Často ale bez vyšetřování právního stavu, což se opět negativně projevilo v soudobém katastru.

Přesto lze rok 1968 považovat s ohledem na politickou situaci za rok přelomový, který znamenal postupnou stabilizaci a obnovu správy katastrální evidence. To pak umožnilo snadnější přechod k soudobému systému katastrální správy.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 70-77.

4.10. Vliv evidence nemovitostí na současný katastr nemovitostí.

Evidence nemovitostí byla v mnoha ohledech poplatná době, ve které vznikla a tak nemohla v plném rozsahu plnit jednu z nejdůležitějších zásad všech katastrálních evidencí. Tou je zásada **materiální publicity**, která posiluje víru veřejnosti ve správnost a úplnost informací katastrální evidence. Neschopnost plnit materiální publicitu jí byla dána ihned, při jejím vzniku v důvodové zprávě k zákonu o evidenci nemovitostí: „*Nová úprava evidence nemovitostí... nebude směřovat k upevnění soukromovlastnických tendencí...*“ a dále „*Zemědělské a lesní pozemky ve vlastnictví občanů, které jsou ve společenském užívání nebo v náhradním užívání, budou evidovány zjednodušenou formou. Tak např. pozemky, na kterých hospodaří jednotná zemědělská družstva, nebudou evidovány na listech vlastnictví podle parcel, neboť vlastnické hranice těchto pozemků v přírodě ani neexistují a nelze je proto v mapě zobrazovat.*“ Množstvím administrativně náročných předpisů k ochraně zemědělského půdního fondu spolu s pomocnou evidencí soukromých pozemků se celý systém evidování nemovitostí výrazně komplikoval.¹⁵¹

Evidence nemovitostí ale nesporně dokázala překlenout propast, která v katastrální evidenci nastala po roce 1948. Doplněním chybějících údajů a nabývacích listin do písemného operátu umožnila současnému katastru nemovitostí následné odstraňování případných chyb a nedostatků, které vznikly zejména v období nedokončených přidělových řízení a jednotné evidence půdy. Ze současného pohledu lze evidenci nemovitostí hodnotit jako významný krok k obnově pozemkové evidence, která po roce 1989 usnadnila zahájení restitučních procesů a po přijetí katastrálního zákona 344/1993 Sb., o katastru nemovitostí umožnila jednodušší přechod k novému systému katastrální evidence, který se vrací k osvědčeným principům starých katastrů, zejména pozemkového katastru a pozemkových knih.

Popisovat současný katastr nemovitostí, který vstoupil v platnost zákonem č. 256/2013 Sb., zákon o katastru nemovitostí (katastrální zákona), není osnovou této práce a pro jeho obsáhlost ani možné. Je ale nezbytné vyjmenovat a porovnat některé jeho zásady vycházející ze starých katastrů.

- 1) **Zásada priority** - pořadí zápisů do katastru nemovitostí se řídí dobou předložení návrhu na vklad. V tomto okamžiku začínají právní účinky vkladu. Tato zásada je dobře známá i z pozemkových knih, kdy se okamžik podání návrhu označil v pozemkové knize „plombou“, čímž se zamezilo až do provedení záznamu veškerým dispozicím k předmětné nemovitosti.

¹⁵¹ KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ, *Katastr nemovitostí České republiky*, Praha 2005, s. 23-24.

- 2) **Zásada konstitutivní** – práva k nemovitostem vznikají nebo zanikají dnem provedení vkladu. Tato zásada je zcela totožná se **zásadou intabulace**, uplatňovanou ve veřejných knihách, která byla zrušena občanským zákoníkem z roku 1950.
- 3) **Zásada dispoziční** – zápisy do katastru nemovitostí se neprovádějí z úřední povinnosti, ale pouze na návrh účastníků. Stejným pravidlem se řídily i knihovní soudy.
- 4) **Zásada formální publicity** – možnost nahlížení do katastru nemovitostí, pořizování výpisků, kopií nebo poznámek a přirozená kontrola údajů katastru nemovitostí a skutečnosti byla zásadou důsledně dodržovanou i v pozemkových knihách. Kontrolu mezi skutečným a knihovním stavem práv zajišťovala **veřejná přístupnost knih**. (viz. Nové knihy pozemkové pro Království české)
- 5) **Zásada veřejné víry** – je stejná jako v období platnosti veřejných knih. Znamená, že každý účastník jedná v důvěře ve správnost zápisů katastrální evidence. V tomto případě ale dochází v současném katastru nemovitostí k časovému omezení. Vzhledem ke katastrofálnímu stavu evidence po roce 1950, lze tuto zásadu aplikovat k zápisům provedeným v katastru nemovitostí až ode dne 1. ledna 1993, kdy vstoupil v platnost zákon o katastru nemovitostí. Pokud k nabytí práva došlo před tímto datem, musí být veškeré změny v právních vztazích podloženy příslušnými listinami.¹⁵²

Katastr nemovitostí je stále živá rozvíjející se evidence. Technika a způsob evidence je zcela jiný, než ve starých katastrech, ale přesto ze starých katastrů převzal mnohé. Také účel katastru nemovitostí se z velké části vrátil k prvotnímu daňovému poslání a evidenci právních vztahů.

Obvody katastrálních území, tak jak je známe dnes, mají z větší části původ v katastru Josefinském, rovněž tak pojem pozemek byl ustálen v dobách Josefinského katastru. V mapách zobrazené pozemky se začaly nazývat parcelami již při zakládání stabilního katastru. Písemný operát současného katastru nemovitostí, přestože je od devadesátých let minulého století veden v digitální podobě, používá stejné nebo podobné názvosloví a pojmy (např. rejstřík parcel, vlastníků atd.), které mají původ v době stabilního katastru.

V současné době probíhající digitalizace souboru geodetických informací se stále setkává s problémy majícími svůj původ v době nedokončených přídělových řízení po roce 1945 a v době intenzivního provádění technicko-hospodářských úprav pozemků a zakládání jednotné

¹⁵² KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ, *Katastr nemovitostí České republiky*, Praha 2005, s. 24-25.

evidence půdy po roce 1956. K řešení sporných stavů jsou stále využívány mapy pozemkového katastru, často i stabilního katastru a mapy a výpočetní protokoly z období zakládání JEP. Některé z konkrétních případů se pokusí přiblížit následující případová sonda.

5. Případová studie po roce 1948 v okrese Kutná Hora

5.1. Okres Kutná Hora v současnosti

Okres Kutná Hora se rozkládá ve východní části Středočeského kraje. Z hlediska velikosti zaujímá čtvrté místo ve Středočeském kraji. Na severovýchodě hraničí s okresem Pardubice a Chrudim, tedy okresy kraje Pardubického. Jihovýchodní hranici tvoří okres Havlíčkův Brod patřícího do kraje Vysočina. Zbývající sousední okresy, Benešov na jihozápadě, Praha-východ na západě a Kolín na severu jsou již součástí kraje Středočeského.

V současnosti se okres Kutná Hora člení na dva správní obvody obcí. Kutná Hora, Čáslav a 4 správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem. Okres je tvořen 88 obcemi s 300 částmi obcí, rozkládajících se na ploše 215 katastrálních územích s celkovou výměrou 91 709 ha. V okrese k 1. 1. 2015 žilo 74 244 obyvatel.¹⁵³

Území okresu se rozkládá mezi středními toky Labe na severu a Sázavy na jihu. Promítají se zde 3 horopisné celky: Českomoravská vrchovina, čáslavská kotlina a Polabská nížina. Charakter okresu je mírně zvlněná pahorkatina s průměrnou nadmořskou výškou 376 m. Nejvyšším bodem je vrch Březina nedaleko obce Žandov s nadmořskou výškou 555 m. Od tohoto bodu klesá na severu do Polabské nížiny, zatímco na východě do čáslavské roviny. Jižní část klesá do údolí řeky Sázavy. Nejnižším místem je soutok řeky Doubravy a Labe s nadmořskou výškou 198 m.¹⁵⁴

Z pohledu krajinářského se jedná o okres, hlavně v okolí města Kutné Hory zasažený vlivem těžby stříbrné rudy a později těžbou těžkých kovů. Do rázu krajiny Kutnohorska zasáhla těžba stříbrné rudy probíhající od 13. století, a která byla v podstatě příčinou odlesnění rozsáhlých území okresu.¹⁵⁵

5.2. Okres Kutná Hora v letech 1945-1960

V květnu 1945 ukončil činnost okresní úřad Kutná Hora a svou činnost zahájil nově vytvořený Okresní národní výbor Kutná Hora. Hranice okresu v důsledku obnovy do předválečného stavu

¹⁵³ Český statistický úřad, (ČSÚ) *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2015* [online]. [cit. 2015-09-17] Dostupné také z: www.czso.cz

¹⁵⁴ ČSÚ, *Charaktery okresů: Charakteristika okresu Kutná Hora* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné také z: www.czso.cz

¹⁵⁵ ČSÚ, *Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj. Charakteristika okresu Kutná Hora: Okres Kutná Hora* [online]. [cit. 2015-06-06]. Dostupné také z: www.czso.cz

se nezměnily a tak ONV vykonával svoji činnost ve stejném území jako jeho předchůdce. Okres byl tvořen 119 obcemi s úhrnnou plochou 55 000 ha. Před zahájením osidlování pohraničí zde žilo 60 000 obyvatel.¹⁵⁶

Při novém správním rozdělení v únoru 1949 došlo k územním změnám v okrajových částech okresu a zároveň ke zrušení soudních okresů – kutnohorského a uhliřsko-janovického. Okres Čáslav zůstal i nadále samostatným okresem po stránce správní i územní až do nové reorganizace provedené v roce 1960. Po reorganizaci v roce 1949 byl okres tvořen 115 obcemi, ve kterých žilo celkem 49 557 obyvatel. V období let 1950-1951 probíhalo v rámci okresu slučování obcí. Dosavadní názvy připojených obcí byly i nadále ponechány jako názvy místních částí nově vzniklých obcí.¹⁵⁷

Z pohledu ekonomicko-politického lze tehdejší okres klasifikovat jako okres převážně zemědělský s převažující zemědělskou malovýrobou, kde pro více jak 38 % obyvatel tvořilo zemědělství hlavní zdroj obživy.

Přestože v poválečných letech bylo v republice dostatek pracovních příležitostí, v okrese Kutná Hora tomu bylo naopak. Jen během léta 1945 přesídlilo do pohraničí 150 rodin živících se zemědělstvím. Celkově odešlo do roku 1948 z okresu 6700 lidí, tedy téměř 20% obyvatelstva.

Přetrvávající nedostatek pracovních příležitostí, ale i katastrofální sucho v létě 1947, byly příčinou, že od roku 1948 došlo v porovnání s ostatními oblastmi Československa k masivnímu nástupu socialistické zemědělské velkovýroby, která dosáhla svého vrcholu v letech 1957-1958.¹⁵⁸

Zatímco v roce 1949 bylo z celkové výměry 35 339 ha zemědělské půdy, v rukou samostatně hospodařících zemědělců celých 34 862 ha, tak v roce 1959 tomu bylo zcela opačně. Socialistický sektor obhospodařoval celých 92 % zemědělské půdy, tj. 30 666 ha půdy. Záhumenky zabíraly 1 923 ha a soukromě hospodařící zemědělci hospodařili na 2 796 ha zemědělské půdy, která byla po proběhlých hospodářsko-technických úpravách povětšinou horší kvality a ve větší vzdálenosti od obce, než měl soukromý sektor před 10 lety.¹⁵⁹

Socialistický zemědělský sektor byl tvořen dvěma typy hospodářských subjektů. Státními statky, které vznikaly na základě administrativních rozhodnutí a jednotnými zemědělskými družstvy. Družstva byla většinou založena po důrazném přesvědčování soukromých zemědělců,

¹⁵⁶ SOkA KH, fond *ONV Kutná Hora a Čáslav 1945-1960*. Inventář, b. r. AF 25, s. 2.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 3.

¹⁵⁸ Bohuslav REJHOLEC, *Zemědělská a průmyslová výroba, 1945-1958* Praha 1960, s. 26-28.

¹⁵⁹ SOkA KH, *ONV Kutná Hora a Čáslav 1945-1960*. Inventář, b. r., AF 25, s. 4.

sloučením jejich půdy a za pomoci pozemkových úprav - HTÚP. Ty se staly mocným nástrojem při kolektivizaci venkova, kdy v zájmu zvyšování výnosů a s odůvodněním možnosti využívání těžké zemědělské mechanizace, docházelo ke směňování půdy, většinou nedobrovolného, se soukromě hospodařícími zemědělci. Těm byla následně přidělena půda ve větší vzdálenosti od obce a jejich vlastní půda byla sloučena do větších půdních bloků v blízkosti intravilánu obcí.¹⁶⁰ Na té pak hospodařila jednotlivá JZD.

Státní statky v okrese Kutná Hora vznikaly většinou převzetím velkostatků, jako byl například Schwarzenberský velkostatek v Sedlci u Kutné Hory, nebo zbytkový statek¹⁶¹ v Albrechticích.¹⁶²

¹⁶⁰ Valer FÁBRY, *Zemědělsko-družstevní právo*, Praha 1958, s. 148-150.

¹⁶¹ Zbytkový statek byl statkem, kterému po I. pozemkové reformě zůstalo do 150 ha zemědělské půdy nebo do 500 ha veškeré půdy.

¹⁶² SOkA KH, ONV Kutná Hora a Čáslav 1945-1960. Inventář, b .r., AF 25, s. 7-8.

6. Případová sonda do územně správního celku obce Nepoměřice.

6.1. Stručná historie územně správní obce Nepoměřice

Obr. 5: Územně správní uspořádání obce Nepoměřice se spádovými obcemi Košice a Milečice, (rok 1960) zdroj: ÚAZK

Obec Nepoměřice se rozkládá ve Středočeském kraji, 7 km východně od Uhlířských Janovic a 14,5 km jihozápadně od Kutné Hory. Průměrná nadmořská výška této zemědělské obilnářské oblasti je 460 m. n. m.

Obec byla historicky i hospodářky ve volném svazku s přilehlými obcemi Košice a Milečice s osadou Bedřichov. K prvnímu pokusu o územně správní spojení obcí Milečice s osadou Bedřichov pod MNV Nepoměřice došlo dne 28. listopadu 1949 podle usnesení MNV Nepoměřice a na návrh ONV v Kutné Hoře.¹⁶³ Při novém územně správním členění státu v roce 1960, provedeného podle zákona 36/1960 Sb., o územním členění státu a na základě politické přípravy byly pod MNV Nepoměřice sloučeny spádové obce Milečice a Košice, čímž byl vytvořen jeden územně správní celek. Místní národní výbory obcí Milečice a Košice poté zanikly.

¹⁶³ Stanislav ZATŘEPÁLEK, *50 let dějin obcí spojených společným hospodařením*, Onomyšl 2007, s. 178.

6.2. Revize I. pozemkové reformy – zbytkový statek Albrechtice

Pro účely seznámení s celkovým průběhem revize I. pozemkové reformy a nedokončeného přídělového řízení, byla vybrána osada Albrechtice se zbytkovým statkem Albrechtice, v katastrálním území Košice. Z důvodu velkého rozsahu a množství uchazečů o příděl, je vlastní průběh přídělového řízení omezen na žadatele o příděl ze zájmové obce Miletice s osadou Bedřichov, které spolu s obcí Nepoměřice, tvoří jeden územně správní celek.

6.2.1. Stručná historie katastrálního území Košice

Katastrální území Košice se rozkládá necelé dva kilometry severně od obce Nepoměřice a 11 km jihozápadně od Kutné Hory. Do obvodu katastrálního území Košice historicky spadala i osada Albrechtice, která od roku 2000 přísluší jako místní část k obci Malešov.

Nejstarší zprávy o obci Košice pocházejí ze 14. století, kdy byly součástí panství malešovského.¹⁶⁴ Podle historického lexikonu obcí byly Košice v letech 1961-1993 osadou obce Nepoměřice.¹⁶⁵ Od roku 1994 jsou Košice samostatnou obcí.

První doložené mapování pochází z období zakládání stabilního katastru. Mapy stabilního katastru zde vstoupily v platnost v roce 1838.¹⁶⁶ Reambulace stabilního katastru byla vykonána v roce 1877 a kromě doplnění mapy katastru se obešla bez závažných změn. Nové reprodukováné kopie mapy katastru daně pozemkové byly vytisknuty v roce 1906. K mapování během platnosti pozemkového katastru po roce 1927 v této obci nedošlo a tak byly pro katastrální účely i nadále využívány reprodukováné katastrální mapy v měřítku 1:2800, jejichž originály jsou založeny na Katastrálním pracovišti v Kutné Hoře. Grafické přídělové plány z roku 1948, vyhotovené v součinnosti s rolnickou komisí pro účely druhé pozemkové reformy, nebyly do katastrálních map zaneseny. Během léta a podzimu 1958 probíhaly v katastru Košice jednoduché hospodářsko-technické úpravy pozemků. Spolu s nimi byla zakládána jednotná evidence půdy. Plány HTÚP se nedochovaly. K založení mapového operátu JEP byly využity sepiokopie¹⁶⁷ katastrálních map, které jsou uloženy na Katastrálním pracovišti v Kutné Hoře. Mapy JEP byly převedeny do souvislého zobrazení v roce 1964.¹⁶⁸ Protože mapování za účelem založení

¹⁶⁴ Josef Antonín ZAVADIL, *Kutnohorská slova i obrazy: práce veškerého učitelstva okresu*. Díl II. Kutná Hora 1914, s.195.

¹⁶⁵ RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. 1. vyd. Praha: 2006, s. 242.

¹⁶⁶ ÚAZK Praha, Císařské povinné otisky map stabilního katastru, k.ú. Košice [online]. 2015 [cit. 2015-08-01].

¹⁶⁷ Sepiokopie byla nahnědlá kopie mapy pozemkového katastru. Barva zapříčiněná technikou tisku.

¹⁶⁸ Katastrální pracoviště Kutná Hora, (KP KH)., Evidence nemovitostí, Grafický operát: Mapy evidence nemovitostí, k.ú. Košice u Nepoměřic.

hospodářsko-technické mapy, nebo základní mapy velkého měřítka se v této obci neuskutečnilo, byly mapy souvislého zobrazení používány spolu s katastrálními mapami až do roku 2015. V tomto roce byla provedena digitalizace operátu SGI a dosud používané mapy byly petrifikovány.

Na celém území okresu Kutná Hora byly po druhé světové válce zahájeny revize první pozemkové reformy. Podle přehledu prací zaměstnanců Katastrálního měřického střediska v Kutné Hoře, vykonaných za účelem revize první pozemkové reformy podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, bylo na území okresu Kutná Hora evidováno ke dni 28. října 1948 celkem 21 zbytkových statků s výměrou rovnající se nebo vyšší 150 ha zemědělské půdy na jeden zbytkový statek. Celková výměra pozemků podléhajících revizi činila 3099ha 89a 85m². O tuto půdu si podalo žádost v rámci okresu Kutná Hora celkem 1133 žadatelů, pro které bylo požadováno vytvořit 2553 nových parcel.¹⁶⁹ Mezi statky podrobené revizi patřil i zbytkový statek Albrechtice, který byl před zahájením první pozemkové reformy součástí panství malešovského.

¹⁶⁹ SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, Revize 1. pozemkové reformy, JZD Nepoměřice 1948-1967, kart. 610.

6.2.2. Historie zbytkového statku Albrechtice

Podle záznamu z knihovní vložky 884 desk zemských se v roce 1912 vlastníkem panství Malešov stal Karel pán z Dalbergu. V průběhu první pozemkové reformy byla část pozemků panství Malešov návrhem Pozemkového úřadu v Praze ze dne 15. ledna 1921 zabrána státem podle zákona 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového. Nezabrané pozemky, tvořící zbytkový statek Albrechtice, byly odevzdací listinou krajského soudu v Kutné Hoře ze dne 26. prosince 1922 převedeny do vlastnictví Marii Anně princezně Salm-Salmové, která veškeré nemovitosti, včetně všech pozemků, smlouvou ze dne 3. července 1925 a se souhlasem státního pozemkového úřadu prodala „Družstevní pastvině, společenstvu s ručením omezeným¹⁷⁰ v Albrechticích“. V roce 1933 došlo smlouvou trhovou ze dne 1. června 1933 k poslednímu dobrovolnému prodeji zbytkového statku Albrechtice novým majitelům.¹⁷¹

6.2.3. Zahájení a průběh revize zbytkového statku Albrechtice

Výměrem ministerstva zemědělství ze dne 21. ledna 1948, č. j. 8002/48-IX/R-12 a na základě zákona o revizi první pozemkové reformy č. 142/1947 Sb., proběhlo dne 13. února 1948 na Místním národním výboru v Košicích za přítomnosti majitelů zbytkového statku a členů místních rolnických komisí ze zájmových obcí Košice, Nepoměřice, Miletice a Chlístovice, jednání o převzetí části zbytkového statku Albrechtice.¹⁷² Za účasti všech výše uvedených stran, byl proveden výběr parcel do celkové výměry 50 ha, které měly zůstat součástí zbytkového statku. Ostatní pozemky o celkové výměře ve výměře 71ha 09a 86m² byly zabrány pro drobný příděl. Revizi bylo celkem podrobena 7 stavebních parcel a 37 parcel pozemkových.¹⁷³ Předmětem jednání bylo v souladu se zákonem i jednání o služebnostech s tím, že „*služebnosti stávající na parcelách vybraných pro zbytkový statek zůstanou zachovány, kdežto služebnosti na parcelách vybraných pro drobný příděl budou zrušeny*“.¹⁷⁴ Výsledky jednání byly postoupeny ministerstvu zemědělství.

¹⁷⁰ V současné terminologii má stejný význam jako slovo „omezeným“.

¹⁷¹ Katastrální úřad pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha, Oddělení pozemkových knih Praha, Knihovní vložka desk zemských 884.

¹⁷² SOkA KH, fond JZD Nepoměřice 1948-1967, Zbytkový statek Albrechtice 1948, nezpracováno.

¹⁷³ SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967. sl. 12.

¹⁷⁴ KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Písemný operát, Protokoly o revizi k.ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

Vyhláška o podávání přihlášek o přiděl pozemkového majetku zbytkového statku Albrechtice

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ																
Cj. 8138 /48-IX/R-2	V PRAZE dne 22. srpna 1948															
<h1 style="margin: 0;">VYHLÁŠKA</h1>																
o podávání přihlášek o přiděl pozemkového majetku podle zákona o revisi první pozemkové reformy v zájmových obcích^{*)}																
<i>Košice, Pôľstovica, Hlbočica, Kermomávece</i>																
<p>Podle zákona ze dne 11. července 1947, č. 142 Sb., o revisi první pozemkové reformy a vládního nařízení ze dne 7. ledna 1948, č. 1 Sb., zahajuje ministerstvo zemědělství přidělové řízení, jehož předmětem jest pozemkový majetek, který je ve vlastnictví <i>Jana, Anny a Marie v Košici</i> a leží v kat. územích <i>Košice</i> (<i>Košice, Pôľstovica</i> soudní okres)</p>																
<p>Přidělovému řízení se podrobují nemovitosti:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. a) dvorů</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">o výměře as</td> <td style="width: 20%; text-align: right;">ha</td> </tr> <tr> <td>b) zbytkového statku <i>Albrechtice</i></td> <td style="text-align: right;">o výměře as</td> <td style="text-align: right;">ha <i>21</i></td> </tr> <tr> <td>2. lesních nemovitostí</td> <td style="text-align: right;">o výměře as</td> <td style="text-align: right;">ha</td> </tr> <tr> <td>3. průmyslových závodů</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4. jiných objektů</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>		1. a) dvorů	o výměře as	ha	b) zbytkového statku <i>Albrechtice</i>	o výměře as	ha <i>21</i>	2. lesních nemovitostí	o výměře as	ha	3. průmyslových závodů			4. jiných objektů		
1. a) dvorů	o výměře as	ha														
b) zbytkového statku <i>Albrechtice</i>	o výměře as	ha <i>21</i>														
2. lesních nemovitostí	o výměře as	ha														
3. průmyslových závodů																
4. jiných objektů																
<p>Oprávnění uchazeči se vybízejí, aby si podali přihlášky o přiděl z těchto nemovitostí u příslušné rolnické komise a není-li dosud ustavena, u místního národního výboru své zájmové obce ve lhůtě 15 dnů ode dne vyvěšení vyhlášky. Přihlášky buďte podávány výhradně na tiskopisech, které uchazeči obdrží u místních národních výborů. Uchazeči jednotlivci použijí vzoru R-6a, zemědělská výrobní družstva vzoru R-6b a svazky územní samosprávy a pod. vzoru R-6c. Lesní družstva složená z obcí použijí tiskopisu určeného pro svazky územní samosprávy (vzor R-6c) a připojí přihlášky jednotlivých členských obcí na tomžež tiskopise. Lesní družstva složená ze zemědělských jednotlivců použijí tiskopisu pro zemědělská výrobní družstva (vzor R-6b), jehož text přiměřeně upraví.</p> <p>Přihlášky musí být řádně vyplněny a potvrzeny místním národním výborem trvalého bydliště uchazeče, pokud jde o správnost údajů v přihlášce uvedených, pokud i o státní a národní spolehlivost a občanstvo uchazečů a členů jejich rodin, kteří s nimi žijí ve společné domácnosti. Uchazeči s přednostním právem uvedou v přihlášce dodatky, jimiž mohou své přednostní právo na přiděl proluzovat.</p> <p>Uchazeči, kteří by chtěli nabýt pozemkového majetku, který je předmětem přidělu, směnou za svůj vlastní zemědělský majetek, podávají přihlášky stejně jako ostatní uchazeči.</p> <p>Orgány veřejné správy, svazky územní samosprávy a jiné veřejné korporace mohou podati přihlášky též přímo ministerstvu zemědělství, odboru IX, R-2.</p> <p>Oprávněnými uchazeči o přiděl podle § 8 revisního zákona jsou:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) malozemědělci (k doctnění jejich zemědělské soběstačné usadlosti), b) zemědělská zaměstnanecká, malozemědělská, zejména pokud jsou krájané, vracejícími se do vlasti, a rolníci synové a dcery starší 18 let, nebo-li podle rodinných poměrů očekávající, že budou mít možnost samostatně hospodařiti na usedlostech svých rodičů (k vytvoření zemědělské usadlosti), 	<ol style="list-style-type: none"> c) malí a střední zemědělci, jimž byla půda vyvlastněna pro veřejné účely po 1. lednu 1938, d) veřejnoprávní korporace (pro veřejné účely), e) zemědělská výrobní družstva (k účelům společného hospodaření) a jiné zemědělská družstva (pro potřebu jejich provozu), f) dělníci, veřejní a soukromí zaměstnanec a malozemědělci a pod. do výměry nejvýše 0,5 ha (pro stavbu vlastního domu nebo za zřízení zahrádky nebo na rozšíření provozních zařízení), g) pro přiděl lesní půdy stát, svazky územní samosprávy nebo lesní družstva a ve výjimečných případech výkonní zemědělci, jde-li o drobné lesní osady ve výměře asi 2 ha, uzavřené nebo vklíněné do jejich zemědělského majetku nebo přidělu. <p>Za oprávněné uchazeče o přiděl podle písm. a), b), c), e), f) mohou být uznáni českoslovenští státní občané české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti, národně i státně spolehliví, kteří pravoplatným rozsudkem trestního soudu pro zločin neztratili volební právo a jejich rodinní příslušníci, žijící s nimi ve společné domácnosti, jsou státně spolehliví, nejsou národností německé nebo maďarské a neztratili pravoplatným rozsudkem trestního soudu pro zločin volební právo. Pro účastníky národního boje za osvobození a jejich pozůstalé platí výjimky z ustanovení o národnosti uvedené v §§ 1 a 6 zák. č. 255/1946 Sb. Výjimky z ustanovení o národnosti platí také pro vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce, uvedené v § 84, odst. 1, zák. č. 164/1946 Sb., ačli nejde o příslušníky národností německé nebo maďarské.</p> <p>O přidělení se mohou ucházeti, kdo:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) bez válného důvodu opustil zemědělský majetek přidělený mu podle dekretu pres. rep. ze dne 21. června 1945, č. 12 Sb., a dekretu pres. rep. ze dne 20. července 1945, č. 28 Sb., nebo podle nařízení Slovenské národní rady ze dne 23. srpna 1945, č. 194 Sb. n. SNR ve změně nařízením SNR č. 64/1946 a č. 89/1947 Sb. n. SNR, b) svoje pozemky má propachtovány, výjma případů, kdy k propachtování došlo z důvodů nezávislých na vůli vlastníkové (na př. nemoc) a jsou jinak dány předpoklady pro vytvoření soběstačné usadlosti. 															
<p>Za ministra zemědělství: Ing. Dr. KOŤATKO v. r.</p>																
<p>Vyhláška byla vyvěšena dne <i>22. srpna</i> 1948, nížta dne <i>15. srpna</i> 1948.</p>																
<p><i>Moravec Václav</i> podpis předsedy místního národního výboru.</p>																

Obr. 6: Pozemková reforma, k.ú. Ko šice 1948-1967.

Zdroj: SOKA KH

Rozhodnutí revizní komise ze dne 13. února 1948 bylo ministerstvem zemědělství zrušeno. Důvod se ve zprávě neuvádí.¹⁷⁵ Dne 26. března 1948 bylo přikročeno k novému jednání. Po přijetí drobných změn v návrhu nového stavu a dohodě mezi vlastníky zbytkového statku a místní rolnickou komisí v Košicích byl protokol akceptován a opětovně postoupen ministerstvu zemědělství ke schválení.¹⁷⁶ Současně bylo ukončeno přihláškové řízení drobných zemědělců o přiděl na tomto objektu. O přiděl se ucházelo z osady Albrechtice, obcí Košice, Chlístovice, Nepoměřice a z obce Miletice s Bedřichovem celkem 82 žadatelů, požadující výměru cca 173 ha 70a 00 m². Z důvodu požadavku výměry, který značně převyšoval výměru půdy zabrané (71 ha 09 a 86 m²) pro drobný přiděl, bylo rozhodnuto uchazeče z obce Chlístovice pro velkou vzdálenost (2 km) odmítnout. Pro žadatele ze zájmové obce Nepoměřice bylo určeno přidělit asi 10 ha a z osady Bedřichov 7 ha půdy. Zbývající výměru obdrželi místní zájemci.¹⁷⁷ Všem zájemcům z vybraných obcí byl předložen k nahlédnutí a podpisu grafický přidělový plán. Umístění přidělců bylo provedeno losováním.¹⁷⁸

6.2.4. Přídělový operát

Přídělový operát obsahuje:

- 2 grafické přidělové plány ze dne 10. dubna 1948 a z října 1948
- seznam zkonfiskovaných parcel
- seznam pozemků získaných směnou
- seznam břemen
- návrhy přidělů
- přehledy návrhu přidělu¹⁷⁹

Návrh přidělového plánu byl vyhotoven tužkou na nezajištěném papíru. Obvod a nový stav parcel určených k přidělu je vyznačen červenou pastelkou. Parcely jsou navrženy citlivě s ohledem na místní terénní podmínky. Vlastní grafický přidělový plán je vyhotoven precizně, tuší a barevným zvýrazněním obvodových hranic přidělu v měřítku 1:2880 na průsvitném papíru.

¹⁷⁵ KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Písemný operát, Protokoly o revizi k.ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

¹⁷⁶ Tamtéž.

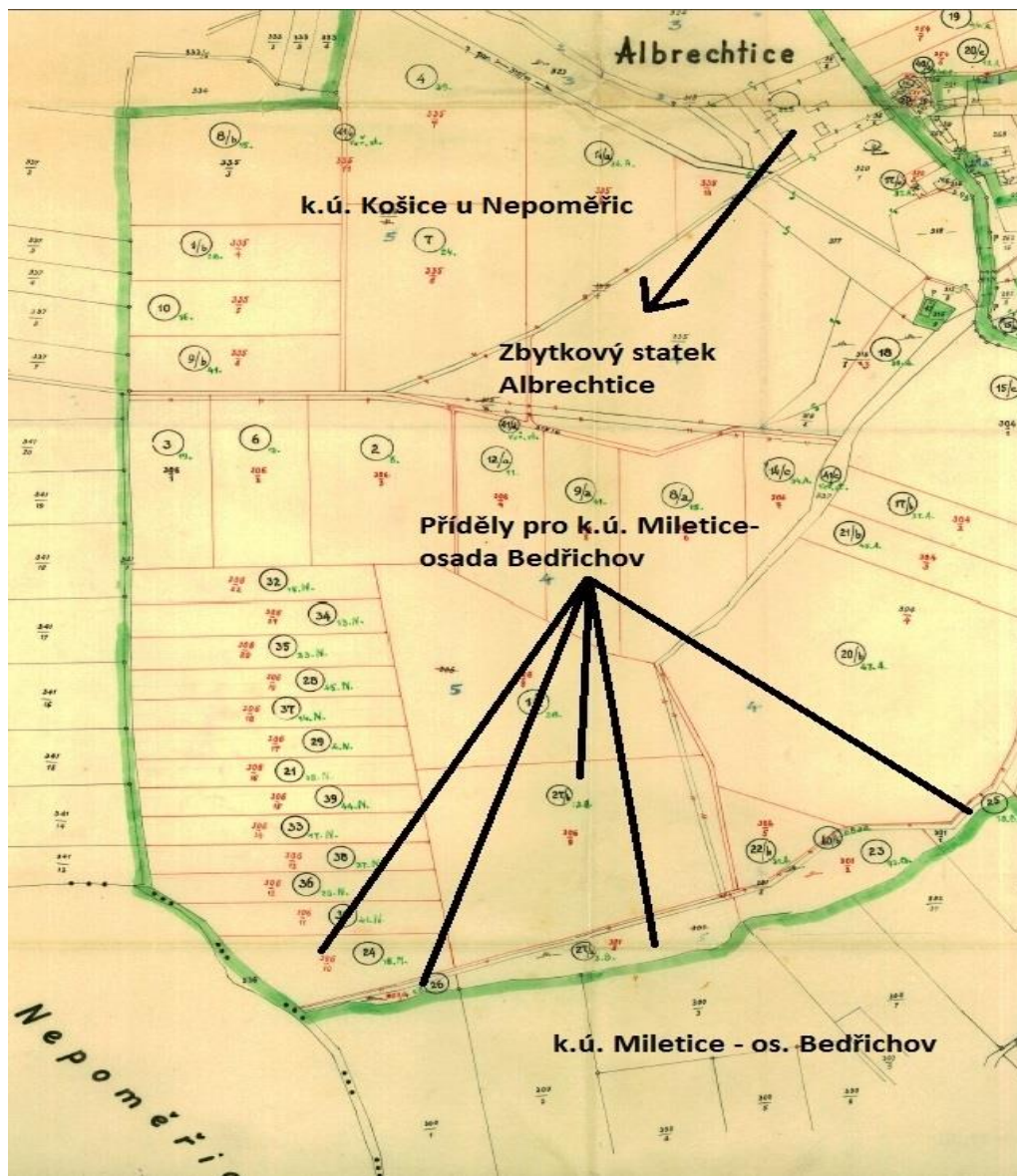
¹⁷⁷ SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967. sl. 12.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Přídělový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

Nové hranice polních cest a parcel určených k přidělení jsou zvýrazněny červenou tuší. Konfigurace parcel se proti původnímu návrhu přidělového plánu nezměnila. Vytyčené hranice parcel byly v terénu označeny dřevěnými kolíky a 170 kusy kamenných mezníků.¹⁸⁰

**Geodetické a polohové určení přidělených parcel, zbytkového statku Albrechtice:
zájmová obec Bedřichov, r. 1948.**

Obr. 7: Přídělový plán k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.
Zdroj: KP KH

¹⁸⁰ Tamtéž.

**Letecký snímek prostoru přidělu zbytkového statku
Albrechtice pro zájmovou obec Bedřichov, rok 1954.**

Obr. 8: Letecký snímek z roku 1954 poskytuje doklad o realizaci přidělového plánu v terénu.
Zdroj: <http://kontaminace.cenia.cz/>

6.2.5. Superrevize zbytkového statku Albrechtice

Pod číslem jednacím č. j. 7316/48 ze dne 17. června 1948 byl Státní obvodovou úřadovnou pro pozemkovou reformu v Praze doručen Katastrálnímu měřickému středisku v Kutné Hoře výnos s označením „Velmi nutné“. V něm se oznamuje, že na všech objektech, o nichž svého času rozhodla revizní komise o tom, že u zbytkového statku bude ponechána výměra 50 ha, dochází z rozhodnutí superrevize k dalšímu řízení. V souvislosti s tímto rozhodnutím byl vyzván katastrální měřický úřad k další součinnosti s přidělovými orgány Státní obvodové úřadovny a k poskytnutí, případně přepracování a doplnění přidělových operátů.¹⁸¹

Na podkladě tohoto výnosu bylo dne 26. července 1948 na MNV Košice oznámeno členům rolnických komisí rozhodnutí ministerstva zemědělství ze dne 17. července 1948 č.j. 32340/48-IX/R-12 ponechat u zbytkového statku Albrechtice 15 ha půdy s příslušnou částí budov s tím, že zbytek statku do 50 ha, je zabrán státem. Protože se jednalo o urychlené provedení přidělového řízení, byla stanovena lhůta pro podání přihlášek do 28. července 1948 do osmé hodiny ranní. Tedy pouhých dvou dní.¹⁸²

Jednání s majiteli zbytkového statku o výběru pozemků, vzhledem k výnosu ministerstva zemědělství ze dne 17. června 1948, se konalo v budově zbytkového statku Albrechtice dne 24. srpna 1948. Majitelům bylo oznámeno ponechání 15 ha půdy s poměrnou částí budov. Zbytek půdy do 50 ha byl státem zabrán podle § 6 odst. 3 zákona 142/1947 Sb., ve znění zákona č. 44/1948 Sb. Po tomto oznámení se dva z majitelů dobrovolně vzdali svého spoluvlastnického podílu ve prospěch státních lesů a statků. Třetí ze spolumajitelů si svůj podíl ponechal.¹⁸³

K poslednímu jednání ve věci zbytkového statku Albrechtice došlo dne 25. října 1948 na MNV Košice. Zde bylo oznámeno, že dodatečným rozhodnutím ministerstva zemědělství ze dne 14. října 1948 č.j. 32 340/48-IX/A-21 přejímá se státem podle zákona č. 142/1947 Sb., ve znění zákona č. 44/1948 Sb., celý zbytkový statek Albrechtice, včetně všech budov.¹⁸⁴ Přídělové řízení s drobnými žadateli se nekonalo. Celý zbytkový statek byl dán do vlastnictví Československého státu – správě státních lesů a statků.¹⁸⁵

¹⁸¹ KP KH, Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Přídělový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

¹⁸² SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, MNV Nepoměřice-korespondence 1946-1954,1955, kart. 1.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sběrka listin., k.ú. Polánka, 1991.

6.2.6. Zájmová obec Miletice s osadou Bedřichov o příděl ze zbytkového statku

Vyhláška pro podávání přihlášek o příděl pozemkového majetku byla v obci Miletice vyvěšena 22. ledna 1948. Po podání přihlášek o příděl půdy z pozemkového majetku od zbytkového statku Albrechtice v k.ú Košice prováděného podle zákona z 11. července 1947 č. 142 Sb. „o revizi první pozemkové reformy“ se k jednání dne 26. března 1948 na MNV Košice dostavilo 12 uchazečů z obce Miletice a osady Bedřichov, žádajících přidělit celkem 35 ha půdy. Z těchto uchazečů byli vybráni pouze 4 uchazeči z osady Bedřichov, kterým bylo přiděleno celkem 7.069 ha půdy. Zbývající přídělci byli z přídělového řízení vyloučeni s odůvodněním: „*dostatek půdy vlastní, odřekl příděl, nemá v obci vlastní usedlost, na toho se nedostalo*“¹⁸⁶

Pozemky byly uchazečům přiděleny dne 25. dubna 1948 s odkazem na upozornění uvedené v přídělové listině: „*Tato přídělová listina jest vkladnou listinou ve smyslu § 11 zákona č. 90/1947 Sb. Podle předpisu nového občanského zákoníku není však již k nabytí vlastnictví k nemovitostem zapotřebí ještě zápisu v pozemkové knize.*“ Zápis o provedení přídělů v pozemkové knize pro katastrální území Košice nebyl proveden.¹⁸⁷ Přídělové listiny byly všem přídělcům vydány dodatečně až dne 27. září 1957.¹⁸⁸

¹⁸⁶ SOkA KH., fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, Soupisové přihlášky 1948, kart. 5.

¹⁸⁷ KP KH, Oddělení pozemkových knih Kutná Hora, Rejstřík parcel pro k. ú. Košice.

¹⁸⁸ SOkA KH., fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Miletice, kart. 426.

**Přehled a vývoj přidělených parcel ze zbytkového statku Albrechtice v k. ú. Košice,
přídělčům z obce Miletice a Bedřichova**

Jméno a bydliště přídělce	Přidělené parcelní číslo	Výměra ha	Kultura	Cena pozemku v nové měně
Kmoch J. Miletice čp.16	360	1,01	role	1485 Kč
	25. 4. 1948 – přidělení pozemku – 1. 11. 1957 přídělce se zřekl přiděleného majetku. Vstoupil s pozemkem do JZD. Podle článku 3. přidělové listiny je proto osvobozen od užívacího poplatku. *)			
Brandejský J. Bedřichov čp. 10	301/1	0,70	louka	50 Kč
	25. 4. 1948 – přidělení pozemku – 1. 11. 1955 přídělce se zřekl přiděleného majetku. Do JZD s pozemkem nevstoupil. Pozemek předal do ČSSS Albrechtice. Podle čl. 3 není přídělce osvobozen od užívacího poplatku. Je mu vyměřena úhrada za každý rok užívání pozemku ve výši 5% z ceny pozemku. Přídělce uhradí celkem 17 Kč. *)			
Pokorný Fr. Bedřichov čp.1	301/4	0,11	role	217 Kč
	25. 4. 1948 – přidělení pozemku – 1. 11. 1957 přídělce se zřekl přiděleného majetku. Pozemek předal do JZD, ale on sám do JZD nevstoupil. Na podkladě této skutečnosti byla přídělci vypočtena úhrada za každý rok užívání pozemku ve výši 5% z ceny pozemku. Přídělce uhradí celkem 99 Kč. *)			
Ptáčník A. Bedřichov čp.3	301/3	0,8301	louka	8109 Kč za oba pozemky
	306/9	4,3293	role	
25. 4. 1948 – přidělení pozemku – 1. 11. 1949 přídělce se zřekl přiděleného majetku. Do JZD s pozemkem nevstoupil. Pozemek předal do ČSSS Albrechtice. Podle čl. 3 není přídělce osvobozen od užívacího poplatku. Je mu vyměřena úhrada za každý rok užívání pozemku ve výši 5% z ceny pozemku. Přídělce uhradí celkem 405 Kč. *)				
*) Doplněno na základě protokolu ze dne 4. 8. 1957 sepsaného u Místního národního výboru v Nepoměřicích ve věci vyúčtování doby hospodaření.				

Tab. 2: Revize 1. pozemkové reformy, JZD Nepoměřice 1948-1967, Zdroj: SOkA KH

Z přehledu o vývoji přidělených parcel:

- 1) Pozemky byly uchazečům přiděleny do vlastnictví dnem převzetí držby.
- 2) Všechny přidělové listiny byly vystaveny zpětně až 27. září 1957.¹⁸⁹
- 3) S odkazem na § 11 zákona č. 90/1947 Sb., „o provedení knihovního pořádku na přidělené půdě“ nedošlo k provedení zápisu v pozemkové knize.
- 4) Přídělci se přidělených pozemků zřekli - poslední z nich 1. listopadu 1957. V souladu se zákonem č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy ve znění vyhlášky č. 145/1948 Sb., byli přídělci povinni přidělené pozemky v případě provádění pozemkových úprav dát k dispozici. (HTÚP byly v katastrálním území Košice zahájeny v roce 1958).¹⁹⁰

¹⁸⁹ SOkA KH., fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Miletice, kart. 426.

¹⁹⁰ Pavla DUBOVSKÁ, Přídělové plány a přidělové listiny v katastru, Brno 2013, s. 40

V době, kdy byly přiděly odevzdány přídělčům, neexistovala žádná katastrální evidence, která by evidovala vlastnická práva. Tím došlo po roce 1989 k naplnění pokynu č. 1133/94-11 Ministerstva zemědělství ČR, Českého úřadu zeměměřického a katastrálního a Pozemkového fondu ČR o společném postupu při uplatňování § 11 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde je v odstavci č. 2 uvedeno: „*Přídělové řízení podle dekretu č. 12/1945 Sb. resp. dekretu č. 28/1945 Sb. nebylo dokončeno, jestliže vlastnictví přídělce k přidělu, tak jak bylo potvrzeno vydáním přídělové listiny, nebylo ke konkrétním přiděleným pozemkům (t.j. k pozemkům označeným parcelními čísly), zapsáno do dřívějších pozemkových evidencí (pozemkové knihy, bývalého pozemkového katastru a evidence nemovitostí). Konkrétní přidělené pozemky byly uvedeny pouze v návrhu přidělu, grafickém přídělovém plánu, popř. v jiných podkladech dočasného charakteru tak, jak jsou uvedeny v §§ 12, 13 resp. § 22 zákona č. 90/1947 Sb.*“¹⁹¹ Na základě této citace lze považovat provedenou revizi zbytkového statku Albrechtice jako nedokončené přídělové řízení, které nebylo zapsáno a graficky zaneseno v dřívějších pozemkových evidencích. K opětovnému vydání přidělených pozemků přídělčům nebo jejich právním nástupcům při technické realizaci restitučních procesů probíhajících po roce 1991 nedošlo.

Obdobný vývoj přidělených pozemků byl i v ostatních zájmových obcích. Jedinou zjištěnou výjimkou v rámci celého přídělového řízení zbytkového statku Albrechtice je pozemek 315/8 v katastrálním území Košice. Jako jediný byl tento pozemek zapsán do pozemkové knihy v souvislosti s notářským zápisem NZ 38/58 ve věci kupní smlouvy, ze dne 10. října 1957, kde tvořil dodatek této kupní smlouvy. Po založení evidence nemovitostí v roce 1984 byl tento pozemek řádně zaevidován a zapsán na list vlastnictví č. 440 pro katastrální území Košice.¹⁹²

6.2.7. Zbytkový statek Albrechtice a současný katastr nemovitostí

Čistě z pohledu současného katastru nemovitostí se jedná o nejlepší, i když nepřilíš častý výsledek nedokončených přídělových řízení po druhé světové válce. Přídělové listiny svědčící o nabytí vlastnických práv přídělčů k pozemkům, které byly předmětem revize zbytkového statku Albrechtice, nebyly nikdy zaneseny do písemného operátu dřívějších evidencí. Rovněž grafický

¹⁹¹ Pokyn č. 1133/94-11., Ministerstva zemědělství ČR, Českého úřadu zeměměřického a katastrálního a Pozemkového fondu ČR o společném postupu při uplatňování § 11 odst. 1 písm. f) zákona č. 229/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů [online]

¹⁹² KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sběrka listin, k.ú. Košice, LV 440, 1984.

přídělový plán nebyl v mapách dřívějších evidencí proveden. Při komplexním zakládání evidence nemovitostí v roce 1984 podle zákona č. 22/1964 Sb., nedošlo k provedení zápisů přidělených parcel do písemného operátu EN, protože přidělci se přidělů zřekli ještě před rokem 1957. Po roce 1989 v souvislosti se společenskými a politickými změnami byl přijat zákon číslo 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě. Ve smyslu tohoto zákona obdržel referát Okresního pozemkového úřadu v Kutné Hoře restituční nárok původních vlastníků zbytkového statku Albrechtice. Restituční nárok byl shledán jako oprávněný a veškeré nemovitosti, které byly odejmuty původním vlastníkům dne 14. 10. 1948 podle tehdy platného zákona č. 142/1948 Sb., jim byly vydány zpět.¹⁹³

Navzdory veškerému vynaloženému úsilí jak oblasti administrativy, měřických prací v terénu, ale i vlastních přidělců a původních vlastníků zbytkového statku Albrechtice v době provádění revize I. pozemkové reformy tento přiděl pro současný katastr nemovitostí neexistuje, a není veden v jeho operátech.

V současnosti je již soubor grafických a písemných informací katastru nemovitostí v prostoru případové sondy zcela digitalizován. U sbírky listin probíhá převod všech došlých listin do digitální podoby až od roku 2014. Veškeré předchozí listiny jsou v papírové podobě.

Digitalizace souboru písemných informací (SPI), se uskutečnila v roce 1996.¹⁹⁴ Vycházela z písemných podkladů poskytnutých evidencí nemovitostí, kterými jsou zápisy z komplexního zakládání evidence nemovitostí, listy vlastnictví EN a za podpory údajů pozemkové knihy.

Digitalizace souboru grafických informací (SGI) byla realizována v roce 2015.¹⁹⁵ Z grafických podkladů se k její realizaci používaly mapy katastru nemovitostí, mapy evidence nemovitostí, mapy JEP, pozemkového katastru, katastru daně pozemkové, mapy stabilního katastru a veškeré dostupné geometrické plány a náčrty. Průběh digitalizace grafické části se během práce neustále porovnával a vyhodnocoval se souborem písemných informací katastru nemovitostí. Podpůrně se využívalo vyšetřovacích záznamů z komplexního zakládání evidence nemovitostí, výpočetních protokolů evidence nemovitostí a JEP. Ve složitějších případech i výpočetních protokolů pozemkového katastru a katastru daně pozemkové.

¹⁹³ KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sbirka listin, k.ú. Polánka, 1991.

¹⁹⁴ KP KH., Katastr nemovitostí, Soubor písemných informací, k.ú. Polánka, 1996.

¹⁹⁵ KP KH., Katastr nemovitostí, Soubor grafických informací, k.ú. Polánka, 2015.

**Letecký snímek prostoru přidělu zbytkového statku Albrechtice pro
zájmovou obec Bedřichov, rok 2015.**

Obr. 9: Digitalizovaná mapa KMD v oblasti části přidělu + ortofoto (r. 2015)

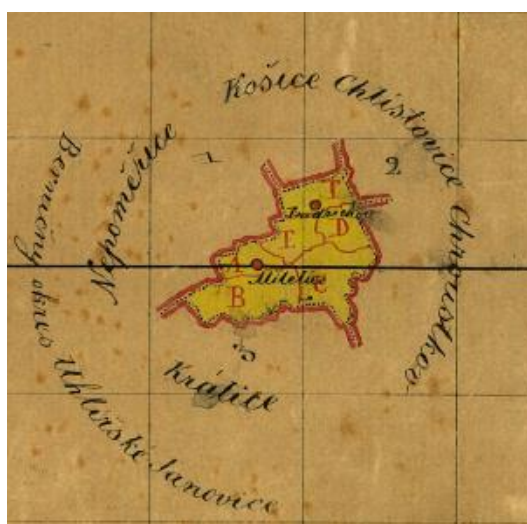
6.3. HTÚP a pozemková evidence po roce 1955 v obci Miletice

Druhá část případové sondy má za cíl nastínit průběh hospodářsko-technických úprav pozemků a zakládání jednotné evidence půdy (JEP) po roce 1955. Pro potřeby sondy bylo opět vybráno katastrální území Miletice s osadou Bedřichov nacházející se v územně správním celku obce Nepoměřice.

Protože HTÚP úzce souviselo se zakládáním jednotných zemědělských družstev, vybočí tato část sondy z roviny výhradně katastrální a ve stručnosti popíše průběh kolektivizace a zakládání JZD v malých obcích Miletice a Bedřichov. Ustavení JZD byla podmínkou pro zahájení pozemkových úprav. Hospodářsko-technické úpravy pozemků byly pak na žádost JZD provedeny v celém katastrálním území Miletice u Nepoměřic na jaře 1958. Ihned po jejich dokončení bylo přistoupeno k zakládání jednotné evidence půdy. Při něm byly řešeny některé územní změny, které nastaly během pozemkových úprav.

6.3.1. Historie obce Miletice s osadou Bedřichov

Ve vzdálenosti 1.5 km od obce Nepoměřice se rozkládá spádová obec Miletice u Nepoměřic s osadou Bedřichov. S katastrální obcí Miletice sousedí celkem pět katastrálních území: Od severu směrem na východ jsou to k.ú. Košice, Chlístovice u Malešova, Kralice a na severozápadě je to katastrální obec Nepoměřice.

Obr. 9: Klad mapových listů stabilního katastru, k.ú. Miletice

První zmínka o obci Miletice pochází z první poloviny 15. století, kdy byla v držení zboží Si-
onského a součástí statků Kapituly pražské. V průběhu jednoho sta let se zde vystřídali různí
majitelé. V roce 1581 se obec Miletice i s osadou Bedřichov (Friedrichsdorf) stala součástí
panství malešovského. Samotnou osadu Bedřichov založili robotníci, kteří „obdrželi od panství
malešovského občiny, aby je v orná pole proměnili a stali se po letech jejich majetkem, když
robotní práci budou vyplaceny.“¹⁹⁶ Posledním majitelem obce Miletice s osadou Bedřichov byl
Karel svobod. Pán z Dalberka. Po zrušení nevolnictví v roce 1948 se obyvatelé obou obcí stali
svobodnými.¹⁹⁷

6.3.2. Zřizování mapy stabilního katastru a založení nových knih po- zemkových.

V souladu s císařským patentem Františka I. ze dne 23. prosince 1817 došlo v roce 1838 k
založení mapy stabilního katastru pro katastrální území Milletitz und Colonie Fridrichow.¹⁹⁸

Reambulace stabilního katastru provedená po vydání reambulačního zákona ze dne 24. května
1869, čís. 88 ř. z., mezi lety 1869 – 1882, (přesný rok nelze z dochovaných materiálů zjistit),
žádné zásadní změny nepřinesla.

Po skončení reambulace bylo přistoupeno k založení nové knihy pozemkové pro katastrální
území Miletice a osadu Bedřichov. Přesný rok založení není v pozemkových knihách uveden,
ale na základě výsledků zkoumání pomocí paleografické metody lze datovat vznik pozemkové
knihy pro katastrální území Miletice do roku 1876.

Do metrické soustavy přešlo katastrální území po pravidelné periodické revizi katastru daně
pozemkové, která se konala v roce 1894.¹⁹⁹ Podle zákona o revizi katastru daně pozemkové ze
dne 24. května 1869 číslo 88 ř. z., bylo nařízeno zavedení metrické míry pro katastry až od
počátku roku 1896. Skutečnost, že k zavedení metrické míry bylo přistoupeno dva roky před
zákonem stanoveným datem, naznačuje, že do metrické soustavy nejspíš přecházela jednotlivá
katastrální území postupně ihned po provedení revize katastru daně pozemkové.

¹⁹⁶ Stanislav ZATŘEPÁLEK, *50 let dějin obcí spojených společným hospodařením*, Onomyšl 2007, s. 299.

¹⁹⁷ Tamtéž s. 283.

¹⁹⁸ KP KH, Stabilní katastr, Grafický operát stabilního katastru, Pracovní mapy stabilního katastru, k.ú. Miletice
s osadou Bedřichov, 1838.

¹⁹⁹ KP KH, Katastr daně pozemkové, Písemný operát, Výpočetní protokoly, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov,
1894.

Nové reprodukované mapy katastru daně pozemkové byly vytištěny v roce 1906 podle doplněných map stabilního katastru. K přejmenování Fridrichova na Bedřichov došlo v roce 1910.²⁰⁰ Změna názvu se v katastrálních mapách projevila pouze přeškrtnutím starého a napsáním nového názvu. Protože katastr obce Miletice nebyl od roku 1948 součástí žádného panství, první pozemková reforma po roce 1919 a s ní související změny majetkových práv se zde neprojevily. Nové mapování, konané po vyhlášení pozemkového katastru v roce 1927, se provádělo spíše ve větších městech středních Čech. V obci Miletice nadále zůstávaly v platnosti reprodukované mapy z roku 1906. V roce 1956 byly tyto mapy využity k výrobě kyanotypických kopií katastrálních map, do kterých se zanášely výsledky provedených pozemkových úprav během zakládání jednotné evidence půdy. Plány HTÚP se do současnosti nedochovaly. Mapy JEP po roce 1964 posloužily jako podklad pro tvorbu mapy souvislého zobrazení. Při jejich vytváření došlo k mechanickému překreslení mapy JEP, včetně přerušovaných čar, označujících pouze přibližné hranice parcel, určené, či spíše odhadnuté během zakládání JEP. Chybou v této fázi vývoje mapového operátu bylo překreslení hranic parcel zanesených do mapy JEP pouze na podkladě užívacích vztahů a nikoliv změnou rozsahu vlastnických práv. Tímto postupem byly následným katastrálním evidencím, včetně současného katastru nemovitostí způsobeny nemalé problémy. Mapování pro účely evidence nemovitostí nebo základní mapy velkého měřítka se v katastru obce Miletice nekonalo. Během roku 2015 byla v katastrálním území provedena digitalizace souboru grafických informací přepracováním. Během ní byly odhaleny a odstraněny chyby vzniklé po roce 1948, zejména pak z období mezi lety 1958-1964. Dosud používané katastrální mapy a mapy souvislého zobrazení tím v roce 2015 ukončily svoji původní funkci a byly petrifikovány.

6.3.3. Revize 1. pozemkové reformy

Revize první pozemkové reformy se dotkla katastrálního území Miletice pouze velmi okrajově. V katastru obce nebyl žádný zbytkový statek. Nejbližší zbytkový statek Albrechtice se nacházel v sousedním katastru obce Košice. Hranice grafického přidělového plánu se v nejkratší vzdálenosti nacházela 540 m od hranice katastrů Miletice a Košice. Jediným projevem revize zbytko-

²⁰⁰ KP KH., Katastr daně pozemkové, Písemný operát, Výpočetní protokoly, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov, 1910

vého statku Albrechtice byl přiděl několika pozemků třem žadatelům z osady Bedřichov a jednomu z Miletic²⁰¹, kteří v rámci zákona č. 46/1948 Sb., tyto drobné přídělky v důsledku založení JZD vrátili do vlastnictví Československého státu.²⁰²

6.4. JZD jako podmínka k provádění pozemkových úprav.

6.4.1. JZD Miletice

Pro realizaci hospodářsko-technických úprav pozemků, jako jednoho ze silných nástrojů k socializaci venkova, bylo žádoucí, aby v každé obci došlo k založení JZD. Nově vzniklá JZD pak o provedení pozemkových úprav požádala příslušný ONV. Zakládání JZD bylo často velice chaotické a mnohá JZD krátce po svém vzniku zase zanikla.

Pozitivním zjištěním je, že při studiu archivních pramenů nebyl v obci Miletice s Bedřichovem objeven žádný případ násilného odsunu nějakého sedláka označeného nálepkou kulak. Naopak byl v obci zaznamenán případ z května 1953, kdy nově jmenovaný předseda MNV, politický pracovník, měl na žádost ONV v Kutné Hoře rozhodnout, zda jeden z místních zemědělců je kulak, protože neplní předepsané dodávky. Přes veškerý nátlak nového soudruha předsedy MNV se na jednání 23. května 1953 rada MNV usnesla, že dotyčný zemědělec je řádným dodavatelem a návrh na označení vesnickým boháčem co nejrozhodněji zamítla.²⁰³

V průběhu roku 1955 probíhala v obci neúspěšná přesvědčovací kampaň za založení JZD. Na konci srpna 1955 se plénum MNV Miletice usneslo, že v obci Miletice nejsou pro založení JZD vytvořeny vhodné podmínky. K dalšímu pokusu o založení JZD došlo po obdržení dopisu ONV v Kutné Hoře ve věci socializace obce a založení JZD v obci. Plénum MNV se sešlo 2. července 1957 a opět bylo přijato usnesení, že podmínky pro založení JZD v obci vytvořeny nejsou.²⁰⁴

Založení JZD Miletice bylo nakonec odsouhlaseno po vytrvalém přesvědčování místních zemědělců na veřejné ustavující schůzi v Mileticích dne 3. května 1958. Usnesení o založení JZD Miletice bylo ke schválení postoupeno Okresnímu národnímu výboru v Kutné Hoře, který podle § 5 odst. 2 zákona č. 69/1949 Sb., založení JZD Miletice odsouhlasil. Dne 30. června 1958 bylo JZD Miletice zapsáno do podnikového rejstříku.²⁰⁵ Přihlášky do JZD si po jeho

²⁰¹ SOKA KH, fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Košice, kart. 425.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Stanislav ZATŘEPÁLEK, *50 let dějin obcí spojených společným hospodařením*, Onomyšl 2007, s. 289.

²⁰⁴ SOKA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, MNV Nepoměřice-korespondence 1946-1954,1955, kart.

1.

²⁰⁵ Tamtéž.

vzniku podalo 35 místních zemědělců, kteří v součtu obhospodařovali 16 závodů sdružených do JZD.²⁰⁶ Závodem se v té době rozumělo každé hospodářství, které bylo součástí jednotného zemědělského družstva a nerozhodovalo, zda patří soukromníku nebo nějaké organizaci, případně státu. JZD Miletice začínalo hospodařit na zemědělských pozemcích o celkové výměře 136,75 ha. Z toho bylo orné půdy 108,03 ha a 8,74 ha tvořily záhumenky členů družstva. Po provedení HTÚP a přistoupení dalších sedmi členů během roku 1959 se úhrnné hodnoty výměry družstvem obhospodařovaných pozemků zvýšily na 158,74 ha zemědělské půdy. Z toho 134,62 ha půdy orné a 10,18 ha záhumenků. Zbývající výměra 13,94 ha pak vytvářela nedělitelný fond a technické zajištění JZD.²⁰⁷

6.4.2. JZD Bedřichov

Za podobných podmínek jako v Mileticích bylo okresními orgány v Kutné Hoře v květnu 1958 odsouhlaseno založení JZD Bedřichov. Do podnikového rejstříku bylo zapsáno dne 1. června 1958. Výměra zemědělské půdy činila 62,65 ha orné zemědělské půdy. Z toho bylo 55,51 ha půdy orné a 4 ha byly záhumenky členů družstva. Zbývající půda byla součástí nedělitelného fondu a technického zajištění. Členskou základnu tvořilo 8 členů, kteří byli zároveň i stálými zaměstnanci. Již po pěti měsících společné práce se stala situace družstva neudržitelná a 5. listopadu 1958 došlo k dohodě mezi JZD Bedřichov a Státním statkem Albrechtice o převzetí hospodářství z JZD Bedřichov. Na základě této dohody proběhl převod tří závodů do ČSSS Albrechtice. Ostatní členové, kteří s převodem svých závodů pod ČSSS nesouhlasili, podali přihlášky do JZD Miletice.²⁰⁸ Tím JZD Bedřichov po pěti měsících činnosti zaniklo. Ještě před svým zánikem si JZD Bedřichov podalo žádost o provedení HTÚP, kterou Odbor zemědělství a lesního hospodářství rady ONV v Kutné Hoře pod č.j. Zem 29/1958-HTÚP ze dne 18. června 1958 schválil. HTÚP na pozemcích bývalého JZD Bedřichov proběhly v termínu 18. 10. 1958 až 8. 11. 1958.

Po přijetí členů ze zaniklého družstva v Bedřichově, ale ani JZD Miletice už před sebou dlouhé trvání nemělo. Ve druhé polovině roku 1959 bylo politickými orgány projednáno sloučení družstva Miletice s JZD Nepoměřice. Slučovací schůze se konala 18. ledna 1960 na MNV Nepoměřice. Zde bylo sloučení obou JZD schváleno a předáno ONV v Kutné Hoře, který sloučení

²⁰⁶ Stanislav ZATŘEPÁLEK, *50 let dějin obcí spojených společným hospodařením*, Onomyšl 2007, s. 317.

²⁰⁷ Stanislav ZATŘEPÁLEK, *50 let dějin obcí spojených společným hospodařením*, Onomyšl 2007, s. 318

²⁰⁸ Tamtéž s. 318.

JZD dne 10. března 1960 potvrdil a schválil. Z podnikového rejstříku bylo družstvo vymazáno 30. dubna 1960.

6.4.3. HTÚP v katastrálním území Miletice

Dne 3. května 1958 si Jednotné zemědělské družstvo Miletice podalo dle ustanovení § 2 vyhlášky ministerstva zemědělství č. 212/1953 Úř. list, návrh na provedení pozemkových úprav. Podle zprávy z rady ONV v Kutné Hoře ze dne 16. května 1958 byly schváleny technicko-hospodářské úpravy pozemků. Jak se se v této zprávě uvádí:

*„...od 28. dubna 1958 do 15. května 1958 založili zemědělci v obcích Košice, Vernýřov, Zdeslavice u Červených Janovic, Chroustkov, Miletice, Chlístovice, Kralice, Zdeslavice u Ma-
lešova, Senetín, Petrovice, Čenovice, Kasanice a v osadách Bedřichov a Plhov Jednotná země-
dělská družstva. Členy těchto družstev se stala většina zemědělců z obcí. Dle ustavujících schůzí
a žádostí těchto nových JZD se navrhuje radě ONV schválit provedení HTÚP v těchto nových
obcích. Provedením pozemkových úprav vytvoří se družstvům podmínky pro využití mechani-
zace polních prací pro zvýšení produktivity práce a zvýšení hektarových výnosů.“²⁰⁹*

Rada ONV schválila podle ustanovení §3 vládního nařízení č. 47/1955 Sb., a §5 vyhlášky mi-
nisterstva zemědělství č. 47/1958 Ú.l., provedení hospodářsko-technických úprav pozemků ve
všech výše uvedených obcích.

Hospodářsko-technické úpravy na pozemcích JZD Miletice probíhaly v období od 15. května
1958 do 17. června 1958. Podle technické zprávy ze dne 17. června 1958 bylo do HTÚP zahr-
nuto 13 zemědělských závodů sdružených v JZD Miletice. Celková výměra zemědělské půdy
členů JZD zahrnutá do HTÚP činila 136,81 ha zemědělské půdy. Se soukromým sektorem bylo
směněno 1,93,02 ha zemědělské půdy.

Podkladem použitým pro výkazy ploch byly údaje pozemkového katastru. Mapovým podkla-
dem byla státní mapa odvozená v měřítku 1:5000 a 1:2880. Pozemkové úpravy proběhly v ka-
tastru obce, v terénu mírně svažitém, přehledném, bez speciálních kultur. Soustředění půdního
fondu JZD bylo navrženo do přirozených hranic půdních bloků. Nové nebo změněné hranice
pozemků, včetně záhumenek byly v přírodě vytýčeny a vykolíkovány. Pro každého člena JZD
byla vytvořena záhumenka. Podle zápisu z členské schůze z 29. července 1958, na které byly
přijaty stanovy vznikajícího JZD, bylo mimo jiné odsouhlaseno, že družstvo rodině každého
člena přidělí do užívání záhumenek. Nejvyšší přípustná výměra činila 0,50 ha včetně zahrady

²⁰⁹ SOkA KH., fond ONV KH, inv. č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Nepoměřice, kart. č. 427.

nebo ovocného sadu, s podmínkou, že členy družstva jsou nejméně dva rodinní příslušníci. Celkem tedy bylo při HTÚP vytvořeno 1,93 ha záhumenek.

Se zánikem JZD Bedřichov a přechodem jeho pěti členů do JZD Miletice, vyvstala potřeba nové změny již provedených HTÚP. Proto si představenstvo družstva podalo žádost o přepracování dokončených pozemkových úprav s odvoláním na změnu členské základny. ONV v Kutné Hoře žádosti vyhověl a podle zápisu z technické zprávy ze dne 6. listopadu 1958 byly pozemkové úpravy na pozemcích JZD Miletice provedeny v období od 18. října 1958 do 8. listopadu 1958. Oproti přecházejícím HTÚP se tyto úpravy vykonávaly v rozsahu 169,65 ha zemědělské půdy. Došlo při nich ke směně pozemků mezi ČSSS Albrechtice a JZD Miletice. ČSSS dostal 32,54 ha a JZD Miletice 30,59 ha zemědělské půdy. Soukromý sektor neobdržel nic. Počet závodů se zvýšil ze 13 na 18 a souběžně s tím se zvýšil i počet záhumenek na 18 a jejich celková výměra činila 16,19 ha.

Prostřednictvím hospodářských úprav bylo dosaženo splnění několika závazků, vyplývajících ze vzorových stanov podle zákona č. 49/1959 o jednotných zemědělských družstvech, které na členské schůzi konané dne 29. července 1958 odsouhlasilo 21 přítomných členů, z celkového počtu 33 zakládajících družstevníků. Jedním ze splněných závazků bylo i rozorání mezí podle článku 2 stanov přijatých při založení JZD Miletice. Citují: „*Všechny meze, které dosud jednotlivé pozemky oddělují (kromě zábran proti splavování půdy), se rozorají a utvoří se velké scelené lány, na kterých budou členové společně hospodářit*“.²¹⁰

Rozoráním mezí se fyzicky zvýšila úhrnná plocha orné půdy v terénu a role se změnily v lány - půdní bloky. Tím byl splněn další z požadavků na vytvoření podmínek pro zavedení socialistické velkovýroby a s ní spojeného co nejširšího využití mechanizace k zemědělským pracem.²¹¹ V neposlední řadě byly splněny i cíle politické ve smyslu postupné likvidace soukromého zemědělského stavu.

Změny výměry po provedení HTÚP byly zaznamenány pouze v evidenčních štítcích orné a zemědělské půdy spravovaných v rámci štítkové akce od roku 1952 příslušným MNV. Nefunkční katastrální evidence prozatím tyto údaje nepřevzala.

Mapa pozemkového katastru, meze, pokud se nejednalo o pozemky sloužící jako protierozní zábrana se zpravidla neevidovala. Jednotlivé meze většinou neměly přidělená parcelní čísla a

²¹⁰ SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, Revize 1. pozemkové reformy, JZD Nepoměřice 1948-1967, kart. 610.

²¹¹ Valer FÁBRY, *Zemědělsko-družstevní právo*, Praha 1958, s. 152-154.

v terénu je nejčastěji tvořila hlubší brázda v prostoru vlastnických hranic pozemků.²¹² Při zakládání jednotné evidence půdy v roce 1958 se proto tento stav projevil pouze seškrtáním vlastnických hranic scelených pozemků a sečtením výměr sloučených parcel.

**Prostor k.ú. Miletice u Nepoměřic u osady Bedřichov před provedením HTÚP,
rok 1954.**

Obr. 10: Letecký snímek z roku 1954 poskytuje pohled na nescelené role před HTÚP.
Zdroj: <http://kontaminace.cenia.cz/>

Prostor k.ú. Miletice u Nepoměřic u osady Bedřichov, rok 2015.

Obr. 11: Letecký snímek z roku 2015 poskytuje pohled scelený lán po HTÚP.

²¹² Informace poskytla paní Kmochová. Agronom JZD Nepoměřice. Nepoměřice 5. 11. 2015.

6.4.4. Jednotná evidence půdy v obci Miletice

Zakládání jednotné evidence půdy v katastrálním území Miletice bylo zahájeno souběžně s HTÚP. V tomto katastrálním území bylo zakládání JEP provedeno v souladu s usnesením vlády ze dne 28. 11. 1956 zjednodušenou metodou přebírající údaje z předchozích akcí²¹³ – tedy pozemkového katastru a HTÚP.

Badatelský význam pramenů ze zakládání JEP v této obci výrazně snižuje jejich malý rozsah. V archivních fondech se nezachovala žádná korespondence, technická nebo závěrečná zpráva. Z písemného elaborátu JEP se dochovaly základní předepsané části operátu, mezi které patří soupisy parcel, výkazy změn, výpočetní protokoly a evidenční listy, které poskytovaly přehled o skutečném rozsahu užívání půdy. Z měřického operátu se zachovaly pouze pracovní mapy a pozemkové mapy JEP, což jsou otisky pozemkových map v měřítku 1:2880, se zákresy provedených změn vyšetřených při zakládání JEP. Otisky pozemkových map byly pro katastrální území Miletice vyrobeny technologií pozitivní kyanotypické kopie s modrým tiskem s gramovou vahou 200-250.²¹⁴

Technologie pozitivní kyanotypické kopie poskytla velmi špatně čitelné kopie původních zákresů parcel, které se stářím ještě více zhoršily a mapy jsou v současné době již velmi špatně čitelné, v některých sekcích prakticky nečitelné. Zákresy provedené v souvislosti s vyšetřováním za účelem založení JEP v k. ú. Miletice jsou v mapových listech vesměs dobře čitelné, ale s ohledem na kvalitu a špatnou čitelnost původní kresby je čtení v mapě velmi problematické. V souladu se směrnicí č. 1 z 10.12.1955 (ÚSGK č.j.: SZ: 242-334-16100/55 v doplněném vydání z 23.6.1956, ÚSGK č.j. SZ: 242-334-8000/65 pro založení jednotné evidence půdy, měly být před zahájením pořizování kopií katastrální mapy pro účely JEP v katastrální mapě řádně zobrazeny veškeré změny předmětů měření, které byly vyšetřeny a zaměřeny do konce roku 1955 a na které má OMS doklady.²¹⁵ V k.ú. Miletice je to pouze jedna složka s deseti polohopisnými nástiny, vyhotovená v roce 1954.²¹⁶

Porovnáním obsahu polohopisných náčrtů s katastrální mapou pozemkového katastru pro k.ú. Miletice bylo zjištěno, že žádný z polohopisných nástinů nebyl do katastrální mapy pro k.ú.

²¹³Lumír NEDVÍDEK, *Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky*, [online]Praha 2003[cit. 2015-06-28] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.

²¹⁴ Zákresy změn zaměřených pro údržbu JEP do pozemkových map a jiných služebních map velkých měřítek.: č . 222-334.1-1122/1963. Praha: Ústřední správa geodézie a kartografie, 1963. Instrukce.

²¹⁵ ÚSGK, *Směrnice č. 1: pro založení jednotné evidence půdy*, 1956 Praha.

²¹⁶ Jednotná evidence půdy, Grafický operát, Neměřické náčrty, k.ú. Miletice, 1958, č. 1847.

Miletice proveden a v mapě k.ú. Miletice před jejím uzavřením zobrazen. Katastrální mapa k.ú. Miletice byla v roce 1957 uzavřena.

Zákresy vyšetřeného stavu byly prováděny přímo v terénu do pozemkové mapy, což byla pracovní kopie katastrální mapy rozřezaná na čtvrtky a zpevněná kartonovým podlepením. Tyto pracovní mapy byly po dokončení místního vyšetřování kancelářským zpracováním přeneseny do pozemkových map JEP. Z takto vytvořené mapy JEP byla zhotovena kopie - evidenční mapa, která byla předána MNV a pozemková mapa JEP, která byla ponechána okresnímu měřičkému středisku za účelem další údržby.²¹⁷ Pracovní i pozemkové mapy JEP se dochovaly.²¹⁸ Evidenční mapy poskytnuté MNV v Nepoměřicích se v žádném archivním fondu nepodařilo dohledat.

Jako základní zdroj pro založení jednotné evidence půdy byl využíván písemný elaborát pozemkového katastru k.ú. Miletice. Zápisy šetření a provedených změn se do elaborátu pozemkového katastru neprováděly. Rovněž tak původní grafický operát pozemkového katastru zůstal změnami JEP nedotčen.

6.4.5. Výsledky JEP v obci Miletice

Z příčiny chybějící korespondence se přesné zahájení prací za účelem založení jednotné evidence půdy v k.ú. Miletice se nepodařilo dohledat. Z údajů písemného operátu JEP lze datovat přípravné práce do první poloviny roku 1958.

Soupis vyšetřených parcel, který byl vyhotoven ve dnech 12. -14. března 1958, udává celkovou evidovanou plochu půdy 215.67 hektarů zemědělské půdy a 12.94 hektarů nezemědělské půdy.²¹⁹ Bylo vyšetřeno a do soupisu parcel zaneseno 29 stavebních parcel a 490 parcel pozemkových.

V rámci zakládání JEP byl po vyhotovení soupisu parcel a na podkladě vyšetřování uživatelských vztahů včetně zohlednění výsledků HTÚP zpracován výpočetní protokol. Jeho zpracování bylo dokončeno 3. dubna 1959. Účelem bylo zpracovat a provést výpočty změněných parcel v rámci zakládání JEP²²⁰

²¹⁷ ÚSGK, *Směrnice č. 1: pro založení jednotné evidence půdy*, 1956 Praha.

²¹⁸ KP KH, *Jednotná evidence půdy, Grafický operát, Mapy jednotné evidence půdy, k. ú. Miletice 1958, mapový list 2.*

²¹⁹ KP KH, *Jednotná evidence půdy, Písemný operát, Sbírk listin, k. ú. Miletice 1958.*

²²⁰ ÚSGK, *Směrnice č. 1: pro založení jednotné evidence půdy*, 1956 Praha.

Úhrnné hodnoty parcelních změn při zakládání JEP v extravilánu obce udávaly:

- celkem zpracovaných parcel 319
- zaniklo parcel 220
- vytvořeno nových půdních bloků 52
- změnou výměry dotčeno parcel 51
- změna výměry parcel při provádění HTÚP 6
- nově vytvořených parcel v rámci HTÚP 29

V intravilánu obce došlo ke zrušení 9 pozemkových parcel jejich sloučením do 8 stavebních parcel stejných vlastníků.

V dubnu 1961 proběhla údržba JEP. Přezkoumáním výpočetního protokolu bylo v extravilánu obce zjištěno:

- celkem zpracovaných parcel 27
- zaniklo parcel 18
- nových půdních bloků vytvořeno 7
- změnou výměry dotčeno parcel 0
- změnou výměry HTÚP dotčeno parcel 0
- nově vytvořených parcel 0

V intravilánu obce nebyla provedena žádná změna.²²¹

Z předchozího přehledu je patrné, že i v malé obci, jakými je obec Miletice se jednalo o zpracování údajů nemalého rozsahu. Ve snaze o dodržení termínů prací daných usnesením vlády č. 192 a splnění stanoveného plánu zakládání JEP v časovém horizontu 3 let²²² byly ve velké míře využívány instrukce ze Směrnice 1 pro založení JEP, uvedené v článku 7: „*Postup při zaměřování změn.*“ ve kterém se uvádí – „*Měření budiž provedeno účelně a úsporně,*“ tj. vyloučit nadbytečné měření v terénu. Slučování parcel se provádělo ve smyslu článku 3. odst. 5, instrukce 1: „*Sloučení parcel se provede, je-li hranice v přírodě neznatelná, aniž by se zkoumalo, zda jsou zapsány v jedné nebo více knihovních vložkách.*“ Při změnách konfigurace parcel a výpočtu výměr bylo v hojné míře využíváno možnosti trojnásobné odchylky.

Takto vzniklé chyby ve výměrách nebyly často zaznamenány a odstraněny v rámci druhé etapy zakládání evidence nemovitostí, která probíhala v obci Nepoměřice a jejich spádových obcích

²²¹ KP KH, Jednotná evidence půdy, Písemný operát, Sběrka listin, k. ú. Miletice 1958.

²²² HARTL, Viktor. Připomínky k "Prozatímním směrnícím pro obnovu map JEP k souvislému zobrazení: č.222-338.9-13/1962. Praha, 1962.

Miletice a Košice během října a listopadu v roce 1984. Šetření v této obci prováděl pouze jeden pracovník okresního střediska geodézie. Ten na podkladě dodaných listin vztahujících se ke změnám vlastnictví provedeným po roce 1950 porovnával údaje z pozemkových knih s těmito listinami a na základě výsledků šetření zakládal listy vlastnictví evidence nemovitostí. Jeho povinností bylo dát do souladu obsah těchto listin s údaji katastrálního operátu. Jako podpůrný operát používal pozemkovou knihu, parcelní protokoly pozemkového katastru, katastrální mapy a pozemkové mapy souvislého zobrazení.

Mapy souvislého zobrazení v katastru obce Miletice byly často příčinou chyb, které se během druhé etapy zakládání evidence nemovitostí v k.ú. Miletice se nepodařilo podchytit. V důsledku nedbalého vyhotovení matrice mapy souvislého zobrazení byly přebírány čárkované zákresy²²³ změn hranic parcel do mapy souvislého zobrazení.²²⁴ Tím došlo ke změně zákresu vlastnických hranic v mapě EN, které nebyly podloženy žádnou listinou svědčící o změně vlastnického práva. V okamžiku založení operátu evidence nemovitostí nastal nesoulad mezi listinami dokládajícími nabytí nemovitosti a grafickou částí operátu EN.

Pokud v dalších letech nedošlo ke zjištění a odstranění těchto chyb z iniciativy vlastníka nebo jiné osoby, byly tyto chyby často odhaleny a ve většině případů odstraněny až při digitalizaci souboru grafických informací v roce 2015.

²²³ čárkované zákresy změn, byly při zakládání JEP zaměřeny jen přibližně pro určení plochy nebo přibližného půdorysu

²²⁴ Zákresy změn zaměřených pro údržbu JEP do pozemkových map a jiných služebních map velkých měřítek.: č . 222-334.1-1122/1963. Praha: Ústřední správa geodézie a kartografie, 1963. Instrukce.

7. Závěr

Studiem historie vývoje katastrálních evidencí od prvních nedokonalých soupisů, které se k reálnému stavu věcí blížily jen vzdáleně přes období vlády osvícených panovníků a zakládání stabilního katastru, se otevře pohled na minulost z nového zorného úhlu. Poznáním jednotlivých etap vývoje katastrálních evidencí je možné objektivně posoudit totální degradaci tohoto dlouhého vývoje, která nastala po roce 1948 a snahu současného katastru o návrat k osvědčeným principům, které platily před II. sv. válkou. Hlubší poznání ale také vede k pochopení vzájemné spojitosti vývoje katastrálních evidencí s výkonnou a zákonodárnou mocí a zájmy vládnoucích elit.

Vývoj katastrální evidence od jejich prvopočátků diferencovaly technické možnosti, spojitost s předchozími evidencemi a schopnost na ně navázat. Ne vždy si ale následující evidence vzaly z těch předchozích to nejlepší, co mohly. Jako první krok zpět učinil spojený katastr josefínsko-tereziánský. Ve snaze vyhovět požadavkům šlechty nevyužil Leopold II. vymožeností berní a urbánní reformy, započaté v období Josefínského katastru a umožnil návrat zpět k méně dokonalému katastru Tereziánskému. Také perfektně založený stabilní katastr, který byl přelomem ve vývoji katastrálních evidencí, se musel potýkat s problémy nesouladu mezi stavem katastru a stavem v terénu. Ten nakonec vyřešila až jeho revize. Problémy stabilního katastru vyvstaly zejména po revolučních změnách v roce 1848. Prudký hospodářský rozvoj byl provázen zvýšenou dělbou pozemkové držby, na kterou katastr nebyl připraven. Záchrana jeho funkčnosti přišla v roce 1869 v podobě reambulačního zákona. Ke spolehlivé evidenci práv v průběhu revize přispěly úzce specializované veřejné pozemkové knihy.

Přesně sto let po revoluci roku 1848 přišla další, ještě větší krize pro katastrální evidenci. Po druhé světové válce a zejména po únorových událostech 1948 přestala být katastrální evidence udržována úplně. V historii katastrů se nepodařilo najít vhodný ekvivalent k nastalému stavu. Pozemkový katastr byl ztracen pro svou neschopnost evidovat uživatelská práva. Z pohledu katastru se jedná o naprosto nepochopitelný přístup. Po přečtení dobové literatury a objektivním posouzení všech faktorů a dějinného vývoje působícího v oné době na velkou část společnosti nelze tento přístup schvalovat ani ospravedlňovat, ale lze ho pochopit. Již v době první pozemkové reformy bylo hlásáno heslo, které bylo později zakotveno do ústavy z 9. května 1948 „*Půda patří tomu, kdo na ní pracuje*“. Po roce 1948 již stačilo pouze vytvořit přiměřené právní instrumenty, které vhodně pozměnily význam tohoto hesla, vysvětlily, že půda je přisvojována jejím užíváním a celý proces destrukce po staletí trvajících vývoje katastrů byl zahájen.

Souběžně s úpadkem katastrální evidence nastal i úpadek veřejných knih. V počátcích Českého státu byla jejich působnost rozšířena na celou oblast veřejného života. Postupem doby se okruh jejich působnosti začal diferencovat na práva vztahující se převážně k nemovitostem. Tím se jejich kvalita a důvěryhodnost v této oblasti dostala na velmi vysokou úroveň. Pro vklady práv do veřejných knih platila pevná a neměnná pravidla. Po druhé světové válce začala tato formálnost veřejných knih upadat stejně jako celý pozemkový katastr. V roce 1964 s přijetím zákona o evidenci nemovitostí byly zápisy do veřejných knih ukončeny úplně. Při obnově evidence vlastnických práv po roce 1964 posloužily při zakládání nové evidence nemovitostí jako průkazní materiál k překlenutí vakua, které nastalo po únoru 1948. Jako průkazní materiál pozemkové knihy pak posloužily ještě jednou po roce 1989 při řešení restitučních nároků. Jako průkazní materiál slouží při správě katastru nemovitostí v některých specifických případech dodnes.

Při zakládání evidence nemovitostí v roce 1964 byla sloučena funkce veřejných knih s funkcí katastrů. Evidence nemovitostí (i když s výhradami) obnovila evidenci vlastnických vztahů k nemovitostem. Bez využití pozemkového katastru, jeho operátů a veřejných knih, by se úkol obnovy splnit nepodařilo. Evidence nemovitostí byla v roce 1993 nahrazena zákonem o katastru nemovitostí. Podle tohoto zákona a zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv z roku 1992 se operátem katastru nemovitostí stal v podstatě bývalý operát evidence nemovitostí. S převzetím operátů evidence nemovitostí došlo i k přenosu veškerých jeho nedostatků do současného katastru. Fakticky je od roku 1993 věnováno velké úsilí o odstranění těchto nedostatků ve snaze splnit jednu z nejdůležitějších funkcí katastru, kterou bezesbytku plnil před rokem 1948. Tou je důvěryhodnost a zabezpečení právních jistot ve vztahu k nemovitostem. Do zahájení účinnosti katastrálního zákona č. 256/2013 Sb., byla autorita katastru podrývána polovičatým uplatněním zásady intabulace a materiální publicity. Tyto principy byly uplatňovány pouze při zápisu práv vkladem. To se týkalo pouze převodů některých vlastnických práv. Po přijetí nového katastrálního zákona 256/2013 Sb., rozšířil se tento okruh o věcná práva, věcná práva, nájem, pacht a další. Ostatně celý současný katastrální zákon se v mnoha ohledech vrací k předválečným katastrům. Skoro vše je založeno na paragrafech nového katastrálního zákona a nového občanského zákoníku.

I při tom nejjednodušším porovnání současného a předchozích katastrů lze vybrat ty nejzákladnější společné znaky spojující starou a novou katastrální evidenci.

- Katastrální území mají pouze s malými změnami svůj původ v katastru Josefínském.
- Většina současných map katastru nemovitostí má svůj původ v mapách stabilního katastru. V současnosti probíhající digitalizace SGI vychází z map pozemkového katastru. Digitální mapy takto vzniklé, jsou ve své podstatě zpřesněnými mapami stabilního katastru.
- Geometrický plán pochází z doby reambulace stabilního katastru.
- Písemný a grafický operát se rozšířil o novou terminologii, ale jeho podstata vychází z operátů stabilního katastru.
- Souřadnicový měřický systém (S-JTSK) vychází z Křovákova zobrazení, zavedeného v době platnosti pozemkového katastru.
- S přijetím katastrálního zákona 256/2013 Sb., bylo obnoveno staré právo „*superficies solo cedit*“ (stavba je součástí pozemku).²²⁵

Případová studie byla vedena snahou zachytit průběh konkrétních klíčových intervencí ve vybrané obci do dosud perfektně fungující katastrální evidence a jejich vliv na soudobý katastr nemovitostí. První klíčový poznatek ale přineslo už shromažďování potřebných pramenů. Studium počátků katastrálních prací v dávné historii je značně omezeno nedostatkem písemných pramenů. Studium pozemkové evidence po roce 1948 si na nedostatek písemných pramenů stěžovat nemůže, ale přesto je ztíženo všeobecným zmatkem, panujícím při vydávání zákonů a instrukcí. Ty se snažily zavést novou evidenci pozemků na základě nikdy nepoužitých principů. Po každé vydané instrukci nebo zákonu následovalo nepřeborné množství dodatků, z nichž mnohé byly vydávány jenom proto, aby připomněly, že úspornost práce je důležitější než její kvalita. Největší potíž při studiu tohoto období nastává při návštěvě z některých archivních fondů. Jejich obsah je často omezen na zlomky materiálu jenom málo vhodného ke studiu. To nutí k přemýšlení, proč to tak je. Po proniknutí do problematiky oné doby, se nabídne vysvětlení. Neexistovala žádná centrální evidence. Vedením a správou evidence půdy byly pověřeny místní národní výbory, jejichž funkcionáři o problematice evidence a správy nemovitostí větši-

²²⁵ Protože po roce 1950 vzniklo velké množství staveb na cizím pozemku, prováděla katastrální pracoviště v roce 2012 šetření právních vztahů mezi stavbou a pozemkem. Na podkladě tohoto šetření byly stavby, u kterých to bylo možné, sloučeny s příslušnými pozemky. Přes veškeré úsilí zůstalo mnoho staveb postavených po roce 1950, zapísáno na listech vlastnictví jako stavby na cizím pozemku.

nou nevěděli nic. Přibližně jeden rok fungovaly závodové listy. Ty se neosvědčily a byly nahrazeny štítkovou akcí. Závodové listy, nyní již nepotřebná část evidence ve správě MNV a záleželo na přístupu místních funkcionářů, jaký byl jejich další osud. A stejná situace se opakovala i po ukončení štítkové akce. Ke zlepšení tohoto stavu došlo až při zakládání jednotné evidence půdy. Zde došlo k centralizaci a celorepublikovému sjednocení správy evidence půdy pod Ústřední správu geodézie a kartografie n.p. Praha. Přesně bylo stanoveno, jak bude nakládáno s písemným a grafickým operátem ze zakládání JEP, a proto se dochoval téměř celý.

Při rozboru revize I. pozemkové reformy a následného přidělového řízení došlo k potvrzení starého rčení, „*výjimka potvrzuje pravidlo*“. Původním záměrem bylo na konkrétním případě popsat vliv poválečných reforem na současný katastr nemovitostí. Mezi odbornou veřejností je všeobecně známo, že poválečné reformy, zejména pak grafické přidělové plány jsou pro současný katastr nemovitostí vážným problémem. Často znamenají složité opravy katastrálního operátu nejčastěji během digitalizace SGI. Mezi běžné problémy zejména patří chyby ve výměrách parcel, duplicitní vlastnictví, u kterých není katastrální úřad oprávněn rozhodnout, kdo je vlastníkem předmětného pozemku apod. V horším případě se následky revize první pozemkové reformy řeší jednoduchými pozemkovými úpravami nebo rozhodnutím soudu. Ke studii byl vybrán zbytkový statek Albrechtice v katastrálním území Košice obce Nepoměřice. Zpočátku vše naznačovalo, že se jedná o standardní případ nedořešených grafických přidělů z období revize I. pozemkové reformy. Byla dohledána korespondence, zápisy z jednání, grafický přidělový plán i písemný operát. Rozparcelované pozemky byly v terénu řádně vytyčeny a předány uchazečům o přiděl. Mapa pozemkového katastru ale zůstala v nezměněné podobě. Studium dostupných archivních pramenů bylo zjištěno, že přidělci pozemky odevzdali do vlastnictví Československého státu krátce před zahájením hospodářsko-technických úprav pozemků. Po odevzdání pozemků státu již k žádnému dalšímu přidělovému řízení nedošlo a původní pozemky zbytkového statku zůstaly v užívání Státního statku Albrechtice.

Při řešení restitučních nároků po roce 1989 tak nic nebránilo tomu, aby pozemky, zabrané v roce 1948, byly opět vydány původním vlastníkům zbytkového statku Albrechtice. Při pohledu do operátu katastrální evidence je zápis rozhodnutí o vydání zabraného majetku prvním zápisem od roku 1933, kdy vlastníci statek nabyli poprvé. Veškeré převody, které proběhly v mezidobí těchto let, katastrální operát vůbec nezaznamenal.

Při studiu kolektivizace, združstevňování a zakládání JEP v obci Miletice byl zaznamenán případ snahy o vytvoření vesnického boháče „kulaka“. Tento případ s katastry sice příliš nesouvisí, ale je ukázkou, jak v některých obcích kolektivizace probíhala a také toho, že tolikrát

v soudobé literatuře a tisku, opakované represe vesnických boháčů, komunisty, ovlivňovali z velké části i jejich susedé, funkcionáři MNV. To ale nic nemění na skutečnosti, že v rámci HTÚP byly rozorány meze a tím změněna tvář okolní krajiny. JZD zde bylo vytvořeno až na třetí pokus, což také ne zcela odpovídá současným představám o násilných zakládáních družstev. Po necelých dvou letech zase zaniklo a bylo sloučeno s JZD Nepoměřice. Největší stopu pro současný katastr, v obci Miletice s Osadou Bedřichov, ale zanechalo zakládání JEP. Zejména mapy a výpočetní protokoly JEP vypovídají o hojném využívání všech povolených úlev, daných instrukcí č. 1., o zakládání jednotné evidence půdy. Mnoho parcel, vytvořených kolem roku 1958, má hranice i výměru určené pouze odhadem. Tyto chyby zůstaly neodhaleny až do jara 2015, kdy byly zjištěny a odstraněny během digitalizace SGI v katastrálním území Miletice.

8. Definice pojmů

Berně	Daně, odvody např. státu.
Digitalizace mapy	Převod grafické analogové mapy do počítačově zpracovatelné formy.
Dřívější pozemková evidence	Pevně stanovená charakteristika využití pozemku (orná půda, vinice, zahrada, trvalé travní porosty atd.).
Evidence nemovitostí	Soupis a popis nemovitostí geometricky zobrazených na pozemkových mapách s doplněním užívacích a vlastnických vztahů (v platnosti 1964 – 1992 na podkladě zákona 22/1964 Sb.)
Extravilán	Nezastavěná část obce
Fasse	Soupis pozemků, výměr parcel, vlastníků, atd.
Fotogrametrická metoda	Letecké snímkování povrchu zemského, za účelem určení hranic a výměr pozemků, s využitím vhodného souřadnicového systému
Geometrické určení	Tvar a rozměr nemovitosti nebo katastrálního území, vymezený jejich hranicemi v zobrazovací rovině
Geometrický plán	Technický podklad a neoddělitelná součást listin, podle nichž se provádí zápisy do katastru nemovitostí
Hospodářsko-technické úpravy pozemků (HTÚP)	Scelování pozemků po roce 1948, podle zákonů č. 47/1948 Sb., a roce 1955 vládním nařízením o opatření v oboru technicko-hospodářských úprav.
Intravilán	Zastavěná část obce, v níž se soustředěna zástavba, někdy také místí trať, nebo zastavěné území obce
Intabulace	Zápis (vklad) práva do veřejných knih
Jednoduchá pozemková úprava	Pozemkové úpravy malého rozsahu pro rekonstrukci předělené půdy ve smyslu dekretů prezidenta z roku 1954
Jednotná evidence půdy	Soupis a popis nemovitostí a jejich geometrického zobrazení na mapách podle skutečného využívání pozemků v terénu. Vedla se v letech 1956 -1964
Jenerální visitace	Generální revize

Katastr	Zobrazení a soupis pozemkového majetku, původně určený pro vyměřování daní.
Katastr nemovitostí	Ucelený informační systém o pozemcích a budovách pevně spojených se zemí. V současnosti také o bytech a nebytových prostorách.
Katastrální mapa	Polohopisná mapa velkého měřítka s popisem nemovitostí a katastrálních území. Pozemky se označují pozemkovými čísly a mapovými značkami. Pozemky a budovy se zobrazují průmětem svých vnějších hranic do zobrazovací roviny.
Katastrální území	Technická jednotka tvořená místopisně uzavřeným v katastru nemovitostí společně evidovaným souborem. Je zpravidla totožný s územím obce.
Komplexní pozemková úprava (KoPÚ)	Činnost, při které se uspořádávají vlastnická práva k pozemkům a s ní související věcná břemena. Při KoPÚ se pozemky prostorově upravují, scelují nebo dělí tak aby se zvelebila krajina, zvýšila její ekologická stabilita a zabezpečil přístup na pozemky.
Kopie katastrální mapy	Obraz (snímek) katastrální mapy nebo její části vyhotovený ručně, reprograficky nebo počítačovou technikou.
Mapa bývalého pozemkového katastru	Označení pro mapu bývalé pozemkové evidence, bývalého pozemkového katastru.
Měřítko mapy	Vyjadřuje poměr délky v mapě k odpovídající délce ve skutečnosti. V současnosti jsou používána měřítka dekadická a sáhová.
Operát	Součást technického díla, stanovené pro určité přesně vymezené dílo.
Operát evidence nemovitostí	Souhrn informací o nemovitostech: jsou uspořádány v měřickém a písemném operátu, sbírce listin a výkazech. Jednotkou je obec, výjimečně katastrální území.

Operát jednotné evidence půdy	Operát založený pouze pro evidenci užívacích vztahů. Později se stal základem pro zakládání evidence nemovitostí.
Operát katastrální	Veškerý měřický a písemný operát bývalého pozemkového katastru
Parcela	Obraz pozemku, který je svislým průmětem hranic v katastrální mapě, označený parcelním číslem a značkou druhu pozemku.
Planimetrické určení výměry Pozemek	Grafické určení výměry „od stolu“, bez měření v terénu. Přirozená část zemského povrchu, která je oddělená od sousedních částí hranicí. (přirozenou, vlastnickou druhu pozemku atd.)
Přídělové řízení	Agrární reforma spočívající ve vytvoření nových vlastnických hranic pozemků a dalších věcných. Výsledkem je přídělový operát. (proběhla 1918 a po roce 1945)
Půda nezemědělská	Půda nevhodná k zemědělským účelům. (lesy, vodní plochy, ostatní plocha atd.)
Půda zemědělská	Půda vhodná k zemědělskému obdělávání.
Revize údajů katastru	Přezkoumání údajů katastru a jejich souladu se skutečným stavem. Ve starých katastrech v pravidelných intervalech, nyní podle potřeby.
Scelování pozemků	Agrární operace (scelovací řízení) spočívající ve scelení rozdrobených pozemků s výměnou vlastnických práv k pozemkům. Po roce 1945 pouze změna užívání.
supercifies solo cedit	Zásada známá již z dob římského práva, v překladu znamená „povrch ustupuje pozemku“.
Uživatel nemovitosti	Fyzická nebo právnická osoba užívající nemovitost.
Výměra parcely	Plošný obsah parcely ve stanovených jednotkách.
Vlastník nemovitosti	Fyzická nebo právnická osoba vlastníčí nemovitost.

9. Seznam zkratek

ČSSS	Československé státní statky
HTÚP	Hospodářsko-technické úpravy pozemků
JEP	Jednotná evidence půdy
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KN	Katastr nemovitostí
KNV	Krajský národní výbor
KoPU	Komplexní pozemkové úpravy
KP	Katastrální pracoviště
KSČ	Komunistická strana Československa
KZEN	Komplexní zakládání evidence nemovitostí
MNV	Místní národní výbor
Obč. zák.	Občanský zákoník
ONV	Okresní národní výbor
PK	Pozemkový katastr
Ř. z.	Říšský zákoník (Rakouská monarchie)
Sb.	Sbírka (např. za číslem zákona)
SGI KN	Soubor grafických informací katastru nemovitostí
S-JTSK	system Jednotné trigonometrické sítě katastrální
SOka	Státní okresní archiv
SPI MN	Soubor písemných informací katastru nemovitostí
THM	Technickohospodářské mapy
ÚAZK	Ústřední archiv zeměměřictví a katastru
Ú.1.	Ústavní list (např. za vyhláškou)
ÚSGK	Ústřední správa geodezie a kartografie
ÚV	Ústřední výbor
z. a n.	Zákonů a nařízení
VZ	Vzorové stanovy
ZMVM	Základní mapa velkého měřítka
Z. z. Č	Zákon pro Zemi českou (C. a K. Rakousko – Uhersko)

10. Seznam pramenů a literatury

10.1. Archivní prameny

- ÚAZK Praha, Fondy katastrálních a měřických předpisů a technických předpisů pro geodetické a kartografické práce, fond C, Evid. č. C-488/31.
- ÚAZK Praha, Metodické pokyny pro vypracování jednoduchého projektu, fond C, Evid. č. C-500/66.
- ÚAZK Praha, Císařské povinné otisky map stabilního katastru, k.ú. Košice [online]. 2015 [cit. 2015-08-01].
- SOkA Kutná Hora, fond MNV Nepoměřice 1951-1959, HTÚP Miletice kart. č. 426, signatura 615.1.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967. sl. 12.
- SOkA KH, fond ONV Kutná Hora a Čáslav 1945-1960. Inventář, b. r. AF 25, s. 2, 4, 7-8.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, Revize 1. pozemkové reformy, JZD Nepoměřice 1948-1967, kart. 610.
- SOkA KH, fond JZD Nepoměřice 1948-1967, Zbytkový statek Albrechtice 1948, nezpracováno.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967. sl. 12.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, MNV Nepoměřice-korespondence 1946-1954,1955, kart. 1.
- SOkA KH., fond ONV KH, inv.č. 1296, sign. Zem. 5, Soupisové přihlášky 1948, kart. 5.
- SOkA KH., fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Miletice, kart. 426.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Košice, kart. 425.
- SOkA KH., fond ONV KH, inv. č. 1087, sign. 615.1, HTÚP Nepoměřice, kart. č. 427.
- SOkA KH, fond ONV KH, inv.č. 1307, sign. zem/20, Pozemková reforma, k.ú. Košice 1948-1967, kart. 251.

10.2. Ostatní zdroje

- Katastrální pracoviště Kutná Hora, (KP KH)., Evidence nemovitostí, Grafický operát: Mapy evidence nemovitostí, k.ú. Košice u Nepoměřic.
- KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Písemný operát, Protokoly o revizi k.ú. Košice u Nepoměřic, 1948.
- KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Příkladový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.
- KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sběrka listin., k.ú. Polánka, 1991.
- KP KH, Oddělení pozemkových knih Kutná Hora, Rejstřík parcel pro k. ú. Košice.
- KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sběrka listin, k.ú. Košice, 1984, LV 440.
- KP KH, Evidence nemovitostí, Písemný operát, Sběrka listin, k.ú. Polánka, 1991.
- KP KH, Katastr nemovitostí, Soubor písemných informací, k.ú. Polánka, 1996.
- KP KH, Katastr nemovitostí, Soubor grafických informací, k.ú. Polánka, 2015.
- KP KH, Stabilní katastr, Grafický operát stabilního katastru, Pracovní mapy stabilního katastru, k.ú. Miletice, 1838.
- KP KH, Katastr daně pozemkové, Písemný operát, Výpočetní protokoly, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov, 1894.
- KP KH, Katastr daně pozemkové, Písemný operát, Výpočetní protokoly, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov, 1910.
- KP KH, Jednotná evidence půdy, Grafický operát, Neměřické náčrty, k.ú. Miletice, 1958, č. 1847.
- KP KH, Jednotná evidence půdy, Grafický operát, Mapy jednotné evidence půdy, k. ú. Miletice 1958, mapový list 2.
- KP KH, Jednotná evidence půdy, Písemný operát, Sběrka listin, k. ú. Miletice 1958.

10.3. Literatura

- BAUDYŠ, Petr. Katastr nemovitostí. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, xiv, 291 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-304-2. s. 271 – 273.
- BĚLINA, Pavel. *Dějiny zemí Koruny české*. 8. vyd. Praha: Paseka, 2002, 328 s. ISBN 80-718-5504-9.
- BURDOVÁ, Pavla. *Desky zemské Království českého*. Ilustrace Ivana Babušková. Praha: St. ústř. archiv, 1990, 11 s. ISBN 80-900-0702-3.
- BUMBA, Jan. České katastry od 11. do 21. století. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, 190 s. ISBN 978-80-247-2318-1. s. 80, 92, 95, 99, 104, 122.
- CAFOUREK, Petr. Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty. Praha 2- Vinohrady, 1967, 131 s. Kandidátská disertační práce, [b.š.] s. 12, 13, 21, 103.
- Deset let jednotných hospodářských družstev: statistický sborník. Praha: Ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství, 1959. ISBN n.
- DUBOVSKÁ, Pavla. Přídělové plány a přídělové listiny v katastru. [online], Brno 2013, [2015-10-13] 56 s. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulty stavební, Ústav geodézie. Vedoucí práce Ing. Tomáš Šváb, Ph.D. s. 30-32, 40. Dostupné také z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=89705.
- FÁBRY, Valer. Zemědělsko-družstevní právo. II. přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 572 s. ISBN D582145. s. 148-150, 152-154, 156-160.
- FEIERABEND, Ladislav Karel a Naďa JOHANISOVÁ. Zemědělské družstevnictví: v Československu do roku 1952. Vyd. 1. Volary: Stehlík, 2007, 161 s. ISBN 978-808-6913-032.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 568 s. ISBN 80-710-6709-1.
- HRABA, Zdeněk. K fenoménu potlačování tzv. "vesnických boháčů": Zemědělské podniky v kolektivním vlastnictví. Právněhistorické studium. Praha: Karolinum, 2013, (43). ISSN 0079-4929. s. 187-198.
- KARFÍK, Zdeněk a Marie KARFÍKOVÁ. Pozemky ve světle nové právní úpravy v občanském zákoníku a daň z nemovitostí. m. n.: Havlíček Brain Team, 2012, (12). ISSN 1805-0824.
- KLIMENT, Václav. Věcná práva a katastr nemovitostí ve znění změn a doplňků právních předpisů r. 2000. Zdiby: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, 2001, 74 s. Publikace (Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický). ISBN 80-858-8116-0. s. 11.

- KŘIVANEC, Jan. První pozemková reforma a její aplikace,[online], [m.n.] 2014. 65 s. [2015-10-13] Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce [v.n.]. s. 35. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/348420/pravf_m/DP_Krivanec_final.pdf.
- KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ. Katastr nemovitostí České republiky. 9. aktualiz. vyd. podle právního stavu k 1. 5. 2005. Praha: Linde, 2005, 469 s. ISBN 80-720-1545-1. s. 22, 23-24, 24-25.
- LAUDOVÁ, Dita. Vývoj pozemkového katastru s důrazem na mapový operát. Hradec Králové, 2011. 68 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.
- MAŠEK, František. Pozemkový katastr: soupis, popis a geometrické zobrazení pozemků ČSR, [b.n.] Praha, 1948, 223 s. Knihovna ministerstva financí. s. 10, 11, 13-14, 15-17, 19-22, 23.
- MICHAL, Jaroslav a Ivan PODHORSKÝ. Evidence nemovitostí. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 1982. ISBN 4466. s. 51, 62-63, 64, 96-97, 77-98.
- NOVOTNÝ, František. Nauka o rakouském katastru a o knihách pozemkových se zvláštním zřetelem na království České: pro posluchače vys. škol techn. a pro civilní techniky. 1. Praha: Wiesner, 1896, 275 s., s. 108-136.
- PAPEŽOVÁ, Denisa. Petr Kašpar Světecký: Průkopník zeměměřických prací v jižních Čechách. České Budějovice, 2012. Dostupné také z: <http://theses.cz/id/22wga7/BakalkaS-TAG.pdf>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Ing. Magdalena Maršíková.
- REJHOLEC, Bohuslav. Zemědělská a průmyslová výroba 1945-1958: Kutnohorsko-vlastivědný obraz. Praha: Kraj. dům osvěty, 1960. ISBN n. s. 26-28.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2006, 2 sv. (759, 623 s.). ISBN 8025013111. s. 242.
- VANÍČEK, Vratislav, Petr ČORNEJ, Ivana ČORNEJOVÁ a. Dějiny zemí koruny české: Od příchodu Slovanů do roku 1740. 1.vyd. Praha: Paseka, 1992, 302 s. ISBN 80-851-9229-2. s. 166-167.
- VESELÝ, Vilém. Knihování přídelů: Zákon ze dne 8. května 1947, č. 90 Sb. Vydání 1. V Praze: Právnické a knihkupecké nakladatelství, 1947, 115-[I] s. Sbírka právních pojednání. s. 2.
- ZAVADIL, Antonín Josef. Kutnohorsko slovem i obrazem: práce veškerého učitelstva okresu. Díl II. Kutná Hora: Nakladatelství Karla Šolce, 1914, 309 s. ISBN n. s. 195.
- STANISLAV, Zatřepálek. 50 let dějin obcí spojených společným hospodařením. Onomyšl: Zemědělské obchodní družstvo Onomyšl, 2007. ISBN n. 178, 283, 289, 299, 317.

10.4. Elektronické zdroje

- Český úřad zeměměřický a katastrální: Stručná historie pozemkových evidencí. CUZK [online]. Praha, 2013 [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Historie-pozemkovych-evidenci.aspx>
- Geoportál ČÚZK, přístup k mapovým produktům a službám resotu. ČÚZK [online]. Praha, 2015, [cit. 2015-12-01]. [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(uixhsy5lwtpompsqfue5wyi1\)\)/Default.aspx?head_tab=sekce-01-gp&mode=Mapa&menu=11&news=yes&side=prohlizet](http://geoportal.cuzk.cz/(S(uixhsy5lwtpompsqfue5wyi1))/Default.aspx?head_tab=sekce-01-gp&mode=Mapa&menu=11&news=yes&side=prohlizet)
- NEDVÍDEK, Lumír. Chronologický přehled vývoje katastru nemovitostí České republiky, [online] Praha 2003 [cit. 2015-09-14] Dostupné z Intranetu: síť WAN CUZK ZKI.
- BAUMANN, Martin. První etapa založení jednotné evidence půdy v českých zemích skončena, GaKO, Praha 1959. s. 6-7. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>
- HARTL, Viktor. Založení jednotné evidence půdy v ČSR, GaKO, Praha 1959, s. 41. [cit. 2015-05-28] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>
- HODAČ, Karel. Hospodářskotechnické úpravy pozemků, GaKO, Praha 1959. s. 49-54. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1959.pdf>
- KUČERA, Karel. Zamyšlení na začátek roku 1966. GaKO. Praha 1966. s. 1-2. [cit. 2015-07-03] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1966>.
- MORÁVEK, Tomáš. Parcely ve zjednodušené evidenci. GaKO. Praha 1995. s. 71-75. [cit. 2015-06-20] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1995.pdf>
- ONDRŮŠEK, Vavřín. Zeměměřický inženýr při přestavbě zemědělství, První pozemková reforma, Zeměměřický obzor, Praha 1949. s. 142 – 148. [2015-06-09] Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/cisla/Rok194911.pdf>
- PRŮŠA, Jaroslav a Vladimír KRÁTKÝ. Budování socialismu na vesnici, Zeměměřictví, Praha 1951, s. 33. [cit. 2015-05-30] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1951.pdf>
- PRŮŠA, Jaroslav. Politicko ekonomický význam jednotné evidence půdy, GaKO 4/46 (1958) s. 1. [cit. 2015-06-06] Dostupné také z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/texty/Rok1958.pdf>
- ŠÍMA, Jiří. Stálá výstava Vývoj geodézie, kartografie e a katastru v českých zemích v Praze, GaKO, Praha 2010. s. 235. [cit. 2015-10-16] Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/cisla/Rok201011.pdf>
- TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, Občanské zákoníky: Vývoj občanského práva [online] Právní systém CODEXIS. 2012, [cit. 2015-11-07], Dostupné z: Intranet WAN CUZK.

Pozemková reforma v Československu [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, 2015, , [cit. 2015-11-06]. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Pozemkov%C3%A1_reforma_v_%C4%8Ceskoslovensku&oldid=12456590.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Kolektivizace v Československu. 2015. [cit. 2015-10-12]. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Kolektivizace_v_%C4%8Ceskoslovensku&oldid=12761357

<https://www.kontaminace.cenia.cz>, Historická ortofotomapa © CENIA 2010 a GEO-DIS BRNO, spol. s r.o. 2010 [online], [cit. 2015-09-15], Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška, © MO ČR 2009

10.5. Zákony

Zákon č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení: (Katastrální zákon). In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1927, částka 83. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=4510&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 47/1948 Sb., o některých technicko-hospodářských úpravách pozemků (scelovací zákon). In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1948, částka 21. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-47>

Zákon č. 90/1947 Sb., o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1947, částka 43. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-90>

Zákon č. 141/1950 Sb.: občanský zákoník. [cit. 2015-09-16] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-141>

Zákon č. 284/1991 Sb: České národní rady o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.[cit. 2015-09-16] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-284>.

Zákon č. 139/2002 Sb.: o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů. [2015-09-016] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-139>

Zákon č. 12/1945 Sb.: Dekret presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.[cit. 2015-10-13] Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-12

Vládní nařízení č. 55/1951., o rozšíření plochy orné půdy a zajištění půdy pro zemědělskou výrobu. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1951, částka 32. Dostupné na: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=26142&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

ÚSGK, Směrnice pro komplexní zakládání evidence nemovitostí, Praha 1966 - 984 410 S/66 .
codexis://dz='UD'&id='376'&date='7.5.1992'&par=""&info='7000/1966 - Směrnice pro
komplexní zakládání evidence nemovitostí, Praha 1966 - 984 410 S/66

ÚSGK, Směrnice č. 1 pro založení jednotné evidence půdy upravené podle Dodatků č. 1 a 2
ke Směrnici č. 1 - JEP a dalších změn. code-
xis://dz='UD'&id='379'&date='7.5.1992'&par=""&info='8000/56-242-334 - Směrnice č. 1
pro založení jednotné evidence půdy upravené podle Dodatků č. 1 a 2

Zákon č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1964, částka 11.
Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-22>

Pokyn č. 1133/94-11., Ministerstva zemědělství ČR, Českého úřadu zeměměřického a kata-
strálního a Pozemkového fondu ČR o společném postupu při uplatňování § 11 odst. 1
písm. f) zákona č. 229/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů [online].

RAKOUSKÉ CÍSAŘSTVÍ. Obecný zákoník občanský: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie.
In: <https://www.beck-online.cz>. 1811, částka 946, číslo 946. Dostupné také z:
[https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documen-
tId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna)

10.6. Ústní zdroje

Paní KMOCHOVÁ, Agronom JZD Nepoměřice, Nepoměřice dne 5. 11. 2015.

Jana BRANTOVÁ, vedoucí oddělení informací z KN a veřejných knih, Katastrální úřad pro
hlavní město Prahu, Praha dne 1. 4. 2015.

10.7. Seznam obrazových a grafických příloh v textu.

Obrázek č. 1: Situační plán z roku 1886: stavební parcela č. 24, k.ú. Miletice u Nepoměřic.²²⁶

Obrázek č. 2: Situační plán z roku 1903: stavební parcela č. 24, k.ú. Miletice u Nepoměřic.²²⁷

Obrázek č. 3: Geometrický plán z roku 1919: stavební parcela č. 24, k.ú. Miletice u Nepoměřic.²²⁸

Obrázek č. 4: Geometrický plán z roku 1994: stavební parcela č. 24, k.ú. Miletice u Nepoměřic.²²⁹

Obrázek č. 5: Územně správní uspořádání obce Nepoměřice se spádovými obcemi Košice a Miletice, rok 1960.²³⁰

Obrázek č. 6: Vyhláška o podávání přihlášek o přiděl pozemkového majetku zbytkového statku Albrechtice.²³¹

Obrázek č. 7: Geodetické a polohové určení přidělených parcel, zbytkového statku Albrechtice: Zájmová obec Bedřichov, rok 1948.²³²

Obrázek č. 8: Letecký snímek prostoru přidělu zbytkového statku Albrechtice pro zájmovou obec Bedřichov, rok 1954.²³³

Obrázek č. 9: Klad mapových listů stabilního katastru, k.ú. Miletice, 1838.²³⁴

Obrázek č. 10: Prostor k.ú. Miletice u Nepoměřic u osady Bedřichov před provedením HTÚP, rok 1954.²³⁵

Obrázek č. 11: Prostor k.ú. Miletice u Nepoměřic u osady Bedřichov, rok 2015.²³⁶

²²⁶ KP KH, Katastr daně pozemkové, Grafický operát, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov, 1894.

²²⁷ Tamtéž, 1903.

²²⁸ Tamtéž, 1919.

²²⁹ KP KH, Katastr nemovitost, Grafický operát, k.ú. Miletice s osadou Bedřichov, 1994.

²³⁰ KP KH, Evidence nemovitostí, Grafický operát, Územně správní uspořádání, okr. Kutná Hora, 1984.

²³¹ KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Přídělový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

²³² KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Přídělový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.

²³³ <http://www.kontaminace.cenia.cz>, Historická ortofotomapa © CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s r.o. 2010 [online], [cit. 2015-09-15], Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška, © MO ČR 2009

²³⁴ KP KH, Stabilní katastr, Grafický operát stabilního katastru, Pracovní mapy stabilního katastru, k.ú. Miletice, 1838.

²³⁵ <http://www.kontaminace.cenia.cz>, Historická ortofotomapa © CENIA 2010 a GEODIS BRNO, spol. s r.o. 2010 [online], [cit. 2015-09-15], Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška, © MO ČR 2009

²³⁶ Tamtéž.

Tabulky:

Tabulka č. 1: Vývoj půdního fondu, 1953 – 1957, zdroj: převzato, Deset let JZD 2 (str. 138)²³⁷

Tabulka č. 2: Přehled a vývoj přidělených parcel ze zbytkového statku Albrechtice v k. ú. Košice, přídělčům z obce Miletice a Bedřichova²³⁸

²³⁷ Deset let jednotných hospodářských družstev: statistický sborník. Praha: Ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství, 1959.

²³⁸ KP KH., Revize I. Pozemkové reformy, Zbytkový statek Albrechtice, Přídělkový operát k. ú. Košice u Nepoměřic, 1948.